

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE EĞİTSEL ŞARKI
KULLANIMININ AKADEMİK BAŞARI VE KALICILIK ÜZERİNE
ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hanife DEMİR

TOKAT

Ağustos, 2020

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE EĞİTSEL ŞARKI
KULLANIMININ AKADEMİK BAŞARI VE KALICILIK ÜZERİNE
ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hanife DEMİR

Danışman: Doç.Dr. Fatih YAZICI

TOKAT

Ağustos, 2020

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasının “intihal engelleme” programı ile tarandığını, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: 21.10.2020

Tezi hazırlayan öğrencinin

Adı Soyadı Hanife DEMİR

İmza

JÜRİ İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne, Hanife DEMİR'in Sosyal Bilgiler Dersinde Eğitsel Şarkı Kullanımının Akademik Başarı ve Kalıcılık Üzerine Etkisi adlı çalışması 20. 07. 2020 tarihinde jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

Başkan: Doç. Dr. Ramazan ALABAŞ

Üye (Tez Danışmanı): Doç. Dr. Fatih YAZICI

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Murat AKDAĞ

TEŞEKKÜR

Araştırmanın her aşamasında özverisiyle bana rehberlik eden, desteğini her zaman yanımda hissettiğim tez danışmanım ve değerli hocam Sayın Doç. Dr. Fatih YAZICI 'ya, sabrı ve anlayışı için en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunmama katılıp fikirleriyle tezime katkıda bulunan sayın Doç. Dr. Ramazan ALABAŞ ve sayın Dr. Öğretim Üyesi Murat AKDAĞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın uygulama sürecinde yardımlarıyla destek olan okul müdürüm ve öğretmen arkadaşlarıma, katkılarından dolayı sevgili öğrencilerime ve değerli velilerime teşekkürlerimi sunarım.

Eğitsel şarkıların hazırlanması sürecinde görüşleriyle daima destek olan ve yol gösteren Sibel GÜLLAÇ'a, güzel sesleriyle şarkıları seslendiren Aylin DEMİR ve Buket AKGÜL'e, her zaman desteğini yanımda hissettiğim sevgili arkadaşlarım Sultan Bahar SÖYLEMEZ'e ve Selen GÜNEY'e yüksek lisans sürecinde tanıdığım sevgili Esra ULUKAYA ve Ayşe BEŞTEPE'ye desteklerinden ötürü teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatımın her noktasında daima arkamda olan sevgili annem Vahide KURT, babam Hamza KURT ve kardeşim Hakan KURT'a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak araştırmamın başından sonuna kadar beni destekleyen, teknik bilgisiyle yönlendiren, her zaman en büyük destekçim ve yardımcım olan sevgili eşim Şakir DEMİR'e, desteklerinden ötürü ailesine ve sevgili kızım Aysima Masal DEMİR'e teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE EĞİTSEL ŞARKI KULLANIMININ AKADEMİK BAŞARI VE KALICILIK ÜZERİNE ETKİSİ

Demir, Hanife

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fatih Yazıcı

Ağustos 2020, xiii + 104 sayfa

Müzik insan hayatının her döneminde (çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık) onunla birlikte yaşayan, insanın onsuz edemediği bir olgudur. Müziğin bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik, ulusal, uluslararası işlevlerinin yanı sıra eğitsel bir yönü de bulunmaktadır. Çünkü müzik öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Müziğin eğitimde bir öğretim materyali olarak kullanılması daha çok “eğitsel şarkı” olarak ifade edilmektedir. Eğitsel şarkıların motivasyon artırıcı yönü eğitimde oldukça önemlidir. Eğitsel şarkılarla işlenen derslerde öğrenciler daha çok eğlenmekte ve derse olan ilgileri artmaktadır. Derse olan ilgilerinin artması öğrenme sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Öte yandan eğitsel şarkıların hatırlamaya olan etkisi de oldukça önemlidir. Şarkıların ritmi ve sözleri akılda kalıcı bir etki uyandırmaktadır. Bu nedenle eğitimde özellikle soyut konularda eğitsel şarkılardan faydalanılması konunun akılda kalıcılığını artırabilmektedir. Sosyal bilgiler dersi de oldukça soyut konular içeren bir derstir. Bu konuların eğlenceli bir şekilde öğretilmesinde ve akılda kalıcı bir hale getirilmesinde eğitsel şarkılardan yararlanılabilir. Ayrıca sosyal bilgiler dersi öğrenciler tarafından sıkıcı ve ezber gerektiren bir ders olarak görülmektedir. Öğrencilerin derse olan ilgilerini artırmak ve bakış açılarını değiştirebilmek amacıyla da eğitsel şarkılardan faydalanılabilir. Bu araştırmada eğitsel şarkıların öğretim materyali olarak kullanılmasının sosyal bilgiler dersi öğretim sürecinde akademik başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı karma model kullanılmıştır. Araştırmanın iki boyutundan birisi olan nicel boyutta, ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan şarkıların, öğrencilerin ilgili derste bilişsel (bilgi ve becerileri) süreçlere etkisini ve aynı zamanda öğrenmelerinin kalıcılığına etkisini belirlemek amacıyla “öntest-sontest kontrol gruplu” deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise nicel

boyutu destekleyen nitel araştırma yöntemlerinden ise fenomenoloji (olgu bilim) yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2019–2020 öğretim yılında Tokat /Merkez’e bağlı bir köy okulunda öğrenim gören 7/A ve 7/B sınıfları öğrencileri oluşturmaktadır. 7/B sınıfı deney grubunu oluştururken, 7/A sınıfı ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubunda 14, kontrol grubunda 12 öğrenci bulunmaktadır. Araştırmanın nitel boyutunda ise çalışma grubunu, deney grubunda yer alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla akademik başarı testi ve öğrenci görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda eğitsel şarkıların öğretim materyali olarak kullanıldığı deney grubunun akademik başarı açısından, kontrol grubundan daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca 12 hafta sonra başarı testi deney ve kontrol grubu öğrencilerine yeniden uygulanmıştır. Nicel veriler, Mann-Whitney U, ve Wilcoxon ile, nitel veriler ise içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Uygulama sonuçları analiz edildiğinde deney grubu öğrencilerinin kalıcılık sonuçlarının kontrol grubu öğrencilerinden daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Açık uçlu soru formlarına bakıldığında, deney grubu öğrencilerinin eğitsel şarkılarla ders işlenmesi konusunda olumlu dönütler verdiği görülmüştür. Öğrenciler eğitsel şarkılarla işlenen derslerin eğlenceli ve güzel geçtiğini, ayrıca eğitsel şarkıların öğretici ve akılda kalıcı olduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcıların tamamına yakını eğitsel şarkıların diğer derslerde ya da konularda kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Eğitsel Şarkı, Sosyal Bilgiler, Müzikle Öğretim

ABSTRACT

THE EFFECT OF EDUCATIONAL SONG USAGE ON THE TEACHING PROCESS IN SOCIAL STUDIES EDUCATION

Demir, Hanife

Master's Thesis, Department of Social Studies Education

Advisor: Associate Professor Dr. Fatih Yazıcı

August 2020, xiii + 104 pages

Music is a phenomenon that lives with it in every period of human life (childhood, youth, adulthood, old age), which one cannot manage without. Besides its individual, social, cultural, economic, national, international functions, music also has an educational aspect. In other words, music has an educational quality in essence. The use of music as a teaching material in education is mostly referred to as an "educational song". The motivational aspect of educational songs is very important in education. The students have more fun and their interest in the lesson increases in the lessons that are made with educational songs. The increased interest in the course affects the learning process positively. On the other hand, the effect of educational songs on remembering is also very important. The rhythm and lyrics of the songs have a catchy effect. For this reason, benefiting from educational songs especially on abstract subjects in education can increase the catchiness of the subject. Social studies lesson is also a course with very abstract topics. Educational songs can be used to teach these topics in a fun way and make them memorable. In addition, social studies lesson is seen by the students as a boring and memorizing lesson. Educational songs can also be used to increase students' interest in the lesson and to change their perspectives. In this study, the effect of using educational songs with instructional materials on the academic achievement and permanence in the social studies teaching process was investigated. The mixed model in which quantitative and qualitative research methods are applied together was used in the research. In order to determine the effect of the songs used in the 7th grade social studies course in primary education on the cognitive (knowledge and skills) of the students in the related course and also on the permanence of their learning, an experimental pattern with "pretest-posttest control group" was used. Among the qualitative research methods, phenomenology (phenomenology) method was used. The

study group of the study consists of students studying in 7 / A and 7 / B classes studying in a village school in Tokat / Center in 2019-2020 academic year. While the 7 / B class was the experimental group, the 7 / A class was determined as the control group. There are 14 students in experimental group and 12 in control group. The students who take place in experimental group, form the study group in the qualitative dimension of the search. In the research, academic achievement test and student interview form were used to collect data. As a result of the research, it was revealed that the experimental group, where educational songs were used as teaching materials, was more successful than the control group in terms of academic success. Also, after 12 weeks, the achievement test was re-applied to the experimental and control group students. While quantitative data has been resolved with Mann Withney U and Wilcoxon, qualitative data has been resolved with content analysis method. When the application results were analyzed, it was observed that the permanence results of the experimental group students were higher than the control group students. Looking at the open-ended questionnaires, it was seen that the experimental group students gave positive feedback on the teaching of lessons with educational songs. The students stated that the lessons taught with educational songs were fun and beautiful, and the educational songs were instructive and catchy. They stated that almost all of the participants should be used to use educational songs in other lessons or subjects.

Keywords: Educational Song, Social Studies, Teaching With Music

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ İMZA SAYFASI	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem	2
Amaç	2
Önem	2
Sayıtlılar	3
Sınırlılıklar	3
BÖLÜM II	4
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
Sosyal Bilgiler Dersinin Gelişimi	4
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Sürecinde Yaşanan Sorunlar	6
Yöntemden Kaynaklanan Sorunlar.....	6
Teknoloji/ Materyal Kullanımından Kaynaklanan Problemler	10
Öğrenci Tutumundan Kaynaklı Sorunlar	15
Öğretmen Tutumundan Kaynaklı Sorunlar	18
Öğrencilerin Öğrenmekte Güçlük Yaşadıkları Sosyal Bilgiler Konuları	22
Müziğin Tanımı ve İnsan Yaşamındaki Yeri	25
Müziğin İşlevleri	27
Müziğin Bireysel İşlevleri	27
Müziğin Toplumsal İşlevleri	28
Müziğin Eğitimsel İşlevleri	29

Müziğin Öğrenmeye Etkisi	32
Müziğin Hatırlamaya Etkisi	34
Müziğin Motivasyona Etkisi	35
BÖLÜM III	38
YÖNTEM	38
Araştırma Modeli	38
Çalışma Grubu	38
Veri Toplama Araçları	39
Başarı Testi	39
Öğrenci Görüşme Formu	39
Veri Toplama Süreci	40
Verilerin Analizi	42
BÖLÜM IV	43
BULGULAR	43
Eğitsel Şarkıların 7. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi	43
Eğitsel Şarkıların 7. Sınıf Öğrencilerinin Kalıcılık Puanlarına Etkisi	45
7.Sınıf Öğrencilerinin Eğitsel Şarkılarla İşlenen Derslerin Nasıl Geçtiğine Dair Görüşleri	46
Katılımcıların Eğitsel Şarkılarla İşlenen Derslerde Neler Öğrendiklerine Dair Görüşleri	47
Katılımcıların Eğitsel Şarkıların Diğer Derslerde Ya Da Konularda Kullanılmasına Dair Görüşleri	48
BÖLÜM V	49
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	49
Tartışma ve Sonuç	49
Öneriler	55
KAYNAKÇA	57
EKLER	76
Ek 1. Coğrafi Keşifler Şarkısının Sözleri	76
Ek 2. Rönesans Şarkısının Sözleri	77
Ek 3. Reform Şarkısının Sözleri	78
Ek 4. Sanayi İnkılabı Şarkısının Sözleri	79
Ek 5. Fransız İhtilali Şarkısının Sözleri	80
Ek 6. Deney Grubu 1. Hafta / 1. Ders Planı	81

Ek 7. Deney Grubu 1. Hafta 2. Ders Planı	82
Ek 8. Deney Grubu 1. Hafta 3. Ders Planı	83
Ek 9. Deney Grubu 2. Hafta 1. Ders Planı	84
Ek 10. Deney Grubu 2. Hafta 2. Ders Planı	85
Ek 11. Deney Grubu 2. Hafta 3. Ders Planı	86
Ek 12. Öğrencilerin Yazdığı Eğitsel Şarkı Örnekleri.....	87
Ek 13. Kontrol Grubu 1. Hafta 1. Ders Planı	89
Ek 14. Kontrol Grubu 1. Hafta 2. Ders Planı	90
Ek 15. Kontrol Grubu 1. Hafta 3. Ders Planı	91
Ek 16. Kontrol Grubu 2. Hafta 1. Ders Planı	92
Ek 17. Kontrol Grubu 2. Hafta 2. Ders Planı	93
Ek 18. Kontrol Grubu 2. Hafta 3. Ders Planı	94
Ek 19. Coğrafi Keşifler Eşleştirme Etkinliği	95
Ek 20. Rönesans Konusu Boşluk Doldurma Etkinliği	96
Ek 21. Bilgi Yarışması Etkinliği	97
Ek 22. Aydınlanma Çağı Eşleştirme Etkinliği	98
Ek 23. Sanayi İnkılabı Etkinliği	99
Ek 24. Fransız İhtilali Konusuna İlişkin Boşluk Doldurma Etkinliği	100
Ek 25. Akademik Başarı Testi	101
Ek 26. Açık Uçlu Soru Formu.....	105
Ek 27. Araştırma İzni	106
Ek. 28 Özgeçmiş	107

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1:Veri Toplama Araçları ve Uygulanış Zamanları	40
Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubu Ön-Test Puanlarının Karşılaştırılması	43
Tablo 3. Kontrol Grubu Ön-test Son-Test Puanlarının Karşılaştırılması	44
Tablo 4. Deney Grubu Ön-test-Son-Test Puanlarının Karşılaştırılması	44
Tablo 5. Deney ve Kontrol Grubu Son-Test Puanlarının Karşılaştırılması	45
Tablo 6. Deney ve Kontrol Grubu Kalıcılık Puanlarının Karşılaştırılması	45
Tablo 7: Katılımcıların Eğitsel Şarkılarla İşlenen Derslerde Neler Öğrendiklerine Dair Görüşleri	47

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1 :Yaşantı Konisi Şeması.....	11
Şekil 2: Şarkı ile Yapılan Dersin Etki Döngüsü.....	36

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırma problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi hakkında bilgiler verilecektir.

Eğitimin temel işlevlerinden biri etkin ve etkili vatandaşlar olabilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasıdır. Bu bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması büyük ölçüde sosyal bilgiler sayesinde olabilmektedir. Bu nedenle sosyal bilgiler eğitimi oldukça önemli bir yere sahiptir. Yapılandırmacı yaklaşımla birlikte sosyal bilgiler dersi öğretim süreci de önemli ölçüde değişime uğramıştır. Yapılandırmacı anlayış ezbere karşı çıkan bireyin öğretim sürecinde aktif olduğu ve bilgiyi yapılandığı bir kuramdır. Bu kuramla birlikte farklı tekniklerin ve materyallerin kullanılması ön plana çıkmıştır. Öğretim sürecinin yalnızca düz anlatım tekniğine bağlı kalınarak sürdürülmesi istenmemektedir. Fakat yapılan çalışmalara bakıldığında öğretmenlerin halen düz anlatım tekniğine bağlı kaldıkları, farklı yöntem ve tekniklere istenilen düzeyde yer vermedikleri anlaşılmaktadır (Akpınar ve Aydemir, 2012; Aykaç, 2007; Çelik ve Katılmış, 2010; Çelikkaya ve Kuş, 2009; Kaya ve Güven, 2012; Mercan ve Türküresin, 2019; Öztaş ve Turan, 2009). Ayrıca yapılandırmacı anlayışa göre öğretmenlerden kendilerini yenilemeleri, alanlarındaki gelişmeleri yakından takip etmeleri de istenmektedir. Fakat yine yapılan araştırmalara bakıldığında öğretmenlerin bu anlamda kendilerini yeterince geliştiremedikleri görülmektedir (Ağır (2003; Yılmaz ve Tepebaş, 2011). Öte yandan öğrencilerin derse olan olumsuz bakış açısı da öğretim sürecini sekteye uğratmaktadır. Öğrenciler sosyal bilgiler dersini genellikle soyut, sıkıcı ve ezber gerektiren bir ders olarak görmektedirler (Akınoğlu ve Arslan, 2007; Akmehmetoğlu, 2014; Alkış ve Güleç, 2006; Ayva 2010; Çoban, Temir ve Karaca, 2017; İbrahimoğlu, 2018; Kaya ve Güven, 2012; Tay, 2004). Bu ders içerisinde özellikle tarih konularında zorlandıkları görülmektedir. Özellikle 7.sınıf tarih konularını soyut ve karmaşık bulmaktadırlar. Araştırmaya konu olan Avrupa tarihi konularında da durum çok farklı değildir. Öğrencilerin bu konuya olan ilgilerinin ve bilgilerinin düşük olduğu görülmektedir (Kaya ve Güven, 2012; Çelik ve Katılmış, 2010; Keçe, 2013).

Sosyal bilgiler dersi öğretim sürecinde öğrencilerin derse olan ilgisini artıracak farklı tekniklere ve öğretim materyallerine yer verilmesi, kullanılması gerekmektedir. Eğitsel şarkılar da bu materyallerden biridir.

Problem

Bu araştırmanın problemi 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde şarkıların öğretim sürecinde kullanılmasının, öğrencilerin akademik başarıları, öğrenilenlerin kalıcılık düzeyi üzerindeki etkileri ve eğitsel şarkılar ile işlenen ders sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklindedir.

Araştırmanın amacına bağlı olarak aşağıda verilen alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Eğitsel şarkılarla öğretimin uygulandığı deney grubu ile öğretim programının öngördüğü yaklaşımın kullanıldığı kontrol grubunun öntest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Eğitsel şarkılarla öğretimin uygulandığı deney grubu ile öğretim programının öngördüğü yaklaşımın kullanıldığı kontrol grubunun sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Eğitsel şarkılarla öğretimin uygulandığı deney grubu ile öğretim programının öngördüğü yaklaşımın kullanıldığı kontrol grubunun kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. 7. sınıf derslerinin eğitsel şarkılarla işlendiği deney grubunun derslerde eğitsel şarkı kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?

Amaç

Bu çalışma; ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan “Coğrafi keşifler”, “Rönesans”, “Reform”, “Aydınlanma Çağı”, “Fransız İhtilali”, “Sanayi İnkılâbı ve sömürgecilik” konularının öğretiminde şarkıların öğretim materyali olarak kullanılmasının, öğrencilerin akademik başarıları, öğrenilenlerin kalıcılık düzeyi ve öğrencilerin eğitsel şarkılarla ders işlemeye yönelik görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Önem

Çağın getirdiği değişimler eğitim alanında da yeni arayışlar getirmiştir. Eğitimciler farklı yöntem ve teknik arayışlarına girmişlerdir. Bu araştırmada da

şarkıların öğretim materyali olarak kullanılmasının öğrenim sürecine etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Sosyal bilgiler dersinde şarkıların kullanılmasıyla ilgili ülkemizde yapılan çalışma sayısının yeterli olmadığı görülmüştür. Ayyılmaz'ın (2016) yapmış olduğu çalışmada şarkıların kullanılmasının akademik başarı ve tutum üzerindeki etkisi araştırılmış, kalıcılık boyutu ise araştırılmamıştır. Bu çalışmada ise şarkıların öğretim materyali olarak kullanılmasının akademik başarı ve kalıcılık boyutları üzerinde durulmuştur.

Sayıtlar

1. Bu çalışmada kullanılan ölçme aracını öğrencilerin akademik başarısını ölçmede yeterlidir.
2. Bu çalışmada kullanılan ölçme aracı, öğrencilerin şarkılarla öğretim ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmada yeterlidir.

Sınırlılıklar

1. Bu çalışma Tokat iline bağlı resmi bir devlet okulunda bulunan 7. sınıf öğrencileri ile,
2. 2019-2020 eğitim-öğretim yılı ile,
3. Uygulamanın yapıldığı iki haftalık süre ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde sosyal bilgiler dersi gelişimi, yapılandırmacı yaklaşım kuramı, sosyal bilgiler öğretiminde yaşanan sorunlar, müziğin işlevleri, müzik- eğitim ilişkisi konularına yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersinin Gelişimi

Günümüzde eğitim kurumlarının temel işlevi 21. yüzyıl dünyasının etkin ve etkili vatandaşları olabilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasıdır. Bu bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması noktasında sosyal bilgiler dersi oldukça önemlidir (Kılıçoğlu, 2015). Çocukları hayata hazırlama noktasında oldukça önemli bir yere sahip olan sosyal bilgiler geçmişin ve günümüzün insani sorunlarına yaklaşan farklı disiplinler içeren çok yönlü bir derstir. Bu ders her ülkenin koşullarına göre farklı isimler ve içerikler adı altında verilse de “sosyal bilgiler” ismiyle bir ders olarak ortaya çıkışı ilk kez 1916’da ABD’de olmuştur (Aslan, 2016).

Ülkemizde sosyal bilgilerden ilk kez resmi bir programda bahsedil dilmesi 1968 yılında olmuştur (Alabaş, 2018). 1968-1969 öğretim yılında ilkokullarda bir ders olarak okutulmaya başlanan sosyal bilgiler, 1970-1971 öğretim yılında deneme niteliğinde ortaokullarda yerini almış, 1973-1974 yılından itibaren de bütün ortaokullarda ders olarak okutulmaya başlanmıştır (Alabaş, 2018). 1985, 1997, 2000 ve 2005 ve 2018 yıllarında programda yenilik veya düzeltme yapma yoluna gidilmiştir. Yapılan değişiklikler içinde en radikal değişim 2005 programı ile olmuştur. Geleneksel daimicilik felsefesine göre hazırlanan program anlayışları bir kenara bırakılarak, yapılandırmacı yaklaşıma göre eğitim programları yeniden düzenlenmiştir (Aslan, 2016). Bu anlayış 2018 öğretim programında da sürdürülmüştür.

20. ve 21. yüzyılda dünyada bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler neticesinde eğitim sisteminde önemli gelişmeler ve değişimler yaşanmıştır. Sürekli değişim ve gelişim içinde bulunan dünya, yenilikleri takip eden ve gelişmelerin farkına varan, bununla birlikte kendi sorumluluklarını kavrayan bireylere ihtiyaç duymaktadır. Modern çağın koşulları öğrenme anlayışındaki değişimi mecburi hâle getirmiştir. Bu nedenle bilgilerin bireylere doğrudan aktarılması yeterli değildir. Öğrenenlerin eğitim ve öğretim süreçlerinde öğrenecekleri bilgileri sosyal etkileşim içinde, çevrelerinden edindikleri ve doğuştan getirdikleri yetenekleri ile oluşturmaları beklenmektedir (Ünal ve Çelikkaya, 2009).

Bu nedenle yeni bir öğrenme yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı 20. yüzyılda eğitim dünyasında ortaya çıkmış bir yaklaşımdır. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı, öğrenmeyi, öğrenci açısından ele almakta ve öğrenenin bilgiyi nasıl yapılandığıyla ilgilenmektedir. Bu yaklaşımın merkezinde öğrenci vardır ve öğretmen rehber konumundadır. Öğrencilere bilgiyi nasıl yapilandıracağını hakkında rehberlik etmektedir.

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre bireyler, öğrenme sürecinde aktif olup kendi kişisel bilgi ve anlamlarını, bireysel ve sosyal etkinlikler bağlamında kendileri yapılandırabilmektedirler. Birey, öğrenirken geçmişteki deneyimlerini ve ön bilgilerini kullanarak yeni bilgiler oluşturmaktadır (Ocak ve Yurtseven, 2009). Bilgi birey tarafından yorumlanır ve yapılandırılır. Bilgi bireyin dış dünyadaki olayları algılama, ileme ve değerlendirmesi sonucunda zihninde ürettiği anlamdır (Saban, 2000; akt. Kabapınar ve Sargın, 2016, s. 31). Yani bu yaklaşımda bilginin keşfedilmeyi bekleyen ve bireyler arasında değişim göstermeyen nesnel yapısı reddedilmektedir. Dolayısıyla öğrenme bilginin olduğu gibi aktarıldığı bir süreç değildir. Öğrenciler bu yaklaşımda bilim insanı gibi tanımlanmıştır. Bilim insanı kadar bilinçli olmasalar da deneyim ve gözlemleri sonucunda bazı düşünce biçimleri geliştirmekte, doğru olup olmadığını sınamakta ve gerektiğinde düşüncelerini değiştirmektedirler (Dilaver ve Tay, 2008). Öğrenciyi aktif kılmayı esas kabul eden bu yaklaşım teoride oldukça olumlu çıktılar vaat etse de pratikte bu hedeflere tam olarak ulaşılabilirdiği tartışma konusudur.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Sürecinde Yaşanan Sorunlar

Sosyal bilgiler öğretim sürecinde yer alan sorunlar yöntemden kaynaklı sorunlar, materyal kullanımından kaynaklı sorunlar, öğretmenden kaynaklı sorunlar, öğrenciden kaynaklı sorunlar ve içerikten kaynaklı sorunlar olarak alt başlıklara ayrılmıştır.

Yöntemden Kaynaklanan Sorunlar

Yapılandırmacı yaklaşım, öğretim sürecinde kullanılacak olan yöntem ve tekniklerde çeşitliliği de beraberinde getirmiştir. Öğretmenlerin kullandıkları yöntem ve tekniklerin dışında öğrenciyi etkin kılan yeni yöntem ve tekniklerin kullanılması ön plana çıkmıştır.

Yaşam boyu öğrenen, edindiği bilgi ve beceriyi hayata geçiren bireylerin yetiştirilmesinde öğretim yöntem ve teknikleri büyük önem arz etmektedir. Çağın gerektirdiği donanımlara uygun hedefler belirlenmiş olsa bile bu hedefleri tamamen geleneksel yöntemlerle gerçekleştirmek mümkün değildir. Öğrenme süreçlerinde, öğrencilerin düşünmelerini, sorgulamalarını, araştırmalarını, problem çözmelerini ve edindikleri bilgi ve beceriyi yeniden yapılandırıp hayata geçirmelerini destekleyen yöntem ve tekniklerden mümkün olduğunca yararlanılmalıdır (MEB, 2005). Öğretim programlarında belirtilen hedeflere ulaşmanın yollarından biri uygun zamanda seçilmiş doğru yöntem ve teknikleri kullanmaktan geçer. Derste çok sayıda yöntem ve teknik kullanımı öğrencilerin dikkatini canlı tutarak onların daha iyi öğrenmesini sağlar (Kuş ve Çelikkaya, 2010).

Öğretim sürecinin gerçekleştirilmesinde, öğrencilerin bilgiyi nasıl elde edecekleri konusunda öğretmen ve öğrencilerin izleyecekleri yöntem ve tekniklerin önemi inkar edilemez. Sınıftaki öğrenme-öğretme etkileşiminde izlenen çeşitli ilkeler, stratejiler yanında, etkili ve başarılı bir sonuç elde edebilmede yöntem ve tekniklerin rolü büyüktür (Can, Yaşar ve Sözer, 1998). İbrahimoglu (2018) da derslerin daha eğlenceli ve daha interaktif işlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Küçükahmet (2011) koşullar anlatım yönteminden başka yöntem uygulamanıza el vermese bile kürsü altına konacak bir teyp ya da sınıfınıza davet edilecek bir kaynak kişinin gözlemlerinden yararlanılarak uygulama biçimlerinin geliştirilebileceğini savunmaktadır. Farklı yöntem ve teknik kullanımı dersi eğlenceli hale getirmektedir (Ayva, 2010; Topçu, 2017). Bu nedenle drama, gezi-gözlem, müze kullanımı gibi yöntem ve tekniklerin sosyal bilgiler dersinde kullanılması oldukça önemlidir.

Sosyal bilgiler dersinde drama uygulamalarına yer verilerek öğrencilerin dersle derin bağ kurmaları sağlanabilir (Doğan ve Özbaş, 2016). Drama tekniğiyle öğrenciler farklı yaşantıları tanıma, çok yönlü algılama, yaparak yaşayarak öğrenme gibi kazanımlar elde ederler (Akyol, 2003). Drama, iletişim etkileşim ve işbirliği sağlar (Öztürk, 2001). Öğrenciler drama, tiyatro gibi aktif öğrenme yöntemleriyle ders işlemekten mutluluk duymaktadırlar. Böylece derse karşı olumlu tutum geliştirerek motive olmaktadır (Ayva, 2010). Bu kadar önemli ve faydalı bir teknik olmasına karşın yapılan çalışmalarda öğretmenler tarafından nadiren kullanılan bir yöntem olduğu görülmektedir (Aykaç, 2007; Akpınar ve Aydemir, 2012). Yine drama tekniklerinden olan rol oynama ise Çelikkaya ve Kuş'un (2009) yaptığı araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin, en az tercih ettiği yöntem-tekniğin "rol yapma" olduğu tespit edilmiştir. Oysa sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenmesinde en yaygın kullanılması gereken yöntemlerden birisi tarihi karakterleri canlandırmadır. Öğrenci tarihi karakterlerin yerine kendisini koyarak olayları daha kolay ve eğlenceli bir şekilde anlayabilir.

Gezi- gözlem metodu yapılandırmacılık anlayışına oldukça uygun bir yöntemdir. Bu yöntem olayların meydana gelmiş olduğu ve bizzat devam ettiği mekanlara gidilerek gözlem yapmayı, yerinde değerlendirmelerde bulunarak, olaylar arası ilişkileri saptamayı amaçlamaktadır (Garipoğlu, 2001). Gezi- gözlem tekniğinin pek çok faydası bulunmaktadır. Gezi- gözlem etkinliğinde bulunan öğrencilerin çevreye karşı olan ilgisinin artması, çevrenin değerlendirilmesi ve sorunların çözümü yönünde öğrencinin duyarlılığının geliştiği, toplumun bir ferdi olarak öğrencinin çevreye karşı olan ilgi ve sorumluluğunun arttığı görülür (Güngördü, 2002). Fakat gezi gözlem tekniğinin öğretmenler tarafından nadiren kullanılan bir yöntem olduğunu görmekteyiz (Akpınar ve Aydemir, 2012; Çakmak ve Aslan, 2016; Çelikkaya ve Kuş, 2009; Öztaş ve Turan, 2009). Yapılan bir çalışmada öğrenciler tarihi mekanları hemen hemen hiç gezmedikleri için dersten sıkıldıklarını ifade etmişlerdir (Akınoğlu ve Arslan, 2007). Bu yöntemin kullanılmama gerekçesi olarak en çok öne sürülen sebeplerin ise yasal prosedürler ve sorumluluktan kaçınma, müfredat yoğunluğu olduğu görülmektedir. Çetin, Kuş ve Karatekin (2010)'in çalışmasında ise öğretmenler bürokratik sıkıntıların yanı sıra trafik kazası yaşanmasından çekindiklerini, ayrıca maddi olanakların da yetersiz olduğunu vurgulamışlardır.

Müzeler de sosyal bilgiler öğretimi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Çünkü müzelerden tarihi mekanların ve eserlerin önemi gibi konularda daha fazla bilgi almak mümkündür. Birçok duyuya hitap eden ve faaliyetlere dayanan müzelerin öğrencilere yaşattığı gerçek mekan deneyimi, öğrenimi güçlendirecektir (Frendo, 2003; akt. Yeşilbursa, 2008, s. 218). Müzede öğrenci çok farklı kaynaklardan (sergi etiketleri, broşürler, rehberler) bilgi edinebilir. Çok yönlü ve etkili bir öğrenme sağlanabilir. (Çetin, 2002). Alkış ve Güleç (2003) ile Şahan (2005) müzede öğrenmenin önemi ve yararlarına ilişkin çalışmalarıyla müzede eğitimin önemini ortaya koymuşlardır. Fakat müzelerin oldukça önemli öğrenme ortamları olmasına rağmen sosyal bilgiler dersinde sık kullanılmadığını görmekteyiz. (Egüz ve Kesten, 2012; Mercan ve Türküresin, 2019; Meydan ve Akkuş, 2008). Bu durumun sebebi olarak ise karşımıza yine ulaşım, veli izni, müzelerin ücretli olması, yoğun prosedür, fazla iş yükü, fazla sorumluluk gerektirmesi ve konuların yoğunluğundan dolayı ders saatlerinin yetersiz olması gibi hususlar gösterilmektedir (Egüz ve Kesten, 2012; Meydan ve Akkuş, 2013; Öner 2015).

Müzelerin etkin kullanılamaması konusunda ortaya konulan sorunların önüne geçebilmek adına daha kolay erişime sahip “sanal müze” sistemi geliştirilmiştir. Sanal müzeler görüntü aktarma teknikleri ve erişim teknolojisi ile gerçek bir müzenin bilgisayar ortamında sunulmasıdır (Yıldırım ve Tahiroğlu, 2012). Sanal müzeler aracılığıyla müzeler sahip oldukları koleksiyonları ve sergileri geniş kitlelere hızlı ve pratik bir şekilde ulaştırmakta ve o insanlarla hızlı bir iletişim sağlamaktadırlar (Keleş, 2003). Sanal müzelerin derslerde kullanılmasının öğrenciler tarafından olumlu karşılandığı, bu tür bir etkinliğin sevildiği ve öğrencilerin konuya ilişkin kazanımları daha kolay elde ettikleri bilinmektedir (Çalışkan, Önal ve Yazıcı, 2016). Tüm bu olumlu özelliklerine rağmen sanal müzelerin de sosyal bilgiler dersinde yeterince kullanılmadığı anlaşılmaktadır (Egüz ve Kesten, 2012; Aladağ, Akkaya ve Şensöz, 2014). Egüz ve Kesten’in (2012) yaptığı çalışmada öğretmenlerin sanal müze ziyaretleri hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları, teknolojik eksiklikler, sınavlar, müfredatı yetiştirme kaygısı gibi bahaneler öne sürerek öğrencilere sanal ziyaretler yaptıramadıkları belirlenmiştir. Benzer sonuçlara Aladağ, Akkaya ve Şensöz’ün (2014) çalışmasında da ulaşılmıştır.

Ülkemizde eğitimde değişim ve reform söylemlerine rağmen, uygulamada ise sosyal bilgiler dersinin ağırlıklı şekilde geleneksel yöntemlerle işlendiği görülmektedir. Yani yapılan çalışmalar öğretmenlerin geleneksel yöntemlerden kopamadıklarını göstermektedir (Akpınar ve Aydemir, 2012; Aykaç, 2007; Çelik ve Katılmış, 2010; Çelikkaya ve Kuş, 2009; Kaya ve Güven, 2012; Mercan ve Türküresin, 2019; Öztaş ve Turan, 2009). Sosyal bilgiler dersi, ağırlıklı olarak sunuş, soru-cevap ve anlatım yöntemleriyle işlenmekte olduğu, en çok anlatım yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Anlatım, öğrencilerin pasif bir şekilde oturmalarına sebep olan, sıkıcı ve etkisiz bir metot olarak kabul edilmektedir (Vural, 2004). Günümüzde artık sosyal bilgiler dersinin sadece anlatım yöntemine bağlı kalınarak işlenmesinin çok anlamlı olmadığı aşikârdır. Çünkü insanlar; okuduklarının % “10”unu, işittiklerinin % “20”sini, gördüklerinin % “30”unu, hem görüp hem işittiklerinin % “50”sini, söylediklerinin % “70” ini, yapıp söylediklerinin % “90”ını hatırlamaktadır. Bu durum eğitim öğretimde en çok kullanılan anlatım yönteminin öğrencilerde ne kadar az etki bıraktığını göstermesi açısından oldukça önemlidir. (Ergin, 1998; akt. Ulusoy ve Gülüm, 2009, s. 86)

Mercan ve Türküresin’in (2019) çalışmasında öğretmenlerin tamamına yakını derslerinde çağdaş öğretim yöntem ve tekniklerini kullanamadıklarını belirtmektedir. Yöntem ve teknik çeşitliliğini dikkate alınmadığı Koçoğlu ve Egüz’ün (2018) çalışmasında da görülmektedir. Çelikkaya ve Kuş (2009) öğrenci, öğretmen ve gözlemcilerle çalışma gerçekleştirmişlerdir. Ortak sonuçlarına göre öğretmenin sınıf içerisinde kullandığı yöntem-teknikler bellidir. Ders işlerken yazı yazdırılması, ders esnasında soru-cevap tekniğinin uygulanması, konuların öğrenciler tarafından anlatılıp eksiklerin öğretmen tarafından tamamlanması, sınıfta testlerin çözülmesi, konunun özetinin yazdırılması yukarıda sözü edilen üç araştırmanın bulgularına göre sınıf içerisinde en çok kullanılan yöntem-tekniklerdir.

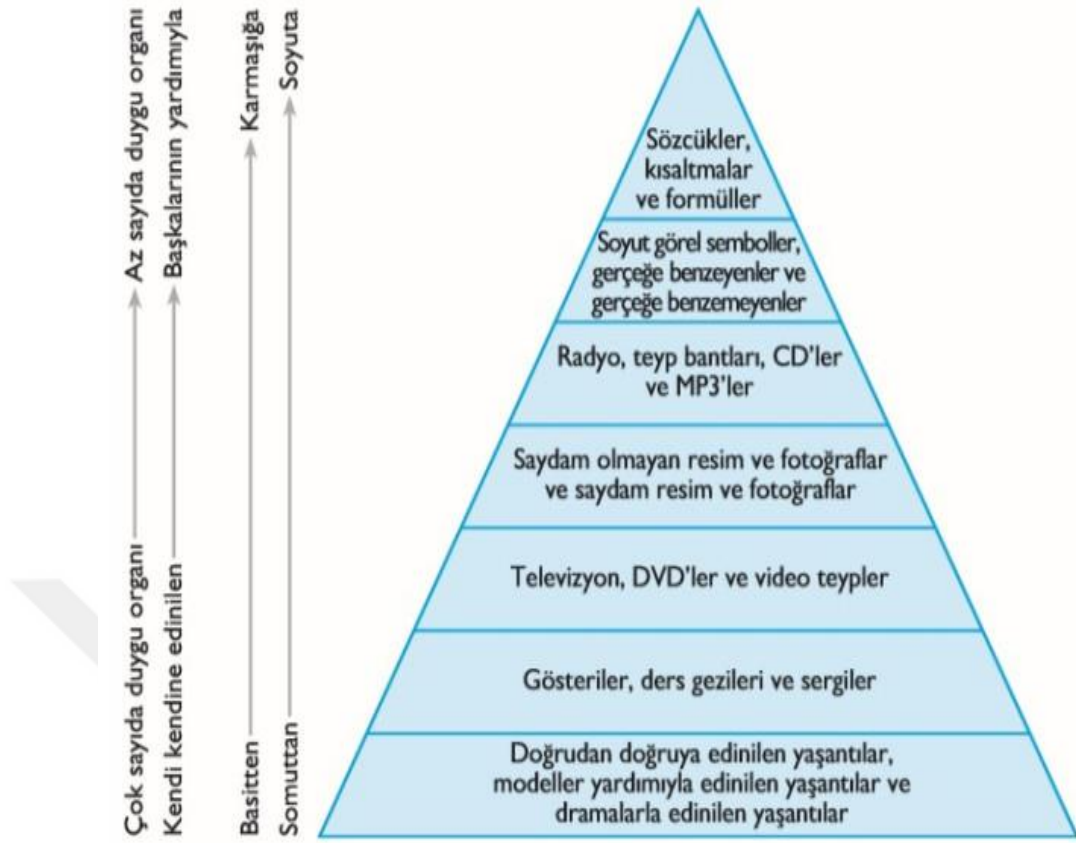
Farklı yöntem ve teknikleri kullanılmadan, öğrenme ve öğretme sürecini öğrenci merkezli hale getirmeden ders işlenmesi öğrenci başarısının düşük olmasına yol açmaktadır (Altun ve Çakan, 2008; Çelik ve Katılmış, 2010; Olcay ve Döş, 2009). Çünkü geleneksel öğretimin eksik ve yanlış anlamaya sebebiyet verdiği bu nedenle edinilen bilgilerin eksik kullanımı gibi sorunlara yol açtığı bilinmektedir. Özellikle sosyal bilgiler dersi gibi soyut konular içeren bir derste yalnızca düz anlatım tekniğini benimsemek öğrencilerin konuları somutlaştırması ve derse olan ilgilerini artırması noktasında yetersiz bırakacaktır.

Teknoloji/ Materyal Kullanımından Kaynaklanan Problemler

Eğitim öğretim ortamında araç-gereç ile materyal kullanımı oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu iki kavram sık sık birbirinin yerine kullanılan kavramlar olmuşlardır. Yalın (2002), öğretim aracını; bir iletişim kanalı yani bilgi paylaşımına imkan veren ortam, öğretim materyalini ise farklı araçlarla sunulan mesajlar ve bilgiler olarak tanımlar. Bir araç, öğretim hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla bir işlemde geçip değişime uğruyorsa materyal halini alır (Yangın, 2011). Yanpar (2005), öğretim materyallerinin tebeşir ve kâğıttan başlayarak günümüzde bilgisayar teknolojilerine kadar uzanan bir geçmişe sahip olduğunu ve çeşitlilik içerdiğini ifade etmiştir.

Yapılandırmacılık yaklaşımı ile hazırlanan öğretim programlarında öğretim materyallerinin kullanımı ön plana çıkmıştır. Çünkü öğrencilere kazandırılacak olan bilgi, beceri ve kavramların anlatım yönteminin dışında özellikle materyaller kullanılarak kalıcı hale getirilmesi hedeflenmektedir (Ulusoy ve Gülüm, 2009). Eğitim teknolojisinin etkin bir şekilde kullanımının eğitim öğretim faaliyetlerine çok sayıda yararı bulunmaktadır. İçeriği basitleştirerek anlamayı kolaylaştırır (Özmen, 2005; akt. Çelikkaya, 2013, s. 53). Hatırlamayı kolaylaştırır (Dursun, 2006).

Öğretim metotlarında ve görsel-işitsel araçların öğretimde kullanılması konusunda oldukça ün yapmış olan Edgar Dale, hedef-davranışlara eriştirecek öğrenme yaşantılarının seçiminde öğretmen ve eğitimcilere yardımcı olmak amacıyla “yaşantı konisi” adını verdiği bir model geliştirmiştir.

Şekil 1: Yaşantı Konisi

(Yangın 2011: 49)

Edgar Dale'nin yaşantı konisine baktığımız zaman, koninin temelinde somut yaşantılar olduğunu, yukarıya doğru çıkıldıkça soyut yaşantıların yer aldığını görmekteyiz. Temeldeki yaşantılar koninin temelini ve somut yaşantıları oluşturur (Çelikkaya, 2013). Dale'nin geliştirmiş olduğu yaşantı konisinin dayandığı temel ilkeleri, Çilenti şu şekilde sıralamıştır: (Çilenti 1979; akt. Öztaş 2008, s. 545).

- Öğrenme işlemine katılan duyu organlarımızın sayısı ne kadar fazla ise o kadar iyi öğrenir ve o kadar geç unuturuz.

- En iyi öğrendiğimiz şeyler, kendi kendimize yaparak ve yaşayarak öğrendiğimiz şeylerdir.

- Öğrendiğimiz şeylerin çoğunu gözlerimizin yardımıyla öğreniriz.

- En iyi öğretim, somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru olan yoldur.

Eğitim hedeflerini gerçekleştirmek için olumlu öğrenme ortamı hazırlamak gereklidir. Öğrenme ortamı ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenme o denli kalıcı ve anlamlı olacaktır. Birden çok duyu organına hitap edebilmenin yolu da materyal kullanımından geçmektedir (Demirel ve Yağcı, 2007). Öğrenmenin kalıcı olmasında öğrencinin süreç içinde yer alması ve mümkünse birden çok duyu organına hitap eden öğretim araçları ile karşı karşıya kalması oldukça önemlidir. Bu bağlamda animasyon, eğitsel filmler kullanılıp, yeri geldiğinde şarkı ve marşlar dinletilmesi öğrencilerin derse ilişkin kazanımlarının kalıcılığında önemli rol oynayacaktır. Derslerde çeşitli materyallerin kullanılması, birden fazla duyuya hitap etme, çok yönlü bakış açısına sahip olma gibi avantajlar da sağlamaktadır. Öğrencilerin tutumları üzerinde olumlu etkisi vardır (Akbaba, Keçe ve Erdem, 2012).

Öğretmenler materyal kullandıklarında hem dersi daha rahat işlediklerini hem de öğrencilerin derse olan ilgilerinin daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler dersinde birçok soyut konunun somut duruma getirilmesinde öğretim araç gereçleri önemli rol oynar (Meydan ve Akdağ, 2008). Sosyal bilgiler dersinin genellikle soyut kavramlar içeren tarih ve coğrafya konuları işlenirken, özellikle soyut kavramların geçtiği kazanımlarda görsel materyallerin (fotoğraf, resim, grafik, karikatür, harita vb.) kullanılması salt metinden oluşan bir yazılı materyalden daha etkili olur. Öğrencilerin görsel betimlemeler yoluyla daha kolay öğrendikleri bilinmektedir (Ulusoy ve Gülüm, 2009). Akıllı tahta ile ders işlemek öğrenci-öğretmen ile öğrenci-öğrenci arasındaki iletişimi ve etkileşimi arttırmaktadır (Ünlü ve Kızılkaya, 2018).

Teknolojinin bu denli ilerlediği bu dönemde öğretmenlerin dersi görsel- işitsel materyallerle desteklemeleri ve kendilerini teknolojik bilgi açısından da donatmaları gerekmektedir. Bal ve Karademir'in (2013) çalışmasına bakıldığında, öğretmenlerin bilgisayar destekli hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Yeşil (2009) de sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim becerileri üzerine yaptığı bir araştırmada, aday öğretmenlerin en yeterli oldukları alt boyutun "alan hâkimiyeti", en yetersiz oldukları alt boyutun ise "öğretim araç-gereç ve materyallerinden yararlanma" boyutu olduğu görülmüştür (Yeşil, 2009). Gündoğan'ın (2017) çalışmasında da öğretmenlerin teknolojik gelişmelere ayak uydurmakta zorlandıkları ve bu konuda kendilerini eksik buldukları görülmektedir.

Teknolojik açıdan yeterli olan okullarda teknoloji kullanımının yüksek olduğunu söylemek güçtür. Çünkü Çankırı il merkezinde yapılmış olan bir çalışmada öğretmenlerin en çok ders kitabı ve yazı tahtası kullandıkları ancak, projeksiyon ve elektronik tahtalardan çok az yararlandıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmada öğretmenlerin teknoloji ürünü öğretim materyallerinden sıkça yararlanmadıkları saptanmıştır (Şahin, 2015). Bu durum okulların donanımının yeni teknolojiler bakımından iyileştirilmesine rağmen mevcut potansiyellerden yeterince yararlanılmadığını göstermektedir (Ünal, Özmen ve Er, 2013). Zaman ve teknoloji değişikliklerine rağmen halen geleneksel uygulamaların devam ettiği görülmektedir. Oysa Özyürek (1983) iyi tasarlanmış materyallerin eğitim sürecini zenginleştirdiğini, bilginin algılanmasında somutluk sağlayarak öğrenmeyi kolaylaştırarak unutmayı azalttığını, öğrenciyi güdülediğini vurgulamıştır.

Sosyal bilgiler derslerinde kullanılan temel materyaller ders kitabı, harita ve küre olarak bilinir. Ancak bunların kullanılmasında bile sıkıntılar vardır. İlköğretimi bitiren öğrencilerin bazıları bu temel materyalleri kullanamamaktadır (Yanpar, 2005). Sosyal bilgiler öğretiminde araç-gereç kullanımının bu denli az olması, öğretim ortamını yoksullaştırmakta ve dolayısıyla, öğrencilerin derse yönelik motivasyon düzeyleri ile öğrenme hatırlama yüzdelerini azaltmaktadır (Nalçacı ve Erçoşkun, 2005).

Ders kitapları öğrenme ve öğretme araçlarının en eskisi en çok bilineni ve en çok kullanılanıdır (Ulusoy, 2008). Her ne kadar ders kitapları geleneksel materyaller olarak görülse de tüm öğrencilerde bulunan, kolayca taşınabilen, başlıca yazılı kaynak olması sebebiyle önemini korumaya devam etmektedir. Ders kitaplarının ise yapılandırmacı yaklaşıma yönelik olarak hazırlanması ve bu doğrultuda çalışma kitaplarında eski kitaplardan farklı olarak bir takım etkinliklere yer verilmesi, programın geliştirmesine yönelik önemli adımlardır. Sosyal bilgiler çalışma kitaplarının, yen bir model olarak son yıllarda uygulanmaya başlayan yapılandırmacı anlayışa çok uygun olmadığı, halen eski yöntemlerin ağırlığı altında istenilen amaçların gerçekleştirilmesine çalışıldığı görülmektedir (Kaya, Topçu ve Kop 2014). Aktaş'ın (2010) çalışmasında sosyal bilgiler ders kitaplarının yetersiz olduğu ve görsellerin artırılması gerektiği ifade edilmiştir. 2005 yılından itibaren ders kitaplarında önemli değişikliklerin olduğu açıktır bununla birlikte belirli üniteler ve konularda davranışçı öğrenme kuramına göre yazılmış metinlerin olduğu gözden kaçmamalıdır (Kabapınar, 2014).

2018 yılına gelindiği halde kitaplara yönelik eleştiriler devam etmektedir. Öğrenciler ders kitaplarının daha renkli ve çekici hale getirilmesini, konu yoğunluğunun azaltılmasını istemektedir. Ayrıca daha çok görsel materyale yer verilmesi gerektiğini düşünmektedirler (İbrahimoglu, 2018).

Aydemir ve Akpınar'ın (2012) yaptığı araştırmada öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersinde daha çok yazı tahtası, harita-küre, şema-grafik ve zaman-tarih şeridini tercih ettikleri; model, basılı materyal, internet, televizyon-video gibi materyalleri ise kullanmadıkları belirlenmiştir. Buna göre, öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersinde geleneksel materyallerin dışına çıkamadıkları söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin önemli kısmının tarih konularının öğretiminde teknolojik araçları bazen kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, (Ulusoy ve Gülüm, 2009; Kurtulgan ve Köstüklü, 2010; Özel, 2012) birçok araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Şahin'in (2015) çalışmasında öğretmenlerin öğretim sürecinde ders kitabı ve yazılı dokümanlardan her zaman, yazı tahtasından da sıkça yararlandıkları görülmüştür. Ders kitaplarının ve yazı tahtasının öğretim sürecinde en çok kullanılan öğretim materyali olması ülkemizde halen geleneksel eğitim ya da öğretmen merkezli eğitim uygulamasının devam ettiğini göstermektedir. Öğretmenlerin projektör, elektronik tahta ve videodan çok az düzeyde yararlandıkları, teyp, plak ve tepegözden ise hiç yararlanmadıkları araştırmanın bir diğer sonucu çıkmıştır. Günümüzde elektronik tahta ve bilgisayarın yaygınlaşması tepegöz, teyp ve plak kullanımını azaltmıştır. Ancak akıllı tahtadan yeterince yararlanılmaması oldukça düşündürücüdür.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çağdaş öğretim yöntem ve tekniklerini uygulamama nedenlerinin genel olarak alt yapısal ve maddi kaynaklı sorunlar olduğu görülmektedir (Mercan ve Türküresin 2019). Özellikle sınıfların kalabalık olması materyal kullanımının önündeki engellerden biri olarak birçok çalışmada karşımıza çıkmaktadır (Arslan ve Demirel, 2007; Aykaç, 2007; Çelik ve Katılmış, 2010; Gönenç ve Açıkalın, 2016; İbrahimoglu, 2018; Mercan ve Türküresin, 2019). Yılmaz ve Tepebaş'ın (2011) çalışmasında öğretmenler sınıflar kalabalık olduğu için düz anlatım yöntemini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Sıklıkla dile getirilen bir diğer sorun ise araç- gereç yetersizliğidir. Ulusoy ve Gülüm'ün (2009) çalışmasında ise öğretmenler, materyallerin yetersiz olduğunu, bilgi teknoloji sınıflarının olmadığını, maddi olanakların yetersiz olduğunu vurgulayarak düz anlatım yöntemine mecburen

yöneldiklerini söylemişlerdir. Dinç ve Doğan'ın (2010) çalışmasında da öğretmenler teknolojik donanım yetersizliğinden dert yanmışlardır. Daha birçok araştırmada bu sorun öğretmenler tarafından dile getirilmiştir (Akşit, 2011; Aykaç, 2007; Çelikkaya, 2013; Çoban, Temir ve Karaca, 2017; Dinç ve Doğan, 2010; Gönenç ve Açıkalin, 2016; Yılmaz ve Tepebaş 2011).

Öğretmenlerin, materyal kullanmalarına engel olarak gördüğü bir diğer husus müfredat yoğunluğudur (Akşit, 2011; Arslantaş, 2006; Çoban, Temir ve Karaca, 2017; Şahin ve Güven, 2016; Yılmaz ve Tepebaş, 2011). Kazanımlar sadeleştirilmiş olsa da öğrencilere gereğinden fazla bilgi yükleme çabasının hem sosyal bilgilerde hem de diğer branşlarda devam ettiği görülmektedir (Aktepe ve Aktepe, 2009; Çelikkaya ve Kuş, 2009; Çiftçi, Sünbül, ve Köksal, 2013; Şimşek, Hırça ve Coşkun, 2012; Yıldırım, 2011).

Öğrenci Tutumundan Kaynaklı Sorunlar

Etkili bir öğretim süreci için öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyi, derse olan ilgisi ve meraklı oluşu, derse hazırlıklı gelmesi, motivasyonun yüksek olması oldukça etkili olan faktörlerdir. Öğrencilerin istenen davranışları kazanabilmeleri onların öğrenmeye hazır olmalarıyla yakından ilgilidir. Öğrenmeye hazır olma ise öğrencinin bilgisi, yetenekleri, ilgileri, tutumları, değerleri ile de ilgilidir. Bu unsurlar dikkate alınmadan yapılan bir öğretim durumunda geçerli öğrenme yanıtlarının oluşması söz konusu olamaz (Taşdemir, 2000).

Hazırbulunuşluk düzeyinin yüksek ya da düşük olması ders başarısını da etkilemektedir. Mercan ve Türküresin'in (2019) çalışmasında öğretmenlerin yarıdan fazlası sosyal bilgiler dersinde öğrenci hazırbulunuşluk düzeyinin az olduğunu dolayısıyla uygulamada sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Akengin ve Süer'in (2011) çalışmasında da öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki kavramlar ile ilgili hazırbulunuşluğunun yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Derse olan tutum öğrencilerin okuldaki başarılarını belirlemede önemli bir yere sahiptir (Yılmaz ve Şeker, 2011). Sosyal bilgiler dersinde de öğrencilerin tutumların olumlu yönde olması ders başarısını artırabilen bir etken olabilir. Bloom (1995), duyuşsal özelliklerin ilgili alandaki (ilgili ders) bilişsel başarıyı dörtte bir oranında artırdığını yani öğrenme başarısındaki değişkenliğin yaklaşık dörtte birinin duyuşsal özelliklerden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Duyuşsal değişkenlerin başında da tutum gelmektedir (Tay ve Tay, 2006).

Öğrencilerin derse bakış açısı derse olan tutumu öğretim sürecini oldukça etkilemektedir. Olumlu, uygun ya da yeterli tutumların öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir iklim yarattığı, tam tersi tutumların ise öğrenmeyi zorlaştırdığı ve engellediği bilinmektedir (Şimşek, 2011). Öztürk (2003) de bir derse yönelik olumsuz tutumun o derste öğrencileri başarısızlığa götüren başlıca etmenlerden biri olduğunu vurgulamıştır.

Çelik ve Katılmış'ın (2010) öğretmenlerle yaptığı çalışmada 6. ve 7. sınıf düzeyinde özellikle derse ve dersin öğretmenine karşı olumsuz tutuma sahip olan öğrencilerin başarılarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ders öğretmenine karşı olumlu tutuma sahip olanların ise akademik başarılarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yılmaz ve Demir, 2014). Yapılan araştırmalara bakıldığında öğrencilerin sosyal bilgiler dersini ezber gerektiren sıkıcı bir ders olarak gördükleri ortaya çıkmaktadır (Akinoğlu ve Arslan, 2007; Akmehmetoğlu, 2014; Alkış ve Güleç, 2006; Ayva 2010; Çoban, Temir ve Karaca, 2017; İbrahimoğlu, 2018; Kaya ve Güven, 2012; Tay, 2004; Yılmaz ve Tepebaş, 2011). Öğrencilerin derse ezber olarak gördükleri için içselleştiremedikleri, derse karşı olumsuz tutumu olan öğrencilerin başarılarının da düşük olduğu görülmüştür (Arıcı, 2007; Çelik ve Katılmış, 2010; Top, 2009). Sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin görece olarak tutumlarında bir azalma olduğu da farklı bir bulgudur (Yılmaz ve Demir, 2014).

Sosyal bilgiler derse ezbere dayalı bir ders olarak görülmesinin yanı sıra aynı zamanda soyut ve anlaşılması zor bir ders olarak da görülmektedir (Ayva, 2010; Çiftçi ve Kaya, 2012). Konuların sıkıcı ve anlaşılmasının zor olarak görülmesi öğrencilerin sıkılmalarına ve dersten hoşlanmamalarına yol açmıştır (Kaya ve Güven, 2012).

Çelik ve Katılmış'ın (2010) öğretmenlerle yaptığı çalışmada öğretmenlere göre öğrencilerin derse yönelik önyargıları sorulmuştur. Öğrencilerin, tarihsel rakamlardan dolayı derse zor olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Yine başka bir çalışmada sosyal bilgiler dersinin öğrenciler tarafından soyut ve kolay olmayan bir ders olarak görüldüğü ortaya çıkmıştır (Akengin, Sağlam ve Dilek, 2002).

Sosyal bilgiler dersinin ezber gerektiren, soyut ve zor bir ders olarak görülmesi dolayısıyla öğrenci motivasyonunu da düşürmektedir. Motivasyon düşüklüğü dersin işlenişine de zarar vermektedir. Motivasyonu düşük olan öğrenciler diğer öğrencileri de rahatsız etmekte böylece öğrenme ortamı bozulmaktadır (Yener, 2015). Sınıf içi disiplinsizlikler yaşanmasına neden olmaktadır. Disiplin problemleri de dersin verimli geçmesini engelleyen, başarıyı düşüren etmenlerden biridir (Çoban, Temir ve Karaca, 2017; Yener, 2015).

Arkadaş grubu ders çalışmayan öğrencilerin de derse çalışmadıkları Çelik ve Katılmış (2010) ve Gönenç ve Açıkalın'ın (2017) çalışmalarında ortaya çıkan bir durumdur. Çünkü akran grubu öğrenci davranışlarında oldukça güçlü etkiye sahiptir. Genellikle gizli müfredat kaynaklarından biri olarak düşünülen akran grubu öğrencilere etki etmekte kalmaz, aynı zamanda sınıfta nasıl davranılacağından, öğretmenlere nasıl davranılacağına kadar karar verme yetkisine sahiptir. Dolayısıyla okuldaki başarı ya da başarısızlığa etki etme konusunda da önemli bir noktadır (Borich, 2014). Yapılan araştırmalarda öğrenciler konunun daha iyi öğrenilebilmesi için kendilerine de sorumluluk yüklemişler ve tekrara dayalı olarak daha çok çalışmaları gerektiğini ifade etmişlerdir (İbrahimoğlu, 2018; Olcay ve Döş, 2009).

Sosyal bilgiler gibi soyut kavramlar içeren bir derste tekrar çok önemlidir. Bu nedenle öğrencilerin derse hazırlıklı gelmesi ve öğrenilen konuları tekrar etmesi başarıya etki etmektedir. Öğrenmede tekrarın önemi büyüktür. Tam olarak anlaşılmamış, netleşmemiş konuların tekrar edilmesi kalıcı öğrenmeyi sağlar.(Büyüktokatlı, 2009). Fakat birçok çalışmada öğrencilerin derse hazırlıksız olarak ve tekrar etmeden geldikleri görülmektedir (Çelik ve Katılmış, 2010; Yener, 2015). Öğrencilerin derse düzensiz çalışmalarının derse yönelik başarılarını da olumsuz etkilediği pek çok çalışmada görülen bir sonuçtur (Çelik ve Katılmış, 2010; Dursun ve Dede, 2004; Gönenç ve Açıkalın, 2017; Yener, 2015).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na göre ders öğrencilerinin ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2018). Fakat yapılan çalışmalarda öğrencilerin güncel olayları takip etme noktasında yeterli ilgi ve beceriye sahip olmadıkları görülmüştür (Akengin, Sağlam ve Dilek, 2002; Gönenç ve Açıkalın, 2017).

Sınıf mevcudunun fazlalığı da öğrenci başarısını düşüren faktörlerden biridir (Akbaba, Altun ve Çakan, 2008; Çelik ve Katılmış, 2010). Eğitim-öğretim süreçlerinde öğretmen-öğrenci iletişimi ve etkileşiminin aktif olarak yaşandığı bir yer olarak sınıf ve bu bağlamda sınıf mevcudunun önemi yadsınamayacak kadar fazladır (Yaman, 2010). Yapılan araştırmalar, öğrenci sayısı ile başarı arasında ilişki olduğunu, öğrenci sayısının az olduğu sınıflarda başarının ve öğrenmenin kalabalık sınıflara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Uludağ ve Odacı, 2002; Yıldırım, 2003).

Öğretmen Tutumundan Kaynaklı Sorunlar

Sosyal bilgiler dersi öğretim sürecinde öğretmenin büyük rolü vardır. Öğretmenin niteliği ve kalitesi öğretimin kalitesini de belirlemektedir. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı ile birlikte öğretmenin görev ve sorumluluklarında da değişimler yaşanmıştır.

Yapılandırmacı anlayışın hakim olduğu günümüzde, geleneksel olarak öğretmenlere atfedilen “bilgi aktarıcı” olma rolünden farklı olarak yeni bir işlev yüklemektedir. Öğretmen, öğrencilerin var olan bilgisi ile yeni bilgileri arasında köprü kuran bir aktarıcı konumundadır (Kabapınar, 2014). Öğrenciye öğrenmeyi öğretmek bunu davranış olarak kazandırmak ve hayatı boyunca sürdürebilmesi için de benimsemesini sağlamak öğretmenin sorumluluğundadır (Gömleksiz ve Elaldı, 2011).

Sınıf ortamı bir film setine benzetilecek olursa, geleneksel anlayışta öğretmen sınıfın hem senaristi, hem yönetmeni hem de en önemli başrol oyuncusudur. Senaryoya sıkı sıkıya bağlıdır. Yapılandırmacı yaklaşımın hâkim olduğu sınıflarda ise öğretmen senaryoyu kısmen yazan yeri geldiğinde değişiklikler yapan ve yönetme işinde daha çok rehber konumundadır (Dilaver ve Tay, 2008). Öğretmenler öğrencinin yaşantı ve ilgilerini geliştiren bağlam ve öğrenme iklimini geliştirirler. Böylece öğrencilere çoklu bakış açısı kazandırarak onlara kendi anlayışlarını geliştirme fırsatı tanır (Borich, 2014).

Öğretmenlerin geleneksel rollerini bir kenara bırakmaları, etkinlikleri öğrencilere göre düzenlemeleri ve öğrencilerin hepsinden aynı davranışı aynı düzeyde beklememeleri gerekmektedir. Bireysel ya da grup etkinlikleri öğrencilerle birlikte tasarlanarak öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerine fırsat sunulmalıdır.

Yapılandırmacı yaklaşımın bir öğretme değil, öğrenme kuramı olması her ne kadar öğretmenin değil, öğrencinin ne yaptığı üzerine odaklanılmasını gerektirse de öğretimin öğrenmeyi kolaylaştırma olarak ifade edilmesi, öğretmenin konumunu daha da önemli kılmaktadır (Dündar, 2008). Öğretmenin sorumluluğunu da artırmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre ideal sosyal bilgiler öğretmeni lider, yorum gücü yüksek, kültürlü, araştıran, kendini yenileyen, bilgi teknolojilerini kullanabilen ve bireysel farklılıkları dikkate alan bir birey olmalıdır (Dinç ve Doğan, 2010). Yener (2015) de benzer olarak bir öğretmenin liderlik yapabilme, kuşatıcı olma, empati ve etkili iletişim kurma gibi özelliklere sahip olması gerektiğini ifade etmiştir (Yener, 2015).

Kaya ve Güven'e (2012) göre bir dersin zevkli ve eğlenceli geçmesi her şeyden önce öğretmenin beceresiyle yakından ilgilidir. Kaya ve Güven'in 2012 yılında yaptıkları çalışmada öğrencilerin bazıları, dersi eğlenceli bulduğunu, öğretmenlerinin espri yaparak dersi keyifli hale getirdiğini söylemişlerdir. Bazı öğrenciler ise öğretmenlerinin konunun çok derinine girdiğini, çok sıkıcı olduğunu dile getirmişlerdir. Bu durum öğretmen faktörünün etkisini göstermektedir. Alkış ve Güleç (2006) de öğretmenin, derse bakış açısında etkili bir faktör olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler öğrencileriyle sıcak ve olumlu iletişim kurarak iyi bir öğretim süreci oluşturmalıdır. Öğrenciler sevdikleri öğretmenlerin dersini de daha iyi öğrenmektedir. Derse yönelik olumsuz tutumlar öğretmenin sınıf ile iyi etkileşimi sonucu ortadan kalkabilir (Çiftçi ve Kaya, 2012). Tüm öğretmenler öğrencilerini öğrenmeye ve öğrenmeden keyif almaya hazır hale getirmelidir. Öğretmenler konuya odaklandıklarında bu durumun öğrenci başarısını da doğru orantılı bir şekilde etkilediği görülmektedir. Bu durum motivasyonu besleyen enerjiyi sağlamaktadır (Borich, 2014).

Çocuğun sosyalleşme sürecinde sosyal bilgiler dersi oldukça önemlidir. Bu nedenle öğretmenler, gerek kendi alanlarında gerekse yöntem ve teknik alanında yaşanan yenilikleri ve gelişmeleri yakından takip etmelidir (Çelikkaya ve Kuş, 2009). Öğretmenlerle yapılan bazı çalışmalarda öğretmenler özeleştiri yapmışlardır. Ağır'ın

(2003) çalışmasında öğretmenler dersleri ile ilgili yayınları takip etmediklerini dile getirmişlerdir. Yılmaz ve Tepebaş'ın (2011) çalışmasında da öğretmenler iletişim konusunda öz yeterlik eksikliği ve diksiyon sorunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler sınıf kontrolünü sağlama noktasında çok çaba harcadıklarını, bu nedenle mesleki heyecanlarında azalma yaşadıklarını söylemişlerdir. Dinç ve Doğan (2010), Çelikkaya (2013) ile Gönenç ve Açıkalin'ın (2016) çalışmasında ise öğretmenler materyal hazırlama noktasında kendilerini eksik gördüklerini dile getirmişlerdir. Kuş ve Çelikkaya'nın (2010) çalışmasında da öğretmenlerin hizmet içi eğitim talep ettiği konular arasında ilk sırada materyal hazırlama ve kullanma konusunun gelmesi öğretmenlerin bu konuda kendilerini eksik bulduklarını göstermektedir.

2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda kavram öğretimine özel önem atfedilmiştir. Farklı kavram öğretim teknikleri kullanılarak kavram karmaşası ve kavram yanlışlarının giderilmesi istenmiştir. Ancak Alaca'nın (2018) çalışmasına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih konularına yönelik olarak bazı kavramlarda yetersiz bilgi düzeyine sahip oldukları, ayrıca kavram yanlışları taşıdıkları da gözlemlenmiştir. Şimşek ve Şimşek'in (2010) çalışmalarında da sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilim ve teknoloji tarihi konuları ile ilgili sınırlı bilgiye sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin özel alan kavramlarına hâkim olamayışları ve kavramlar arasında doğru ilişkilendirmeler yapamayışlarının, etkili bir öğretimin gerçekleşmesine zarar vereceği söylenebilir (Fleming, 1987; akt. Yeşil 2009, s. 343). Öğretmenlerin eksik olduğu konularda öğrencisine ne kadar fayda sağlayacağı soru işaretleri uyandırmaktadır.

Öğretmenlerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmamaları, alanlarıyla ilgili çağdaş gelişmeleri yakından takip etmedikleri için kendilerini yenilememeleri öğrenci başarısını menfi ölçüde etkilemektedir. Öğretmenlerin yapılandırmacı yaklaşımı bilmediği için ezberci geleneksel anlayışı terk edemediği, geziler planlandığı halde gidilmediği ve bazı öğretmenlerin emekli olacağım düşüncesiyle kendilerini yenilemedikleri görülmektedir (Çelik ve Katılmış, 2010). Öğretmenlerin mesleğe atandıktan sonra kendilerini yenileyemedikleri, alanlarıyla ilgili yayınları takip etmedikleri ve bu nedenle köreldikleri Yener'in (2015) çalışmasında da çıkan bir bulgudur.

Topçu'nun (2017) sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin büyük çoğunluğu dersin yapısına özgü sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlik uygulamasının verimsizliği, eğitim fakülteleri ile okullar arasındaki iş birliğinin yetersiz oluşu saptanmıştır (Eraslan, 2009; Göktaş ve Şad, 2014; Kavas ve Bugay, 2009). Halbuki uygulama derslerinin başarılı bir şekilde yürütülmesi için üniversite ve uygulama okulları arasında iş birliği ve koordinasyon olması gerekmektedir (Beck ve Kosnik, 2002; akt. Topçu 2017, s. 30). Topçu'nun (2017) çalışmasında öğretmenler en büyük sorunlarının teorik olarak aldıkları eğitimi göreve başladıktan sonra pratiğe dönüştürememek olduğunu belirtmişlerdir. Yılmaz ve Tepebaş (2011) ve Yener'in (2015) çalışmalarında ise okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamaları derslerinin yeterince ciddiye alınmadığını ifade etmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin lisans öğrenimleri sırasında meslek hayatlarında ihtiyaç duydukları gerekli bilgiyi almadıkları lisans eğitimlerini yetersiz buldukları birçok çalışmanın ortak bulgusudur (Akhan, 2015; Er ve Bayındır, 2015; Demircioğlu, 2006; Kavas ve Bugay, 2009; Kaya, 2010; Tahiroğlu, 2006). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisine ilişkin öğrenme konularında sorun yaşadıkları görülmektedir. En çok tarih disiplinine ilişkin konuları öğrenemedikleri bir diğer sonuçtur (Akpınar ve Ayvaci, 2003; Kaymakçı ve Akbaba, 2014). Topçu'nun (2016) sosyal bilgiler öğretim elemanlarıyla yapmış olduğu çalışmada öğretim elemanları sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla ilgili olarak sınıf geçmek için ders çalıştıklarını, mesleki ve kültürel açıdan kendilerini yetiştirme konusunda gayretli olmadıklarını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin kendilerini teknolojik anlamda geliştirmeleri oldukça önemlidir. Göreve başladıklarında teknolojiyi içselleştirmiş bir öğrenci grubu ile karşılaşacakları için bu durum zorunluluk haline gelmiştir (Kaymakçı ve Akbaba, 2014). Fakat buna rağmen sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknolojiye tam olarak adapte olduğu söylenemez. Bal ve Karademir'in (2013) çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik bilgi konusunda kendilerini yüksek derecede yeterli gördükleri öte yandan teknolojik bilgi konusunda ise az derecede yeterli gördükleri görülmüştür.

Çelik'in (2019) çalışmasına bakıldığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin sadece basit ve yaygın bir şekilde kullanılan dijital uygulamalar hakkında bilgi sahibi oldukları ancak geri kalan eğitim teknolojisi açısından önemli dijital uygulamalar hakkında hiçbir

bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Bu bulgu “dijital yetkinlik” becerisine sahip olması beklenen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, daha eğitim fakültelerinde eğitim görürken bu konudaki eksiklerinin giderilmesi gerektiğini göstermektedir (Çelik, 2020).

Öğretmenlerle ilgili diğer bir problem motivasyon düşüklüğüdür. Hedefsiz, isteksiz ve saygısız öğrencileri gördükçe motivasyonların düştüklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ilgi alanları da motivasyonu etkilemektedir. Tarihe ilgi duymadığını ifade eden öğretmen araştırırken kendi sıkıldığı için dersin de sıkıcı geçmesine yol açmaktadır. Öğretmenlerin olumsuz tutum ve davranışları öğrenciye de yansyarak sosyal bilgiler dersinin sevilmemesinde rol oynayacaktır (Gönenç ve Açıkalın, 2016).

Öğrencilerinin dikkatini çekmede ve motivasyonlarını sağlamada güçlükler yaşadıkları görülmektedir (Ağır, 2003; Gönenç ve Açıkalın, 2016). Bilinçsiz ve şiddet yanlısı veliler de öğretmenlerin motivasyonunu düşürerek dersin etkili bir biçimde işlenmesinin önüne geçmektedir. Velilerin sayısal derslere verdikleri önemi sosyal bilgiler dersine vermiyor oluşu motivasyon düşüren nedenlerden birisidir. (Gönenç ve Açıkalın, 2016; Kuş ve Çelikkaya, 2010). Öğretmenlerin çeşitli nedenlerden kaynaklanan (bürokrasi, sınav, müfredat yetiştirme, devlet ve özel okullar arasındaki farklılıklar vb.) kaygıları da bulunmaktadır. Dolayısıyla kaygılı bir öğretmenin ders motivasyonu olumsuz etkilenecek bu da öğretim sürecine yansyacaktır. Bu kaygılar azaltılarak öğretmenlerin ve dolayısıyla öğrencilerin derslere daha motive olması sağlanabilir (Mercan ve Türküresin, 2019)

Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş’ın 2010 yılında yapmış olduğu araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel ölçme değerlendirme araçlarını, alternatif ölçme değerlendirme araçlarına nazaran daha çok kullandıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmenlerin yeni ölçme değerlendirme araçlarını tam olarak bilmemesi, fazla zaman alıcı bulması ve verilen hizmet içi eğitim kurslarının yeterli olmamasına bağlı olabilir.

Öğrencilerin Öğrenmekte Güçlük Yaşadıkları Sosyal Bilgiler Konuları

Sosyal bilgiler dersi disiplinler arası bir yapıya sahiptir. Tarih de sosyal bilgiler dersini oluşturan disiplinlerden biridir. Sosyal bilgiler öğretim sürecinde yaşanan sıkıntılarla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında bunların özellikle tarih disipliniyle ilgili sorunlar olduğu göze çarpmaktadır. Öğrenciler tarih dersini zor bir ders olarak görmektedirler (Akinoğlu ve Aslan, 2007). Ayva’nın (2010) çalışmasında da öğrenciler

tarih konularını diğer sosyal bilim disiplinlerine göre daha zor öğrendiklerini dile getirmişlerdir. İbrahimoglu'nun (2018) çalışmasında öğrenciler en zorlandıkları ünitenin “Türk Tarihine Yolculuk” ünitesi olduğunu dile getirmişlerdir. Gerekçe olarak da çok fazla bilgi içerdiğini, karmaşık olduğunu ve ezber gerektirdiğini ifade etmişlerdir. Keçe'nin (2013) çalışmasında da 7. sınıf öğrencilerinin Türk Tarihi'ne Yolculuk ünitesini sıkıcı buldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu üniteye ilişkin olarak bilgilerinin kısıtlı olduğu da görülmüştür (Akbaba, Keçe ve Erdem, 2012). 7.sınıf öğrencileri ders kitabını da beğenmemektedir (Akdağ, 2009).

Kaya ve Güven'in (2012) çalışmasında bazı 7. sınıf öğrencileri tarih konularını sıkıcı ve uzun bulduklarını söylemişlerdir. Keçe'nin (2013) sosyal bilgiler öğretmenleriyle yaptığı çalışmasında ise, tarih konularının çok yoğun ve sıkıştırılmış bir içeriğe sahip olduğu, kronolojik sıralama olmamasından dolayı konularda bağlantı kopuklukları bulunduğu, sosyal tarihten ziyade siyasi tarihe yer verildiği görülmüştür. Çelik ve Katılmış'ın (2010) çalışmasında da öğrenciler bu kronolojik kopukluğa değinerek, konular arası geçişleri anlayamadıklarını ifade etmişlerdir. 7. sınıf sosyal bilgiler programındaki tarih konularının işleyişi konusunda öğretmenlerin sıkıntı çektikleri görülmektedir. 3. ünitenin çok yoğun ve sıkıştırılmış biçimde olması, kronolojinin dikkate alınmaması, tarihsel olaylar arasında kopukluklar oluşu siyasi tarihe yer verilip sosyal tarihe çok fazla yer ayrılmaması öğrencilerin bu ünite konularında zorlanmalarına yol açmaktadır (Keçe, 2013).

Avrupa tarihi öğretimiyle ilgili gerek ortaokullarda gerek lise tarih derslerinde hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından sorunlar olduğu görülmüştür. Şimşek'in (2010) sosyal bilgiler öğretmenleriyle yaptığı çalışmasında öğretmenlerin Rönesans ve coğrafi keşiflerle ilgili yanıtları bazı gerçeklikleri barındırsa da genel hatlarıyla cevapların dağınık olduğu görülmüştür. Benzer bir çalışma da Alaca (2018) tarafından yapılmıştır. Araştırmada yer alan öğretmenlerinin lisans öğrenimlerinin Avrupa tarihine yönelik yeterli bilgi sahibi olmadan sona erdiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca reform ve coğrafi keşifler ile ilgili sorulara öğretmenlerin yaklaşık olarak yarısı yanlış cevaplar vermişlerdir. İbrahimoglu'nun (2018) çalışmasında ise öğrencilerin en çok zorlandığı konuların başında Rönesans ve Reform gibi konuların olduğu görülmektedir. Candan ve Koçer'in (2017) meslek liseleri ile diğer liseleri karşılaştırdığı çalışmada Coğrafi Keşifler, Reform, Rönesans, Fransız ihtilali konularında meslek liselilerin yarından daha fazlasının yanlış cevaplar verdiği ortaya çıkmıştır. Akınoğlu ve Arslan'ın (2007)

çalışmasında ise öğrencilerin Avrupa tarihini merak etme oranının %10'larda kaldığı görülmüştür. Özetle Avrupa tarihi konularında öğrencilerin ilgisinin ve bilgi düzeyinin düşük olduğu, öğretmenlerin de bu konulara yönelik kavramlara ilişkin bilgi düzeylerinin yüksek olmadığı görülmektedir. Bu araştırmanın kazanım belirleme aşamasında, Avrupa tarihi konularının tercih edilmesinde yukarıda bahsedilen sorunlar etkili olmuştur.

Sosyal bilgiler dersi özü itibariyle sözel bir ders olduğu için soyut kavramlar içermektedir. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin kavram öğrenimi açısından sorunlar yaşadıkları görülmektedir (Akınoğlu ve Arslan, 2007; Kaya ve Güven, 2012). Öğrenci tarafından yeterince anlaşılamayan ve somutlaştırılamayan kavramlar zamanla unutulmaya yüz tutmaya oldukça açıktır. Topçu ve Bulut'a (2016) göre öğrencilerin sözel ifadeleri, tanımları hatırlama tutabilmeleri için şarkılar oldukça etkili araçlardır. İşte müziğin önemli işlevlerinden olan "hatırlamaya olan etkisi" sosyal bilgiler dersi için bu noktada oldukça önemlidir.

Sosyal bilgiler dersini oluşturan temel bilimlerden olan tarih konularının yapılan araştırmalara göre genellikle öğrenciler tarafından sıkıcı bulunduğu ya da ezber gerektirdiği düşünülmektedir (Ayva, 2010; Yılmaz ve Tepebaş, 2011; Akmehmetoğlu, 2014; İbrahimoğlu, 2018). Öğrencilerdeki bu algıyı ve tutumu değiştirmek başarıyı arttırmak amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Farklı yöntem ve teknikler denenerek derse olan tutum değiştirilmeye çalışılmıştır. Drama yöntemini kullanarak öğrencilerin derse yönelik tutumlarının değişip değişmediğini ortaya koymuşlardır (Aksüt, 2016; Günaydın, 2008; Saraç, 2015). Uçar ve Karakuş (2017) ise belgesel kullanarak aynı amaçla çalışma yapmışlardır. Gevenç (2014) ise fıkralar kullanarak dersi daha eğlenceli hale getirmeyi amaçlamışlardır. Sosyal bilgiler dersine yönelik "sıkıcı" tutumunu kırabilmek için şarkılardan da yararlanılmalıdır. Çünkü şarkıların ve müziğin öğrencilerde stresi ve endişeyi azaltarak, öğrenme ortamını eğlenceli hale getirip, motivasyonlarını artırdığı bilinmektedir (Medina, 2002; akt. Boz, 2019, s. 21). Sargın (2016) dersleri müzik kullanarak işlemenin öğrencilerin dikkatlerinin çekebileceğini ve dikkat süresini uzatacağını dile getirmiştir.

Özetle, yapılan araştırmaların sonuçları göstermektedir ki bazı sosyal bilgiler öğretmenleri yöntemleri yeterince kullanamadıkları, materyallerden ve teknolojik aletlerden de yeterince yararlanmadıkları anlaşılmaktadır (Akşit, 2011; Arslantaş, 2006;

Çoban, Temir ve Karaca, 2017; Şahin ve Güven, 2016). Gene bazı araştırma sonuçları göstermektedir ki bazı sosyal bilgiler öğretmenlerinin alanlarıyla ilgili yayınları ve gelişmeleri yakından takip etmedikleri de görülmektedir (Ağır, 2003; Çelikkaya ve Kuş, 2009). Lisans öğrenimlerinin eksik olduğu yönünde görüş bildiren öğretmenler de bulunmaktadır (Akhan, 2015; Er ve Bayındır, 2015; Demircioğlu, 2006; Kavas ve Bugay, 2009; Kaya, 2010; Tahiroğlu, 2006). Öğrencilerin derse bakış açısında da sorunlar olduğu görülmektedir. Öğrenciler genellikle sosyal bilgiler dersini soyut, sıkıcı ve ezber gerektiren bir ders olarak görmektedirler. Bu ders içerisinde özellikle tarih konularında zorlandıkları görülmektedir. Özellikle 7. sınıf tarih konularını soyut ve karmaşık bulmaktadırlar. Araştırmaya konu olan Avrupa tarihi konularında da durum çok farklı değildir. Öğrencilerin bu konuya olan ilgilerinin ve bilgilerinin düşük olduğu görülmektedir (İbrahimoglu, 2018). Dersi daha ilgi duyulabilir bir hale getirmek, öğrencilerin ön yargısını kırabilmek amacıyla sosyal bilgiler dersinde eğitsel şarkılardan da faydalanılmalıdır.

Müziğin Tanımı ve İnsan Yaşamındaki Yeri

Müzik insan için anne karnından başlayıp ölüme değin sürecek olan yaşam serüveninde en önemli olgulardan biridir. İnsanı farklı duygulara ve hislere sürükleyen bir etkiye sahiptir. Öyle ki insanlar en mutlu anlarından en çaresiz anlarına kadar kendilerini müzikle ifade etmişlerdir.

Müzik, insanın zihinsel ve ruhsal gelişimi ile kültürel olgunluğu ve uygarca yaşamı için büyük önem taşımaktadır. Müziği algılayabilmek ve ondan zevk alabilmek, insanın beş duyu organından biri olan işitme duyusunun gelişiminin mucizevî bir sonucudur (Yener, 2011). Nitekim Nietzsche'ye göre de onca sanat dalı içinde insanı en çok etkileyen ve duyularını avcunun içine alan sanat müziktir (Laserre, 2007).

Müzik insan hayatının her döneminde (çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık) onunla birlikte yaşayan, insanın onsuz edemediği bir olgudur. Öyle ki insanın müzikle tanışması anne karnında başlamaktadır. Bebekler anne karnında dinledikleri melodileri daha sonra tanıyıp anımsamaktadırlar. Müziğin yaşam kalitesindeki etkisi çocukluk, yetişkinlik hatta yaşlılık dönemlerinde de devam etmektedir. Müzik çocukları yaşantısına ne kadar erken girerse ileriki yaşam dönemlerinde de o kadar hassas, duyarlı ve bilinçli yetişkinler olacaklardır (Yener, 2011).

Müziğin insandan insana uzanan evrensel bir dil olması, dili dini ayrı insanları bile aynı duyguda aynı ezgide birleştirecek güce sahip oluşu ona diğer sanat dalları içerisinde ayrı bir yer, farklı bir ayrıcalık tanımaktadır (Öz, 2001). Munch da müziği Tanrının insanlığa verdiği en büyük nimetlerden biri olarak kabul etmiştir (Munch, 1990; akt. Öz, 2001).

Müzik en kısa tanımıyla malzemesi ses olan bir sanat olarak ifade edilir (Say, 2008) Uçan ise müziği, belli amaç ve yöntemlerle, belli bir güzellik anlayışına göre işlenerek birleştirilmiş seslerden oluşan estetik bir bütün olarak tanımlamıştır (Uçan, 1997).

Müzik toplumla etkileşip bütünleşen sanatların başında gelir. Bir milletin gelişmişlik düzeyini belirlemede müzik önemli bir göstergedir. Müzik toplumsal bir olgu olup, müziğin geldiği nokta ile toplumun geldiği nokta paraleldir. Ünlü filozof Konfüçyüs “Bir milletin mutlu ve ahlaklı bir şekilde idare edilip edilmediğini anlamak isterseniz o memleketin müziğini dinleyiniz. Müzik devlet kurar, devlet yıkar” diyerek müziğin kişiler ve devletler üzerindeki etkisini vurgulamıştır (Öz, 2001). Yunan filozoflarından Aristo ve Platon da müziğe çok önem vermişlerdir. Müziğin gerek özgür insanın eğitiminde gerekse şehir devletlerinin yönetiminde önemli bir etken olduğunu vurgulamışlardır (Erdal, 2007).

Zamanın tüm ilimlerinde uzmanlaşmış bir bilim insanı olan İbn-i Sina da müziğe çok değer vermiştir. Müzikten önce tahsil ettiği ilimlerden sonra “işte insan, ilim nerede?” derken; müzik ilmiyle ilgilenmeye başlayınca hayrete düşerek “işte ilim, insanlık nerede?” demiştir. Müziğe bir psikolog görevi atfederek “sağlığa en iyi gelen egzersiz” tanımlamasında bulunmuştur (İbn-i Sina, 2004). Selanik (1996) de benzer şekilde müziğin insan düşüncesinin ürünü olduğu kadar bir deşarj yolu olduğunu da vurgulamıştır. Ayrıca müziğin oluşturulduğu ortamla, çağın dünya görüşüyle, sıkı sıkı bağlı olduğunu söyleyerek sadece bir eğlence ürünü ya da aracı sayılmaması gerektiğini söylemiştir.

Müziğin İşlevleri

Yaşamın her anında müziğin eğlenme, dinlenme, eğitim ve haz aracı gibi pek çok işlevinin yanı sıra bilimsel, sanatsal ve kültürel işlevleri olduğu bilinmekte, bu durum müziği insanlık sosyolojisinde önemli bir yere taşımaktadır. Müzik sanat dallarından biri olmakla birlikte, bireyin kendini ve becerilerini geliştirmesi için de etkili bir araçtır (Erdal, 2007).

Müziğin Bireysel İşlevleri

Tüm sanat dallarında olduğu gibi, müziğin de birincil amacı insanın duygu ve düşüncelerini ifade etmektir. Özellikle müzikte duygusal boyut çok daha yoğun ve direkt bir özellik taşır. Böylelikle müzik sanatının, insan psikolojisiyle doğrudan bağlantılı olduğu söylenebilir (Karabey, 2014). Bir organizmanın duygusal gelişimi ne kadar fazla ise, o organizmanın dış dünyası da o kadar zengin olur. Bu bağlamda müziğin, kişinin duygu dünyasını yaşamı zenginleştirme noktasında en önemli bir işlevi üstlenmiş olduğu söylenebilir (Altınölçek, 2007).

Müziğin bireysel işlevleri şöyle sıralanabilir:

1. Bireyin kimlik kazanımı ve kişilik gelişiminde etkilidir. Birey, müzik aracılığıyla, kendi yaşantısı sonucunda gerekli davranış değişikliklerini kazanır.
2. Bireyin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimine ve bu alanlardaki yeteneklerini geliştirmesine katkı sağlar.
3. Müzik yoluyla birey Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde en üst basamakta yer alan "kendini gerçekleştirme" evresine ulaşır.
4. Bireyin boş zamanlarını eğlenceli uğraşlarla değerlendirmesine olanak sağlar
5. Çalışma ortamlarındaki sıkıcılığı giderme, ruhsal yorgunluğu azaltma, çalışma şevki ve isteği verme, başkasıyla gereksiz yere konuşmayı engelleme; böylece bireyde düzenli, etkili ve verimli bir çalışma alışkanlığı kazandırmada katkı sağlar.
6. Bireyin içinde yer aldığı doğal, toplumsal ve kültürel çevreye duyarlılığının artmasına ve bu duyarlılığın gelişmesinde rol oynar.

7. Bireyin dengeli, mutlu, sağlıklı, doyumlu olması için gereken etki ve tepki biçimlerini barındırır (Uçan, 1997, s. 13).

8. Bireyin duygu ve düşünce dünyasını harekete geçirip, duygularını inceltip yüceltmesine imkan tanıdığı gibi insanları eğlendirir (Say, 2008, s. 17)

Müziğin Toplumsal İşlevleri

Müzik, toplumun içinde bulunduğu bunalımları, toplumun yaşam şeklini, ilgilerini, ulusal veya dini anlamda kimlik tanımlamalarını, aile içi ve arkadaşlık ilişkilerini, hatta ekonomik yapıyı da yansıtabilmektedir (Uğur, 2011). Müzik yaratıldığı ortamla, çağın dünya görüşü ile kısacası toplumla ve öteki sanatlarla sıkı sıkıya bağlıdır (Mimaroglu, 2006). Halk müziği olarak adlandırılan müzik türü ulusal öğelerin bir yankısı sayılır. Ritimler, biçimler, çalgılar gibi öğeler ile ulus özellikleri, yaşam şartları, doğal çevre üzerinde bağlantılar bulmuşlardır. Örneğin kuzey ülkelerinde yaşayan toplumlarda minör dizininin üzüntü anlatması, bu ülkelerin doğa koşullarının üzüntü uyandırmasıyla açıklanır.

Platon müziğin toplum üzerinde çok etkili olduğunu dile getiren filozoflardan biridir. Müziğin eğlence aracı olduğu fikrine karşı çıkmıştır. Müziği en önemli eğitim aracı görmüştür. Müzik sayesinde eğitimini tamamlayan toplumun mutlu olacağını dile getirmiştir. Yani mutlu toplumun temelini müzikle olan ilişkisine dayandırmış, “Devlet” adlı eserinde mutlu insanların yaşadığı devlet olma noktasında müziğe önemli görevler ve misyonlar yüklemiştir (Akan, 2012).

Müziğin toplumsal işlevleri şöyle sıralanabilir:

1. Müzik toplumların ortak sevinç ve kederlerini özlemlerini dile getirerek toplumun kaynaşmasını sağlar.
2. Kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasında etkin rol oynar.
3. Kültürün yaşadığı hızlı değişimler sonucu müzikte yaşanan değişimler de bireyleri yeni rollere ve yaşam tarzlarına itebilmektedir (Ulusoy, 2005; akt. Göher, 2007 s. 306).
4. Birlikte müzik yapma bireyler arasında işbölümü, dayanışma, paylaşma ve yardımlaşmayı güçlendirir.

5. Uluslararası ilişkilerin, kurulmasını, kolaylaşmasını sağlar.

6. Ulusal birliği simgeler (Uçan, 1997, s. 29).

7. Müzik ile uğraşmanın aynı zamanda toplum hayatı içerisinde de iletişim, işbirliği, grup koordinasyonu sağlamak gibi etkileri bulunmaktadır (Yazıcı, 2017, s.88).

Müziğin Eğitimsel İşlevleri

Sanatın diğer dallarında olduğu gibi müziğin de kendine özgü ulaştırmak istediği bir iletisi vardır ve duyular aracılığı ile akla seslenir (İpşiroğlu, 1998; akt. Şendurur ve Barış, 2002, s. 167). Yani müzik özü itibarıyla eğitsel bir nitelik taşır. Herkes, müzikle olan ilişkisine, kapsamına göre ondan bir şey kazanır ya da ondan bir şey edinir (Uçan, 1997, s.30) Platon da müziğin eğitsel bir yönü olduğunu savunmuştur. Ona göre müzik bir eğlence aracı değil, en önemli eğitim aracıdır. Çünkü ritim ve makam ruhumuzun derinliklerine kadar sokularak bizi çepeçevre sarar, ona soylu davranış kazandırır. Müzikle birey, karakterini de eğitmektedir (Akan, 2012).

Uçan (1997) müziğin eğitsel işlevlerini dört başlık halinde incelemiştir:

1. Eğitim boyutu olma: Müziğin eğitsel amaçlara hizmet etmesi.
2. Eğitim aracı olma: Eğitim- öğretimde müziğin gücünden, etkisinden katkısından faydalanmaktır. Yani dersler, konular, temalar işlenirken müzikle bağlantı kurmak, belirli sonuçlara erişmek için müziği kullanmaktır.
3. Eğitim yöntemi olma: Müziğin eğitim yöntemi olma işlevi temel olarak, eğitim-öğretimde bir dersi, konuyu, temayı öğretmek ya da işlemek için bilinçli olarak seçilen ve takip edilen müziksel bir yol olmasıdır.
4. Eğitim alanı olma: Esas olarak, müziğin kendine ait konu ve çalışma çevresi olan disiplin olmasıdır.

Brown ve Brown'a göre; "müzik her yerdedir ve aynı zamanda insanların günlük yaşamların bir parçasıdır" (Brown ve Brown, 1997; akt. Talşık, 2013, s. 22). Bu nedenle eğitimciler güçlü bir öğretim aracı olarak müziğin önemini anlamaya başlamalıdır. Şarkıların sadece okur-yazarlık becerilerini geliştirme dersleriyle sınırlı olmadığını; matematik, fen bilgisi, sosyal bilgiler ve diğer derslere de uygulanabileceği ya da ilişkilendirilebileceğini ifade etmişlerdir (Brown ve Brown, 1997; akt. Talşık, 2013).

Sidekli ve Coşkun'a (2014) göre müzik bütün insanları kuşatan evrensel bir unsurdur. Bu nedenle böylesine etkin bir ortamdan eğitim öğretimde de faydalanılmalıdır. Gedikli de (2007) müziğin yerinin ve zamanının sınırlı olmadığını belirtir. İşlenen tüm ders içerikleriyle ilgili mutlaka bir ezgi bulunduğunu söyleyerek diğer derslerde de müzikten yararlanılabileceğini söyler.

Eğitimciler daha iyi nasıl öğretebiliriz sorusuna yanıt ararlarken, müzik gibi sevilen bir öğenin öğretimde kullanılması bu soruya verilen yanıtlardan biri olmuştur. (Topçu ve Bulut, 2016). Müzik öğretim materyallerinden biri olarak görülmeye başlanmıştır çünkü müzik öğrencilerin akademik başarılarını yükseltme ve becerilerini artırmada etkili olanaklar sağlamaktadır (McCarthy; 2007, akt Talşık, 2013). Bu nedenle müziğin eğitimde daha etkin kullanılması amacıyla bazı adımlar atılmıştır. ABD'de Müzik Eğitimcileri Konferansı'nda müziğin eğitimde daha yaygın ve etkili kullanılmasıyla ilgili karar alınmıştır. Fransa'da ortaöğretim sınıflarına artık şarkı bir öğretim ortamı aracı olarak girmiş ve birçok bilimsel incelemelere konu olmuştur. 1977 yılında AUPELF (Fransız Dili Öğretimi Yapan Üniversiteler birliği) adlı organizasyonun düzenlediği ikinci uluslararası sempozyumun konusunu "Şarkı ile Eğitim" diye belirleyip dil öğretimine yepyeni bir görüş açısı getirerek tartışmaya açmıştır (Chambard; akt, Ataseven, 1988, s. 192). Eady ve Wilson (2007) da müziğin hayatın ayrılmaz bir parçası olduğunu bu nedenle okul deneyimlerinin de ayrılmaz bir parçası olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Müziğin diğer derslerle bütünleştirilerek müzik çekirdekli müfredatlar hazırlanması gerektiğini dile getirmişlerdir.

Öğretim materyali olarak müziğin/şarkıların kullanılmasını Murphy (2010) iki açıdan ele almıştır. Birincisi müziğin akılda kalıcı olması ya da anlama için daha uygun bir ortam sağlamasıdır. İkincisi ise müziğin çocuklar ve gençler için motive edici olmasıdır (Murphey, 2010). Eğitim için en gerekli unsurlardan olan akılda kalıcılık ve motivasyona etki etmesi oldukça önemlidir.

Eğitim aracı ve yöntemine doğru şekilde yerleştirilmesi halinde müzik çocukların sosyal gelişim, öz bakım, bilişsel, motor ve dil özelliklerinin gelişimini desteklemektedir (Artan, 2001). Müzik; zihinsel gelişimi, motor gelişimini, dil gelişimini, iletişim ve farkında olma becerilerinin gelişimini, duygusal gelişimi ve yaratıcılığı olumlu yönde etkilemektedir (Temiz, 2011).

Sargın (2016) öğretmenler açısından ele alındığında şarkıların diğer öğretim materyallerine göre daha ekonomik ve kullanışlı olduğunu dile getirmiştir. Bu nedenle eğitimde kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.

Müziğin öğretim ortamında kullanılması noktasında karşımıza çoklu zeka kuramı da çıkmaktadır. Gardner tarafından ortaya atılan bu kuramın en önemli ilkesi zekânın çoklu olması ve sürekli gelişim göstermesidir. Gardner'a göre her insanda sözel-dilbilimsel, mantıksal-matematiksel, müziksel-ritmik, bedensel-duyusal, uzaysal-görsel zekâ, kişiler arası-sosyal ve kişisel-öze dönük ve doğacı zekâ olmak üzere sekiz farklı zekâ türü bulunur. Bu yaklaşıma göre, her insanın bireysel bir öğrenme yolu bulunmaktadır (Azar, Presley ve Balkaya, 2006). Yazar, zekâyı bir sorun çözme becerisi olarak ele almıştır. Ona göre, sorun çözmek için bir dizi yol vardır. Öğrenciye kendi öğrenme stilini buldurmak hem öğretmen, hem de öğrenci için büyük bir başarıdır. Çünkü ne öğrenildiği değişmezdir. Değişen, nasıl öğrenildiğidir (Armstrong, 1999 ve Karakuş, 2005; akt. Çuhadar, 2017, s.4).

Bu çalışma daha çok Gardner'ın öne sürdüğü zekâ türlerinden müziksel-ritmik zeka ile daha ilgilidir. Bu zeka türü, sesler, notalar ve ritimlerle düşünme, farklı sesleri tanıma ve yeni sesler, ritimler üretme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Vural, 2004). Saban (2002) müziksel-ritmik zekâsı güçlü olan bir kişinin şarkıların melodilerini çok iyi hatırladığını ve güzel şarkı söyleyebilme yeteneğine sahip olduğunu ifade eder. Ayrıca müziksel-ritmik zekâsı baskın bireyin, konuşurken veya hareket ederken elleri ve ayakları ile ritim tuttuğunu, bir şarkı duyduğunda farkında olmadan ona eşlik ettiğini ve çevresindeki seslere karşı aşırı duyarlı olduğundan bahseder. Bu durum müzik eşliğinde yapılan öğretim çalışmalarının yalnızca müziksel-ritmik zekâyı sahip bireylerde etkili olacağı şeklinde anlaşılmamalıdır.

Çoğu insan tek bir zeka alanına sahip olduğunu düşünür, oysa çoklu zeka kuramı hepimizin sekiz veya daha fazla zeka alanına sahip olduğunu ve herhangi bir iş yaparken onları kullanabileceğimizi savunur (Gardner, 2013). Bu kuramda, zekâ alanlarının her biri diğerinden bağımsız olmasına karşın, herhangi bir aktivite esnasında bu zekâ alanlarından bir kaçının aynı anda aktif olması söz konusudur (Çuhadar, 2017). Müziğin, ritmin, sesin ve titreşimin insanda yarattığı etki diğer zekâ türlerinin hepsinden daha güçlü olduğu ileri sürülmektedir (Bellenka, 1997; akt Başaran, 2004 s. 11). Müzik yapma eylemi pek çok işlemi birlikte yapmayı getiren zihinsel ve bedensel bir süreçtir

Nörolojik bakış açısından da müzik/ritim zekâsının, zekâ türlerinin ilk önce gelişeni olduğu belirtilmektedir (Çuhadar, 2017). Müziksel-ritmik zekâ alanı karmaşık bir alandır. Konuşma, dinleme, yazma gibi farklı becerilerle iç içedir. Müzik yeteneğinin çizimle, kişinin kendini ifade etme becerisiyle, başkalarının duygu ve düşüncelerini anlamayla sıkı bir yakınlık taşıdığı bilinmektedir. Bu ilişki, müziksel ritmik zekâ alanının akademik başarıyı etkileyebileceği öngörüsünü güçlendirmektedir (Güney, Ayten ve Şengül, 2014).

Müziğin Öğrenmeye Etkisi

Müziğin insanlar üzerindeki en güçlü etkilerinden biri de doğrudan doğruya insanın duyum ve bilinçle ilgili davranışlarının merkezi olan beyni etkilemesidir. Bilindiği gibi, insan beyni, çevreyle ilişkiyi sağlayan tek organdır (Altınölçek, 2007). Beynimizin işleyişi sağ ve sol yarım kürelerde gerçekleşmekte olup her bir yarım kürenin farklı işlevleri bulunmaktadır. Yani beynin iki yarım küresi farklı süreçlere yatkındır. Pek çok insanda müziksel aktivitenin oluşumu, beynin sağ yarım küresinde yer alır. Sadece ritim, sol yarım kürede yer almaktadır. Kuşlar şarkılarını, insanlar da dillerini beyinlerinin sağ yarım küresinde meydana getirirler (Çuhadar, 2017).

Yalçın ve Karakaş'a (2005) göre müzik algısı ve performansı, beynin şakak bölgesinde (sağ temporal lob) gerçekleşir. Son otuz yılda temporal bölgenin fonksiyonlarıyla ilgili araştırmalara göre, ritim duygusunun beynimizin sol-alt ön-alın bölgesindeki girusinsila adı verilen bölge ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Tınının ise sağ ön-alın ve şakak bölgeleri ile ilgili olduğu saptanmıştır. Yani sağ yarım küre ezgi ve vurguları tanımlarken, sol yarım küre ritim ve nota gibi müziğin çözümsel alanlarıyla ilgilenmektedir (Soysal, Yalçın ve Karakaş, 2005). Kısacası müziksel bir eylem, sadece sağ ve sol şakak loblarından ibaret değildir. İnsan beyninin sağ ve sol yarı bölgelerinin ikisinin birden işleme katıldığı bir süreçtir (Çuhadar, 2008).

Yazıcı (2017), doğru tempoda kaydedilmiş müziğin beynin sağ ve sol kısmını harekete geçireceğini söylemiştir. Ona göre müzik, beynin sağ tarafını harekete geçirirken, çocuğun sesli söylediği sözcükler ise sol tarafı harekete geçirir. Bu da öğrenme potansiyelini beş kata kadar artırabilir. Müzik ile gelişim arasında doğrudan bir bağ vardır ve deneyler göstermektedir ki; müziğin doğru ve etkin kullanımının çocuğun gelişim sürecinde birçok alanda özellikle zekâ gelişiminde ciddi katkıları olduğu aşikârdır (Uluğbay, 2013).

Müzik, beynin, algılama, hareket, öğrenme, hafıza gibi hemen bütün zihinsel fonksiyonlarını harekete geçiren çok yönlü bir iştir (Ayata ve Aşkın, 2009). Müzik öğrenmenin ve yapmanın, bilişsel gelişime, dil gelişimine, okumaya, yaratıcılığa, belleğe, yaşam kalitesini artırmaya, stresi azaltmaya etkisi vardır. Ayrıca müziğin duyguları, duygular da öğrenmeyi etkilemektedir. Öğrenmeye Yönelik Yeni Keşifler Merkezine göre bir dakika süresince bir müziğin dinlenmesi durumunda öğrenme potansiyeli beş kat artmaktadır (Kalın, 2016).

Müzik ve öğrenme arasındaki ilişkiye en iyi örnek Albert Einstein'ın durumudur. Einstein küçük yaşlardan itibaren piyano ve kemanı üst düzey performansla çalabiliyordu. O keman ve piyano çalarken fizik kuramlarıyla da bağlantılar kuruyordu. İşte onu bu denli başarılı bir birey yapan etmenlerden biri de müziğe olan ilgisiydi (Foster, 2005; akt. Talşık, 2013, s. 18).

Öğrencilerin gelişim göstermesini sağlayan müziğin öğrenmeye etkisi şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Olumlu ve istendik bir öğrenme ortamı sağlar,
- 2) Öğrenme aktiviteleri için gerekli olan enerjiyi oluşturur,
- 3) Beyin dalgalarının durumunu değiştirir,
- 4) Derse olan dikkati artırır,
- 5) Hafızayı geliştirir,
- 6) Sınıf içindeki gerginliği azaltır,
- 7) Öğrencilerin birbiriyle uyumunu sağlamaya etki eder,
- 8) Disiplinli olmayı sağlar,
- 9) İstek ve motivasyonu artırır,
- 10) Öğrenme ortamında eğlenceyi sağlar (Brewer, 1995; akt. Topçu ve Bulut, 2016, s. 537).

Müziğin Hatırlamaya Etkisi

Müziğin hatırlama üzerinde de etkisi söz konusudur. Talışık'a (2013) göre insan müzik eşliğinde öğrendiği kavramları, sözleri, metinleri ve bunların kendisinde var ettiği duyguları kısa sürede hatırlayabilir. İbn-i Sina'ya göre ses uygun olarak bestelenip uyumlu bir sistem haline getirildiğinde zihni diğer seslerden daha farklı ve daha fazla biçimde etkiler. İnsan bu yolla diğer duylardan daha güzel biçimde farklılıklarını göstermeyi başarabilir ve besteler sayesinde bu durumun kalıcılığını güçlendirebilir (İbn-i Sina, 2004). Çünkü müzikle öğrenme beynin tamamını öğrenmenin içine katmaktadır. Beynin her iki lobunu da öğrenmenin içine katan tempo ve frekanslar, hem bilginin kolay öğrenilmesine hem de öğrenilen bilginin hatırdan kalmasına katkı sağlayacaktır (Ostrander, 1998) Müzik aracılığıyla öğrenen öğrencilerin öğrendiklerinin %92'sini ileriki yıllarda hatırladıkları ve zorunlu durumlarda kullanabildikleri bilinmektedir (Kalin, 2016).

Gün ve Köse'ye (2012) göre de müziğin bilgilerin uzun süreli belleğe aktarılmasında rolü vardır. Beynin bilgileri, müziğin vuruş, melodi, armoni ve ritim bileşenleriyle daha kolay kodlar ve bu durum hatırlamayı kolaylaştırır. Hafızaya olan bu güçlü etkisinden dolayı müzik öğretimde etkili bir araç olarak kullanılabilir. Şarkıların öğretim materyali olarak kullanılması öğrencilerin bilgileri akılda tutma sürecini güçlendirerek daha uzun süre hatırlamalarını sağlar (Kömür, Saraç ve Şeker, 2005).

Sargın'a (2016) göre yaşantıya katma, kalıcılığı sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Öğrencilerin kaliteli bir eğitim sürecinden geçmesi için bu durum oldukça önemlidir. Konuya uygun olarak bestelenmiş eğitsel şarkıların sınıf ortamında hep birlikte söylenmesi bilgiyi edinirken yaşama katma açısından oldukça etkili bir yöntem olacaktır. Kocabaş (2008) da müziğin yaratıcı problem çözme, sayısal düşünme, karar verme, olumlu tutum geliştirme, yoğunlaşma işlevlerinin yanı sıra hafızayı geliştirip güçlendirme gibi alanlarda da etkili olduğunu ifade etmiştir. Müziğin tekrarlanarak dinlenilmesi sonucunda bilgiler uzun süreli belleğe kaydolunduğu gibi işitilen seslerin ve sözlerin işitsel kortekste depolanması, ses uyaranının bulunmadığı durumlarda da beynin bu bilgileri çağırarak dinlemenin tekrarlanması söz konusu olmaktadır (Becel, 2014). Murphey bu konuyu şöyle özetlemektedir. Şarkıların dile dolanması ve gün boyunca istense de istenmese de söylenmesi, şarkıların uzun ve kısa dönem hafızada kaldığı fikrini desteklemektedir. (Murphey, 2010)

Müziğin Motivasyona Etkisi

Motivasyon TDK sözlüğüne göre “isteklendirme ve güdüleme” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Motivasyon, bir yola çıkmak, tüm benliğine bu yola inanarak, her türlü engeli aşarak o hedefe doğru ilerlemektir (Çetinkaya, 2018). Akbaba (2006) motivasyonun öğrenme- öğretme sürecinde bireye enerji vererek, davranış için istekli hale getirilmesinde en önemli faktörlerden birisi olduğunu aktarmaktadır.

Güdülenme öğrenme için gerekli ön koşullardan biridir. Yeterince güdülenmemiş bir öğrenci, öğrenmeye hazır hale gelmemiş demektir. Öğrenciler genelde ilgi duydukları konuları daha kısa sürede öğrenirler. Öğrenci, motive olduğu ölçüde başarılı olmaktadır. Diğer bir ifadeyle; güdülenme ile başarı arasında pozitif bir ilişki vardır (Akbaba, 2006). Lake (2002) de duyguların etkisiyle en fazla öğrenmenin yüksek motivasyon ve düşük kaygının olduğu ortamda gerçekleşeceğini söyleyerek motivasyonun önemini vurgulamıştır (Boz, 2019).

Şarkıların kullanımı beyni uyarak aktif hale getirir. Böylelikle öğrenme ortamı daha eğlenceli ve öğrenci açısından etkili hale gelir. Şarkı kullanımı endişe ve kaygıyı azaltarak öğrenme sürecine katkı sağlar (Lake, 2002; akt. Boz, 2019 s. 24) Eady ve Wilson (2007) da müziğin evrensel bir dil olduğunu bu nedenle öğrenilmeye değer her konuya entegre edilerek öğrenme zevkinin artırılabilmesini savunmaktadır. Onlara göre müzik matematik, sosyal bilgiler, fen bilimleri, dil eğitimi ve benzeri derslerde özellikle motivasyonu artırıcı bir unsur olarak kullanılabilir.

Müziğin ortamı rahatlatıcı bir etkiye sahiptir (Kalın, 2016). Müzik destekli öğretimde öğretim materyali olarak kullanılan şarkılar öğrenme ortamını keyifli ve eğlenceli hale getirerek öğrencilerin motivasyonunu artırmaktadır (Kömür, Saraç ve Şeker, 2005).

Şarkılar isteklendirme, rahatlama, eğlenme ve özgüven sağlama konusunda oldukça etkili araçlardır. Öğrencilerin ilgilerinin derse çekilmesinde belirleyici olmakta ve öğretim ortamlarını zenginleştirmektedir (Turan ve Çelik, 2019). Müzik ilham verir ve yatıştırır. Böylece öğrencilerin kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlar. Böylece öğrencileri aktif biçimde motive eder (Israel, 2013).

“Müzik ruhun gıdasıdır” sözünün çok doğru ve bilimsel bir ifade olduğunu söyleyen Prof. Dr. Erol Belgin müziğin estetik uyarıları beyine gönderdiğini,

beynimizde endorfin ve diğer bazı hormonların salgılanması ile damarların genişlediğini, tansiyonun düştüğünü, bunun da vücuda rahatlık, güzel duygular, zindelik ve heyecan verdiğini belirterek motivasyona olan etkisini ortaya koymuştur (Yener, 2011).

İyi hazırlanmış bir müzik eğitimi programıyla çocuk; yaşamdan zevk alır, sınıf içinde, toplumda, dünyada yaşamayı anlayabilir. Müzik, ulusal ve dünya tarihini anlamlı kılabilir. Bilim, sanat, sosyal bilimler, sağlık, din gibi alanlara ilgiyi geliştirip bilgilendirilebilir. Yaratıcılığı ve düşünce aktivitelerini geliştirilebilir ve çocuğun davranışlarında olumlu gelişmeler ortaya çıkarabilir (Çilden, 2001). Kulak düzenli müzik sayesinde etkin hale gelir ve zihin zinde kalarak daha kolay konsantre olabilir (Yazıcı, 2017).

Şarkı kullanım tekniği kalabalık sınıflarda kullanılabilecek bir tekniktir. Ayrıca sınıf atmosferinin daha eğlenceli ve öğretici hale gelmesini sağlayacak en önemli etkenler yine müzik ve şarkı olacaktır. Dersi ilgi çekici hale getirerek çocukların sıkılmalarını ortadan kaldıracak en basit ve ulaşılabilir araçlardır (Boz, 2019) . Çalık Çetin (2011) de öğretmenlere, on öğrenciyle de doksan öğrenciyle de yapabilecekleri en eğlenceli ve en ekonomik şeyin şarkı söylemek ve basit oyunlar öğretmek olduğunu söyleyerek derslerde şarkı kullanımını tavsiye etmiştir. Karadeniz (2019) ve Tangülü (2014) de sosyal bilgiler dersinde marş, türkü ve şarkı kullanımının öğrencilerin ilgisini çekerek, derse olan ilgiyi artıracığını dile getirmiştir.

Şekil 2: Şarkı ile Yapılan Dersin Etki Döngüsü

(Nişancı, 2013: 5)

Özetle müzik/şarkı insan hayatına etki eden en önemli unsurlardan biridir ve pek çok işleve sahiptir. Öğrenmeye, hatırlamaya ve motivasyona olan olumlu etkilerinden dolayı eğitsel açıdan oldukça etkili bir materyal olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitsel şarkıların kalabalık sınıflarda da kullanılmaya uygun oluşu, bu tekniğin önemini artırmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, ölçme araçları, çalışma grubu ve uygulama süreci hakkında bilgiler verilecektir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı karma model kullanılmıştır. Karma modelde amaç, araştırma sorusunu genişleterek açıklamak ve bu nedenle gerek nicel gerekse nitel yöntemi bir arada kullanmaktır. Karma model araştırmalarında farklı tasarımlar söz konusudur. Bu araştırmada Creswell'in "sıralı açıklayıcı" tasarımı kullanılmıştır. Bu tasarımda baskın olarak nicel veriler toplanıp analiz edildikten sonra nitel veriler toplanır (Baki ve Gökçek, 2012). İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan şarkıların, öğrencilerin ilgili dersteki bilişsel (bilgi ve becerileri) başarıları ve aynı zamanda öğrenmelerinin kalıcılığına etkisini belirlemek amacıyla "öntest-sontest kontrol gruplu" deneysel desen kullanılmıştır. Öntest-sontest kontrol gruplu model, yansız atama ile oluşturulmuş deney ve kontrol gruplarından oluşan, her iki grupta deney öncesi ve sonrası ölçmeler yapılan gerçek deneme modelidir (Karasar, 2009). Nitel araştırma yöntemlerinden ise olgubilim yöntemi kullanılmıştır. Olgubilim çalışmalarında genellikle bir olguya ilişkin bireysel algıların ortaya çıkarılması ve yorumlanması amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada olgubilim yönteminden yararlanılarak deney grubu öğrencilerinin eğitsel şarkılara yönelik algıları incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Tokat ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi bir ortaokulun 7/A ve 7/B sınıfları öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken amaçlı örneklemeden yararlanılmıştır. Amaçlı örneklemenin amacı, araştırmada çalışılan problemleri aydınlığa kavuşturacak zengin bilgi içeren durumları seçmektir. Belli ölçütleri karşılayan veya belirli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istendiğinde tercih edilmektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında faydalı olmaktadır (Tarhan, 2015). Çalışma grubunun 7. sınıf öğrencilerinden oluşturulmasının nedeni, araştırma amacından kaynaklanmaktadır. Sosyal bilgiler dersi 7.sınıf tarih konularının öğretim sürecinde

zorluklar yaşandığı görülmektedir. Bu maksatla deney ve kontrol grubu üyeleri 7.sınıf öğrencilerinden oluşturulmuştur. Öğrenciler gönüllülük esasına bağlı olarak araştırmaya dahil edilmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencileri kura yoluyla belirlenmiştir. Kura sonucunda 7/B sınıfı deney grubu, 7/A sınıfı ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Kontrol grubu, 8'i erkek ve 4'ü kız olmak üzere toplam 12 kişiden oluşmaktadır. Deney grubu ise, 8'i erkek ve 6'sı kız olmak üzere toplam 14 kişiden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaşları 12–13 arasındadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler, akademik başarı testi ve öğrenci görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Veri toplanmadan önce ilgili kurumlardan gerekli izinler alınmıştır (Ek-27).

Başarı Testi

Araştırmanın amacı kapsamında, öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Coğrafi keşifler, Rönesans, Reform, Aydınlanma Çağı, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılabı ve sömürgecilik” konularına yönelik akademik başarı seviyelerinin ortaya çıkarılması amacıyla araştırmacı tarafından bir başarı testi hazırlanmıştır. Testin kapsam geçerliliği konusunda sosyal bilgiler öğretimi alanında ders veren bir öğretim üyesi ile altı yıllık meslek deneyimine sahip bir sosyal bilgiler öğretmeninden uzman görüşü alınmıştır. Bu test çoktan seçmeli 20 sorudan oluşmaktadır. Başarı testi hazırlanırken Sosyal Bilgiler Dersi 2018 Öğretim Programı incelenmiş ve ilgili kazanımlara dikkat edilmiştir. Başarı testi için Ek-25'e bakınız.

Öğrenci Görüşme Formu

Eğitsel şarkıların öğretim materyali olarak sunulduğu deney grubu öğrencilerine, uygulama sonrasında görüşlerini alabilmek amacıyla açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Sorular uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Form, sınıf ortamında öğrencilere dağıtılarak uygulanmıştır. Bu formda dersi nasıl buldukları, derste neleri öğrendikleri ayrıca eğitsel şarkıların başka konu/derste işlenmesinde dair sorular bulunmaktadır. Görüşme formu için Ek-26'ya bakınız.

Tablo 1:Veri toplama araçları ve uygulanış zamanları

Grup	Deneyisel işlem		Uygulamadan 12 hafta
	Öncesi	Sonrası	Sonrası
Deney grubu	Akademik başarı testi	Akademik başarı testi	Akademik başarı testi
		Açık uçlu soru formu	
Kontrol grubu	Akademik başarı testi	Akademik başarı testi	Akademik başarı testi

Veri Toplama Süreci

MEB tarafından hazırlanan 7. sınıf sosyal bilgiler dersi yıllık planı incelenerek kazanımlar belirlenmiştir. Kazanımların belirlenmesi aşamasında, kitaplarda kazanımların ne şekilde ele alındığı ve hangi konu sınırı kapsamında incelendiği belirlenmiştir. Hangi kazanımların şarkı yazmaya daha uygun olduğuna tez danışmanı ile birlikte karar verilmiştir. Ayrıca kazanım belirlenirken yapılan çalışmalarda öğrencilerin öğrenmekte güçlük çektiği belirlenen ve oldukça fazla kavram içeren kazanımlar tercih edilmiştir. Bu doğrultuda belirlenen yıllık plana uygun olarak 4–15 Kasım 2019 tarihleri arasında işlenen kazanıma (Avrupa’daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti’ni değişime zorlayan süreçleri kavrar) şarkı yazılma yoluna gidilmiştir.

Bu kazanımlarda “Coğrafi keşifler, Rönesans, Reform, Aydınlanma Çağı, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılabı ve sömürgecilik” konuları yer almaktadır. Kontrol grubunda belirtilen kazanımlar işlenirken, programın öngördüğü yöntem ve teknikler kullanılırken; deney grubunda ise bu yöntemlere ek olarak kazanımlara uygun olarak hazırlanmış şarkılar da öğretim materyali olarak sunulmuştur.

Deney grubu öğrencileriyle ders işlenirken ders planlarına uygun hareket edilmiştir. 1. ders Ek-6’da yer alan plan doğrultusunda işlenmiştir. Ders esnasında Ek-1’de yer alan “Coğrafi Keşifler” adlı eğitsel şarkıdan faydalanılmıştır. Bu şarkı Sezen

Aksu'nun "Olmaz Olsun" adlı şarkısının üzerine sözler yazılarak oluşturulmuştur. Bu şarkının seçilmesinin nedeni hareketli ve ritminin sözlere uygun olmasıdır. Eğitsel şarkılarla ders işlenirken, eğitsel şarkı ilk kez dinletildiğinde öğrencilerden dinlemeleri istenmiş, daha sonra ise tüm sınıf iki kez üst üste şarkıyı söylemiştir. Şarkı söyleme esnasında tüm sınıf etkin bir biçimde şarkı söylemiştir. Bazı öğrenciler ilk dinlediklerinde bile hareketlenmeye ve şarkıyı söylemeye başlamışlardır.

2. ders Ek-7'de yer alan plan doğrultusunda işlenmiştir. Ders esnasında Ek-2'de yer alan "Rönesans" adlı eğitsel şarkıdan faydalanılmıştır. Bu şarkı "Üsküdar'a Giderken" adlı şarkının melodisi üzerine sözler yazılarak oluşturulmuştur. Öğrencilerin yine etkin bir biçimde şarkıya dahil oldukları gözlenmiştir. Aynı şarkıya yeni bir kıta eklemeleri istendiğinde olumlu tepkiler vermişlerdir. Bazı öğrenciler yazdıkları sözleri melodiye uydurabilirken, bazıları uyduramamıştır. Fakat öğrencilerin büyük bölümü yazdıkları kıtayı çekinmeden ve eğlenerek okumuşlardır.

3. ders Ek-8'de yer alan plan doğrultusunda işlenmiştir. Ders esnasında Ek-3'de yer alan "Reform" adlı eğitsel şarkıdan faydalanılmıştır. Bu şarkı "Hayat Bayram Olsa" adlı şarkının melodisi üzerine sözler yazılarak oluşturulmuştur. Ders plan dahilinde işlenirken hem deney grubunda hem de çalışma grubunda bilgi yarışması düzenlenmiştir. Bilgi yarışması kontrol grubunda daha uzun sürerken, deney grubunda daha kısa sürmüştür. Kontrol grubunda iki soruya hiçbir takım doğru yanıt veremezken, deney grubunda tüm sorular doğru cevaplanmıştır. Özellikle şarkının içinde kavram olarak geçen soruları saniyeler içinde cevaplamışlardır. Bazı öğrencilerin cevabı hatırlamak için şarkıyı mırıldandıkları ve bu şekilde hatırlayıp doğru yanıt verdikleri gözlemlenmiştir. Haftaya derse gelirken işlenecek konu ile ilgili (Aydınlanma Çağı) öğrencilerden bir şarkıyı da baştan sona yazmaları istenmiştir. Konu ile ilgili anahtar kavramları kitap üzerinden işaretletilmiş, öğrencilere şarkı yazımı ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapılmıştır.

4. ders Ek-9'da yer alan plana göre işlenmiştir. Bu derste öğrencilerin hazırladıkları şarkılara yer verilmiştir. Bu şarkılardan birkaç tanesi Ek-12'de sunulmuştur. Öğrencilerin bazıları melodisi ve sözleriyle konuya uygun şarkılar hazırlamışlardır. Bir kısmı ise sözleri yazmış fakat sözleri melodinin üzerine oturtma noktasında zorlanmışlardır.

5. ders Ek-10'da yer alan plan doğrultusunda işlenmiştir. Ders esnasında Ek- 4' de yer alan “Sanayi İnkılabı” adlı eğitsel şarkıdan faydalanılmıştır. Bu şarkı Nesrin Sipahi'nin “Aşkın Kanunu” adlı şarkısının üzerine sözler yazılarak oluşturulmuştur. Şarkı hareketli olması nedeniyle öğrenciler tarafından sevilmiştir. Öğrenciler boşluk doldurma sorularını rahatlıkla cevaplamışlardır.

6. ders Ek-11'de yer alan plan doğrultusunda işlenmiştir. Ders esnasında Ek- 5'de yer alan “Fransız İhtilali” adlı eğitsel şarkıdan faydalanılmıştır. Bu şarkı Norm Ender'in “Mekanın Sahibi” adlı şarkısının üzerine sözler yazılarak oluşturulmuştur. Öğrencilerin en çok eğlendiği eğitsel şarkı bu olmuştur. Şarkının yeni bir şarkı olması melodisini çok iyi biliyor olmaları bunun üzerinde etkili olmuştur. Ders bittikten sonra teneffüslerde dinlemeye devam ettikleri gözlemlenmiştir. Ders esnasında uygulanan boşluk doldurma etkinliğini rahatlıkla çözebilmişlerdir.

Kontrol grubu öğrencileri ile işlenen ders planlarına da Ekler kısmında yer verilmiştir. (Ek-13, Ek-14, Ek-15, Ek-16, Ek-17, Ek-18).

Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizinde SPSS programından faydalanılmıştır. Uygulamanın etkisini incelemek amacıyla iki grubun öntest ve sontest puanları Mann-Whitney U, aynı grubun öntest ve sontest puanları ise Wilcoxon testi ile karşılaştırılmıştır. Nitel veriler analiz edilirken betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Öğrencilerin ismine yer verilmemiş, Ö1, ...şeklinde belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde eğitsel şarkıların sosyal bilgiler dersi öğretim sürecine etkisini belirlemek için yapılan çalışmanın alt problemlerine ait bulgularına yer verilmiştir.

Eğitsel Şarkıların 7. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi

Eğitsel şarkıların akademik başarı üzerindeki etkisini belirleyebilmek amacıyla ön-test son-test kontrol gruplu modelden yararlanılmış, bu kapsamda aynı okulun 7. sınıflarından bir şube deney grubu bir şube ise kontrol grubu olarak seçilmiştir. Seçilen deney ve kontrol gruplarının konuya ilişkin akademik başarılarını incelemek amacıyla Mann-Whitney U testinden yararlanılmış, elde edilen veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubu Ön-test Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	n	$\bar{X}$	Sıra Ortalaması	U	P
Deney Grubu	14	27,14	12,71	73,00	,563
Kontrol Grubu	12	29,17	14,42		

Tablo 2’de görüldüğü üzere deney ve kontrol grubu ön-test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu durum her iki grubun konuya ilişkin akademik başarılarının birbirine eşit düzeyde olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Geleneksel yöntemlerle işlenen dersin, öğrenci başarısı üzerindeki etkisini belirleyebilmek amacıyla, kontrol grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test puanları, Wilcoxon testi ile karşılaştırılmış, elde edilen bulgular Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Kontrol Grubu Ön-test Son-test Puanlarının Karşılaştırılması

Kontrol Grubu	N	$\bar{X}$	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Öntest	12	29,17			,717	,474
Sontest	12	34,17		20,50		
Negatif Sıra			6,83			
Pozitif Sıra			4,93	34,50		

Tabloda görüldüğü üzere kontrol grubu öğrencilerinin ön-test son-test puanları arasında $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre kontrol grubu öğrencilerinin son-test puanları ön-test puanlarına göre daha yüksek olup aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Eğitsel şarkılar ile işlenen dersin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini belirleyebilmek amacıyla, deney grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test puanları, Wilcoxon testi ile karşılaştırılmış, elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Deney Grubu Ön-test-Son-test Puanlarının Karşılaştırılması

Deney Grubu	N	$\bar{X}$	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Öntest	14	27,14			2,834	,005
Sontest	14	53,57		7,50		
Negatif Sıra			2,50			
Pozitif Sıra			8,86	97,50		

Tabloda görüldüğü üzere deney grubu öğrencilerinin ön-test son-test puanları arasında $p < .01$ düzeyinde bir farklılık vardır. Buna göre deney grubu öğrencilerinin son-test puanları ön-test puanlarına göre daha yüksek olup aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Eğitsel şarkılar ile geleneksel yöntemle işlenen ders arasındaki farklılığın ortaya konulması amacıyla deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son-test puanları karşılaştırılmış, elde edilen bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Deney ve Kontrol Grubu Son-test Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	n	$\bar{X}$	Sıra Ortalaması	U	P
Deney Grubu	14	53,57	16,71	39,00	,020
Kontrol Grubu	12	34,17	9,75		

Tabloda görüldüğü üzere deney ve kontrol grubu son-test puanları arasında $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır. Buna göre eğitsel şarkılar ile ders işleyen deney grubu öğrencileri, geleneksel yöntemlerle ders işleyen kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı olmuştur.

Eğitsel Şarkıların 7. Sınıf Öğrencilerinin Kalıcılık Puanlarına Etkisi

Son testin uygulanmasından üç ay sonra başarı testi deney ve kontrol grubuna yeniden uygulanarak, kalıcılık düzeyleri ölçülmüştür. Deney ve kontrol gruplarının kalıcılık puanlarının karşılaştırılması amacıyla Mann-Whitney U testi kullanılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Deney ve Kontrol Grubu Kalıcılık Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	N	$\bar{X}$	Sıra Ortalaması	U	P
Deney Grubu	14	57,86	16,39	43,50	,036
Kontrol Grubu	12	42,08	10,13		

Tablo 6’ya göre deney ve kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Deney grubu öğrencilerinin kalıcılık puanlarının, kontrol grubu öğrencilerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

7.Sınıf Öğrencilerinin Eğitsel Şarkılarla İşlenilen Derslerin Nasıl Geçtiğine Dair Görüşleri

Bu bölümde katılımcılara eğitsel şarkılarla işlenilen derslerin nasıl geçtiğine dair görüşleri sorusuna verdikleri cevaplar incelenmiştir. Öğrencilerin 12'si eğitsel şarkılarla işlenilen derslerle ilgili olumlu görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin 4'ü (Ö2, Ö3, Ö5, Ö6) “eğlenceli” ifadesini kullanırken, yine 5 katılımcı (Ö1, Ö3, Ö4, Ö8, Ö13) “çok güzel” ifadesini kullanıştır. Yine “çok iyi” ve “güzel” gibi ifadeler de katılımcılar (Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10) tarafından vurgulanan cevaplar olmuştur.

Öğrencilerin 6'sı şarkıların eğitsel boyutu ile ilgili de yorum yapmıştır. Ö2 ve Ö8 “akılda kalıcı” ifadesini vurgulamışlardır. Ö5, Ö8 ve Ö14 de “çok şey öğrendik” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Ö7 “konuyu böyle daha iyi anlıyorum” ifadesine yer verirken Ö10 ise “ezberlememizi kolaylaştırır, biz de bilgiler artar” diyerek eğitsel boyuta işaret eden diğer öğrenciler olmuşlardır.

Ö9 ve Ö1 şarkı yazmak istemediklerini dile getirmişlerdir. Ö14 “ Bazı şarkılar güzeldi ama bazıları da sıkıcıydı. Ama yine iyi ve çok şeyler öğrendim.” diyerek hem olumlu hem olumsuz görüş bildiren katılımcı olmuştur.

Katılımcıların Eğitsel Şarkılarla İşlenilen Derslerde Neler Öğrendiklerine Dair Görüşleri

Bu bölümde katılımcılara eğitsel şarkılarla işlenilen derslerde neler öğrendikleri sorulmuştur. Verilen cevaplar aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Eğitsel Şarkılarla İşlenilen Derslerde Neler Öğrendiklerine Dair Görüşleri

Kavramlar	Frekans	Katılımcılar
Coğrafi keşifler	11	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14
Rönesans	8	Ö1, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö13, Ö14
Reform	8	Ö1, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö13, Ö14
Fransız ihtilali	7	Ö1, Ö2, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö14
Sanayi inkılabı	5	Ö1, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10
Aydınlanma çağı	3	Ö1, Ö3, Ö13
Diğer	2	Ö11, Ö13

Tabloya bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun coğrafi keşifler yanıtını verdikleri görülmektedir. Rönesans ve reform yanıtı da eşit bir frekansa sahip olarak en çok yanıtlanan kavramlardan olmuşlardır. Fransız İhtilali de katılımcıların yarısından fazlasının dile getirdiği bir kavram olmuştur. Öğrenci Ö11 ise neler öğrendiği ile ilgili olarak “ Konuyla ilgili isimleri daha iyi ezberledim. Hiç aklımda tutamazdım isimleri ama böyle kolay ezberledim” demiştir. Ö13 ise “Reform, Aydınlanma çağı, Coğrafi keşifler, Rönesans ve bu alanlarda ünlü yazarları öğrendim” şeklinde yanıt vermiştir.

Katılımcıların Eğitsel Şarkıların Diğer Derslerde Ya Da Konularda Kullanılmasına Dair Görüşleri

Bu bölümde katılımcılara eğitsel şarkıların diğer derslerde ya da konularda kullanılmasına dair görüşleri sorusuna verdikleri cevaplar incelenmiştir. Katılımcıların 14'ünün kullanılmasına yönelik olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. Verilen cevaplara bakıldığında 9 katılımcının (Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö13) “çok iyi/güzel olur” ifadeleri en çok verilen yanıt olmuştur. Ö2 ve Ö5 ise “daha kalıcı olur” diyerek kalıcılık boyutuna dikkat çekmişlerdir. Yine Ö3 ve Ö5 ise “dersler kolay anlaşılır” şeklinde yanıt vermişlerdir. Ö11 ise “Matematik hariç tüm derslerde iyi olur” şeklinde farklı bir görüş bildirirken katılımcılardan yalnızca Ö9 bu tekniğin kullanılmasını istememiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Tartışma ve Sonuç

Sosyal bilgiler öğretim süresinde pek çok problem yaşanmaktadır. Bu problemler öğrenciden, öğretmenden, yöntem ve teknik ile materyal kullanım durumu gibi pek çok nedenden kaynaklanmaktadır. Öğrenciler açısından bakacak olursak sosyal bilgiler dersinin özü itibariyle soyut konular içermesi öğrenciler tarafından ezbere dayalı ve sıkıcı bir ders olarak görülmesine yol açmaktadır. Bunun yanı sıra derse ilgisizlik, motivasyon düşüklüğü, ödev ve ders tekrarı yapmama gibi diğer faktörler de etkili olmaktadır. Öğretmenler açısından bakıldığında; lisans eğitimini ve okul deneyimi derslerini yetersiz bulmaları, alanlarında gerçekleşen yenilikleri takip etmemeleri, teknoloji konusunda problem yaşamaları, motivasyon düşüklüğü gibi sebepler sıralanabilir. Yöntem ve teknik kullanımı açısından bakıldığında ise, genel olarak düz anlatım tekniğinin kullanılması, drama, gezi-gözlem, sanal müze uygulamaları vb. yöntem ve tekniklere yeterince yer verilmemesi problemleri yer almaktadır. Materyal kullanımı açısından; ders kitabı gibi geleneksel materyallerin dışına çıkılmaması, teknolojinin yeterli kullanılmaması başlıca problemlerdir.

Sosyal bilgiler dersi öğretim sürecinde sorun olarak karşımıza çıkan bir diğer durum, bazı kavram ve konuların “zor” olarak atfedilmesidir. Bu anlamda öğrenilmesi zor olarak tanımlanan konuların büyük ölçüde tarih disiplinine ait olduğu görülmektedir. Tarih konularının ezbere dayalı, zor ve sıkıcı olarak görülmesi, derse olan motivasyonun düşmesine yol açmaktadır. Bu durum sosyal bilgiler dersi öğretim sürecini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle derse olan ilgiyi artıracak, eğlenceli hale getirecek materyallerin kullanılması oldukça önemlidir. Eğitsel şarkılar eğlencelik, öğrenmeyi kolaylaştırma ve kalıcılığı sağlama açısından sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek materyallerden biridir.

Bu çalışmada 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde eğitsel şarkı kullanımının öğretim sürecine etkisi araştırılmıştır. Kontrol grubunda belirtilen kazanımlar işlenirken, programın öngördüğü yöntem ve teknikler kullanılmış, deney grubunda ise bu yöntemlere ek olarak kazanımlara uygun olarak hazırlanmış eğitsel şarkılardan öğretim materyali olarak yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda eğitsel şarkıların öğretim

materyali olarak kullanıldığı deney grubunun, kontrol grubundan daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu birçok araştırma sonucuyla benzerdir. Bütüner (2010) matematik dersinde eğitsel şarkı kullanımının etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda deney grubunun kontrol grubundan daha başarılı olduğu gözlenmiştir. Yağışan, Köksal ve Karaca'nın (2014) araştırması da matematik dersinde eğitsel şarkıların etkisinin incelendiği bir çalışmadır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin daha başarılı olduğu görülmüştür. Tan'ın (2016) matematik dersinde eğitsel şarkıların etkisini araştırdığı çalışmada matematik şarkılarının, deney grubundaki öğrencilerin başarısını olumlu yönde değiştirdiği ortaya çıkmıştır. Yine matematik dersinde Topçu ve Bulut (2016) şarkılarla yapılan öğretimin akademik başarıya etkisini araştırdıkları araştırma sonucunda da şarkılarla öğretimin mevcut programdaki öğretim etkinliklerine göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Gürbüz, Çeker ve Töman'ın (2017) fen bilgisi alanında yaptıkları çalışmada, eğitsel şarkı ve oyunlarla işlenen derslerin öğrencilerin akademik başarılarına ve kalıcılığına etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda eğitsel şarkı ve oyunlarla işlenen derslerin öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı görülmüştür. Boz (2019) fen bilgisi dersinde şarkıların fen bilimleri dersinin öğretime etkisini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda eğitsel şarkıların kullanıldığı deney grubunun daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Aksu (2019) da fen bilgisi dersinde öğretim materyali olarak şarkıların kullanılmasının öğrencilerin başarı tutum ve kalıcılık etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunun kontrol grubundan daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Talşık (2013) ise ilkokul Türkçe, matematik ve hayat bilgisi derslerinde eğitsel şarkıların kullanılmasının öğrencilerin başarıları üzerindeki etkisini incelemiş ve sonuç olarak öğretim materyali olarak şarkıların kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin her üç derste başarılarının kontrol grubundaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer çalışmalar Türkçe dersinde de uygulanmıştır. Güney Aytan ve Şengül'ün (2014) çalışmasında eğitsel şarkıların Türkçe dersi öğretim sürecine etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerinden başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Turan ve Çelik (2019) de Türkçe dersinde eğitsel şarkıların öğrenci başarısına etkisine araştırmışlardır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin uygulanan başarı testinde daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitsel şarkıların öğretim materyali olarak kullanılması yabancı dil öğretiminde de karşımıza çıkmaktadır. Köse (2012) Fransızca dersinde şarkı öğretiminin öğrencilerin akademik başarısına etkisini incelediği araştırmada şarkı ile

öğretim yapılan deney grubunun kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Karakoç (2012) ise şarkılarla öğretimin İngilizce dersi öğretim sürecine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda şarkılarla öğretimin ders kitabına bağlı öğretimden daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitsel şarkıların sosyal bilgiler dersi öğretim sürecinde öğretim materyali olarak kullanıldığı tek çalışma Ayyılmaz'ın (2016) uyguladığı çalışmadır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin akademik başarı puanlarında artış gözlemlense de artışın istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık taşımadığı tespit edilmiştir. Araştırma bu yönüyle farklılık göstermektedir. Yukarıda sözün edilen çalışmalara bakıldığında bir çalışma dışında tüm çalışmalarda eğitsel şarkıların öğretim materyali olarak kullanılmasının öğrenci başarısını attırdığı görülmektedir. Eğitsel şarkıların farklı alan derslerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Şarkıların akademik başarıyı artırmasında öğrenmeyi kolaylaştırması ve dersi eğlenceli hale getirmesinin etkili olduğu düşünülebilir. Şarkılar derse olan dikkati artırdığı gibi öğrenme ortamını da keyifli hale getirmektedir. Müzik esnasında sağ ve sol beyin aynı anda aktif halde olduğundan dolayı öğrenme potansiyelini artırmaktadır. Bu durum da öğrencilerin akademik başarısını olumlu etkilemektedir (Yazıcı, 2017)

Bu çalışmada son testin uygulanmasından on iki hafta sonra başarı testi tekrar uygulanarak eğitsel şarkıların kalıcılığa etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma bulgularına bakıldığında başarı testi sonucunda deney grubu puanlarının kontrol grubu puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum eğitsel şarkıların öğrenilen bilgilerin kalıcılığına katkı sağladığını göstermektedir. Araştırmanın bu sonucu birçok araştırma sonucuyla paraleldir. Bütüner 2010 yılında matematik alanında eğitsel şarkıları öğretim sürecine etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda deney grubun öğrencilerinin edinilen bilgileri hatırlama konusunda daha başarılı olduğu görülmüştür. Yağışan, Köksal ve Karaca'nın (2014) araştırması da matematik dersinde eğitsel şarkıların etkisinin incelendiği bir çalışmadır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin bilgiyi hatırlama noktasında kalıcılık düzeyinin kontrol grubu öğrencilerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Topçu ve Bulut'un (2016) matematik dersinde eğitsel şarkıların etkisini inceledikleri çalışmada şarkılarla yapılan öğretimin kalıcılığı sağlama konusunda etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Tan (2016) da eğitsel şarkıların matematik dersi öğretim sürecine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda konuya ilişkin bilgi düzeyinin kalıcılığında deney grubu lehine anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Gürbüz Çeker ve Töman'ın (2017) fen bilgisi dersinde eğitsel

şarkıların etkisini inceledikleri çalışmada eğitsel şarkıların kullanıldığı deney grubunun kalıcılık düzeyinin kontrol grubundan daha yüksek olduğu görülmüştür. Fen bilgisi dersinde benzer bir çalışma Aksu (2019) tarafından yapılmıştır. Fakat araştırma sonucunda deney grubu ve kontrol grubu arasında kalıcılık düzeyi açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu bulgu, araştırmamızın sonucu ile farklılık göstermektedir. Şaktanlı (2007) İngilizce dersinde eğitsel şarkıların etkisini incelemiştir. Kalıcılık testi sonucunda deney ve kontrol grubu arasındaki farkın yüksek olduğu tespit edilmiştir. Talışık (2013) eğitsel şarkıların matematik Türkçe ve hayat bilgisi dersleri öğretimine etkisini araştırdığı çalışmada üç derse ait kalıcılık düzeyinin deney grubu lehine olduğu tespit edilmiştir. Sözü edilen araştırma sonuçlarına bakıldığında tek bir çalışma haricinde tüm çalışmalarda eğitsel şarkıların öğretim materyali olarak kullanılmasının kalıcılık düzeyine etki ettiği görülmüştür. Bu etki birçok ders alanında görülmüştür. Şarkıların kalıcılık üzerinde etkili oluşunda hatırlamayı kolaylaştırıcı etkisi oldukça önemlidir. Şarkıların dile dolanması, farkında olmadan dahi gün içinde söylenmesi şarkıların uzun süre hafızada kaldığını göstermektedir. Müziğin melodi ve ritim bileşenleri bilgilerin daha kolay kodlanarak hatırlanmasını sağlamaktadır (Murphey, 2010) Böylece edinilen bilgilerin, üzerinden zaman geçse dahi daha uzun süre hatırlanmasını sağlayarak kalıcılık düzeyini artırmaktadır.

Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerine açık uçlu soru formu dağıtılarak öğrencilerin eğitsel şarkılarla ders işleme hakkındaki görüşleri alınmıştır. İlk olarak eğitsel şarkılarla işlenen derslerin nasıl geçtiği sorulmuştur. Öğrencilerin tamamına yakına olumlu görüş belirtmişlerdir. Eğitsel şarkılarla işlenen derslerin “eğlenceli” ve “çok güzel” olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum pek çok çalışma bulgusuyla örtüşmektedir. Ayyılmaz ’ın (2016) sosyal bilgiler dersinde eğitsel şarkıların etkisini incelediği çalışmasında deney grubu öğrencileriyle araştırma sonucunda yapılan görüşmelerde öğrenciler eğitsel müzik kullanımının motivasyonlarını artırdığını ve eğlenceli bir öğrenme ortamı oluşmasına katkı sağladığını ifade etmişlerdir. İbret, Demirbaş ve Demir’in (2019) sosyal bilgiler dersinde yapmış olduğu çalışmada da öğrencilerin cevaplarına bakıldığında müzik kullanımının dersi eğlenceli hale getirerek, derse bakış açılarında olumlu bir değişikliğe yol açtığı görülmektedir. Bütüner’in (2010) matematik dersinde eğitsel şarkıları kullandığı çalışmada öğrenciler şarkılarla ders işlemenin dersi eğlenceli hale getirdiğini ifade etmişlerdir. Yağışan, Köksal ve Karaca’nın (2014) çalışmasında uygulama öncesinde korkulan bir ders olarak görülen

matematiğin, eğitsel şarkılarla öğretilmesi sonucunda öğrencilerin keyif aldığı bir ders haline geldiği görülmektedir. Öğrenciler şarkılarla ders işleme konusunda eğlenerek öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Matematik dersi öğretim sürecinde eğitsel şarkıların kullanıldığı bir başka çalışma olan Topçu ve Bulut'un (2016) araştırmasında da deney grubuna uygulanan görüşme analizleri sonucunda öğrenciler şarkı ile ders işlemenin eğlenceli olduğunu vurgulamışlardır. Boz (2019) benzer bir çalışmayı fen bilgisi dersinde uygulamıştır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencileri şarkılarla ders işlemenin çok eğlenceli olduğunu ifade etmişlerdir. Sargın (2016) ise hayat bilgisi dersinde müziksek zekayı temele alarak ders işleme sürecinden sonra öğrenci ve öğretmen görüşlerini ele aldıkları bir çalışma yapmıştır. Verilere görüşme tekniği ve günlükler kullanılarak ulaşılmıştır. Araştırma sonucu hem öğrencilerden hem de öğretmenlerden olumlu dönütler alındığını ortaya koymuştur. Öğrenciler eğitsel şarkılarla ders işlemenin “eğlenceli” ve “mutluluk verici” olduğunu ifade etmişlerdir. Uysal'ın (2017) İngilizce dersinde eğitsel şarkılardan yararlandığı çalışmada da öğrenciler benzer şekilde dersin çok eğlenceli geçtiğini ifade etmişlerdir. İngilizce öğretiminde eğitsel şarkıların kullanıldığı bir diğer çalışma olan Yılmaz'ın (2020) araştırması nitel bir araştırma olup öğrenci görüşleri alınmıştır. Öğrenciler şarkılarla ders işlemenin eğlenceli olduğunu ifade etmişlerdir. İlgili çalışmalarda ortaya çıkan duruma bakarak eğitsel şarkıların dersi eğlenceli hale getirerek, sınıf ortamını neşelendiren, gerginliği azaltan bir öğretim materyali olduğunu söyleyebiliriz. Bu olumlu etkenler, öğrenci motivasyonunun artmasına da sebebiyet vermekte, derse olan ilgiyi artırmaktadır.

Eğitsel şarkılarla işlenen derslerin nasıl geçtiğine dair verilen öğrenci cevaplarında öne çıkan bir diğer boyut öğrenme boyutudur. Öğrencilerin büyük çoğunluğu şarkılarla bilgiler edindiklerini ifade ederek, şarkılarla ders işlemenin öğretici olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum birçok çalışma bulgusuyla örtüşmektedir. Ayyılmaz'ın (2016) sosyal bilgiler dersinde uyguladığı çalışmasında öğrencilerin büyük çoğunluğu şarkılarla daha iyi ve daha kolay öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Sargın'ın (2016) çalışmasında hayat bilgisi dersinde eğitsel şarkılarla ilgili olarak öğrenci görüşlerini almıştır. Şarkıların öğretici olduğu öğrenciler tarafından vurgulanmıştır. Topçu ve Bulut'un (2016) matematik dersinde eğitsel şarkıların etkisini incelediği araştırmasında da deney grubuna uygulanan görüşme analizleri sonucunda öğrencilerin şarkı ile ders işlemenin öğretici olduğunu ifade etmişlerdir. Yağışan, Köksal ve

Karaca'nın (2014) matematik dersinde uyguladığı çalışmasında da öğrencilerin tamamına yakını dersi şarkılarla öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Benzer bulgulara Boz'un (2019) fen bilgisi alanında yaptığı çalışmada da rastlanmış, öğrenciler şarkıların öğretici olduğunu dile getirmişlerdir. Uysal'ın (2017) İngilizce dersinde eğitsel şarkılardan yararlandığı çalışmada da öğrenciler şarkıların öğretici yönüne vurgu yaparak konuyu öğrenmelerine yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. İlgili çalışmalarda öne çıkan ortak sonuç eğitsel şarkıların öğretici nitelik taşıyor oluşudur. Çalışmamızın birinci alt problemine ait sonuçlarına bakıldığında deney grubu öğrencilerinin akademik başarılarının kontrol grubundan yüksek olduğu görülmektedir. Eğitsel şarkılarla ders işleyen grubun daha başarılı olması, eğitsel şarkıların öğretici bir nitelik taşıdığını göstermektedir. Eğitsel şarkıların öğretici bir nitelik taşımasında hem dikkati artırması, hem de keyifli oluşunun etkisi söz konusudur.

Araştırmada öğrenci cevaplarında ön plana çıkan bir diğer durum eğitsel şarkıların “akılda kalıcı” olduğunun ifade edilmesidir. Bu durum Ayyılmaz (2016), Topçu ve Bulut (2016), Boz'un (2019) farklı derslerde uyguladıkları araştırmalardaki bulgularla benzerlik taşımaktadır. Bu çalışmalarda öğrenciler şarkılarla ilgili olarak “hatırlamayı kolaylaştırıcı”, “akılda kalıcı” şeklinde yanıtlar vermişlerdir. Araştırmamızın ikinci alt problemine bakıldığında kalıcılık testinde deney grubu öğrencilerinin hatırlama düzeyinin daha yüksek olması, yukarıda değinilen çalışmalardaki öğrenci görüşleriyle de örtüşmektedir. Eğitsel şarkılarla ders yapılan öğrenciler, eğitsel şarkıların hatırlamayı kolaylaştırdığını ifade etmişler ve de grubun kalıcılık düzeyi kontrol grubundan yüksek çıkmıştır. Bu durum eğitsel şarkıların kalıcılığı artırdığına kanıt olarak gösterilebilir.

Öğrencilere yöneltilen diğer bir soru ise, eğitsel şarkılarla öğretimin başka konularda ya da derslerde kullanılmasına yönelik görüşlerinin ne olduğudur. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamına yakını bu soruya olumlu yanıtlar vermişlerdir. Diğer konularda ve derslerde kullanımı öğrenmeyi kolaylaştırıcı ve akılda kalıcı olacağını dile getirmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu diğer araştırma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Ayyılmaz'ın (2016) sosyal bilgiler dersinde uyguladığı çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğu diğer konu ve dersler için de eğitsel şarkıların hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Yağışan, Köksal ve Karaca'nın (2014) matematik dersinde uyguladığı çalışmasında öğrenciler bütün dersin hep böyle işlenmesini istediklerini ifade etmişlerdir. Boz (2019)'un fen bilgisi dersinde uyguladığı

araştırmada da öğrenciler eğitsel şarkıların başka konularda da uygulanmasını istediklerini dile getirmişlerdir. Sargın ve Kabapınar'ın (2018) çalışmasında öğrenciler tarafından tutulan öğrenci günlüklerinde de öğrencilerin her gün eğitsel şarkılarla ders işlenmesini istedikleri görülmektedir. İngilizce dersinde şarkıların kullanıldığı Uysal'ın (2017) çalışmasında da öğrenciler İngilizce derslerinde şarkılarla devam etmekte ısrar etmişler ayrıca matematik, tarih ve fen gibi diğer dersleri de şarkılarla birlikte etkinlikler yaparak işlemek istediklerini ifade etmişlerdir. Bu araştırma sonuçlarına bakarak öğrencilerin eğitsel şarkıların öğrenciler tarafından çok sevildiği ve diğer konu ya da derslerde de kullanılmasını istedikleri anlaşılmaktadır. Bu durumun şarkıların öğretici, eğlenceli, akılda kalıcı, motivasyonu artırıcı özellikler taşımasından kaynaklandığı söylenebilir.

Sonuç olarak eğitsel şarkıların öğretim sürecinde kullanılması öğretim sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle soyut ve ezber gerektirdiği düşünülen ders ve konularda eğitsel şarkı kullanımı dersi eğlenceli hale getirerek öğrencilerin ilgisini artırabilmektedir. Ayrıca şarkıların hatırlamaya olan etkisinden dolayı hem konuların daha iyi öğrenilmesine hem de kalıcılığının yüksek olmasını sağlayabilmektedir.

Öneriler

Bu çalışmada sosyal bilgiler dersinde eğitsel şarkı kullanımının akademik başarı üzerinde etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmenlerine sosyal bilgiler dersinde eğitsel şarkıların bir öğretim materyali olarak kullanılması önerilebilir.

Bu çalışmada sosyal bilgiler dersinde eğitsel şarkı kullanımının kalıcılık üzerinde etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersinde hatırlamayı kolaylaştırmak adına eğitsel şarkılardan yararlanabilirler.

Bu çalışmada deney grubu öğrencilerinin eğitsel şarkılarla ders işleme konusunda oldukça olumlu dönütler verdikleri görülmüştür. Öğrenciler eğitsel şarkılarla ilgili olarak “eğlenceli”, “çok güzel”, “akılda kalıcı” gibi ifadeler kullanmışlardır. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmenleri, derse olan ilgiyi artırmak, dersi eğlenceli hale getirmek için eğitsel şarkılardan yararlanabilirler.

Eğitsel şarkıların öğretim sürecinde kullanımı ile olarak materyal eksikliğini gidermek amacıyla eğitsel şarkılar hazırlanabilir ve çeşitli platformlarda paylaşılabilir. Öte yandan eğitim politikacıları tarafından öğretmenlere uygulama esnasında yol göstermek adına eğitsel şarkıların kullanımı ile ilgili basılı yayınlar hazırlanabilir.

Bu çalışmada 7. sınıf sosyal bilgiler dersi “Türk Tarihi’ne Yolculuk” ünitesinde eğitsel şarkıların öğretim sürecine etkisi araştırılmıştır. Sosyal bilgiler dersi alanında çalışma hazırlayacak olan araştırmacılar tarafından eğitsel şarkıların diğer sınıf düzeyleri üzerine etkisi araştırılabilir.

Bu çalışmada eğitsel şarkılar hazırlanırken eğlenceli, hareketli ve öğrencilerin bildiği şarkıların üzerine sözler yazılmasına dikkat edilmiştir. Öğrenciler dinledikleri eğitsel şarkılar içerisinde en büyük ilgiyi, popüler bir rap şarkısına göstermişlerdir. Bu nedenle daha sonra yapılacak olan çalışmalarda araştırmacılara/öğretmenlere öğrencilerin bildiği şarkılar üzerine sözler yazılarak eğitsel şarkı hazırlanması tavsiye edilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkalin, M. ve Gövenç, S. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve bunlara getirdikleri çözüm önerileri *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 26—41.
- Ağır, Ö. (2003). *İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Akan, N. (2012). *Platon'da müzik*. İstanbul: Bağlam Yayınevi.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 343—361.
- Akbaba, B., Keçe, M. ve Erdem, M. (2012). Sosyal bilgiler dersinde çoklu ortam kullanımının öğrencilerin zaman-kronoloji ve değişim-sürekliliği algılama becerilerine etkisi. *Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences*, 14(2), 42—60
- Akdağ, H. (2009). İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi “(Konya İli örneği)”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 1—14.
- Akengin, H. Sağlam, D. ve Dilek, A. (2002). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi ile ilgili görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (16), 1—12.
- Akengin, H. ve Süer, S. (2011). Coğrafi kavramlar bakımından öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri ve bu kavramların geliştirilmesi üzerine deneysel bir araştırma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 26—48.
- Akhan, E. N. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler lisans programı üzerine düşünceleri. *International Journal of Social Science Studies*. 32(3) , 267—289. DOI: 10.9761/JASSS2735

- Akınoğlu, O. ve Arslan, Y. (2007). Türkiye’de ortaöğretim öğrencilerinin tarih kavramlarını kazanma durumu ve değerlendirmesi. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(18), 137–154.
- Akmehmetoğlu, H. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar (Kastamonu ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Akpınar, B. ve Aydemir, H. (2012). İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 41–53.
- Akpınar, M. ve Ayvaci, H.Ş. (2003). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilimler temel disiplinlerine karşı tutumları. *Milli Eğitim Dergisi*, 158, 137–145
- Aksu, İ. (2019). Fen bilimleri dersinde öğretim materyali olan şarkıların kullanılmasının öğrencilerin başarı, tutum ve kalıcılık üzerine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Akşit, İ. (2011). *İlköğretimde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar (Denizli ve Erzurum örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Aktaş, S. (2010). *İlköğretim II. kademe sosyal bilgiler derslerinde coğrafya konularının öğretimi: Sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis.
- Aktepe, V. ve Aktepe, L. (2009). Fen ve teknoloji öğretiminde kullanılan öğretim yöntemlerine ilişkin öğrenci görüşleri: Kırşehir BİLSEM Örneği. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 10(1), 69–80
- Akyol, A. K. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 179–192.

- Alabaş, Ç. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında (1968-2018) sosyal katılım becerisinin yerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Alabaş, R. (2018). Türkiye'de ilköğretim programında sosyal bilgiler programının ilk görünüşü üzerine çalışma. *International Education Studies*, 11, 95—108.
- Alaca, E. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Avrupa tarihinde yer alan bazı kavramlara yönelik bilgi düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*, 13(11), 133—156.
- Aladağ, E., Akkaya, D. ve Şensöz, G. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 199—217.
- Alkış, S. ve Güleç, S. (2006). The opinion of primary school students on social studies course. *İlköğretim Online*, 5(1), 7—22.
- Altınölçek, H. (2007, Eylül). *Farklı toplumlarda müziğin duygu bağının oluşturulmasındaki fonksiyonel etkileri*. 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi'nde sunuldu, Ankara.
- Altun, S. A. ve Çakan, M. (2008). Öğrencilerin sınav başarılarına etki eden faktörler: LGS/ÖSS sınavlarındaki başarılı iller örneği. *İlköğretim Online*, 7(1), 2—18.
- Arıcı, İ. (2007). Öğrencilerin ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretmenine yönelik tutumları. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(2), 169—189.
- Arslan, A. ve Demirel, Ö. (2007). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi yeni öğretim programının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 175, 198—209.
- Arslantaş, S. (2006). *6. ve 7. sınıflarda sosyal bilgiler dersi program uygulamalarında karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri açısından incelenmesi (Malatya ili örneği)*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Arslan, E. (2016). Geçmişten günümüze sosyal bilgiler. D. Dilek (Ed.) *Sosyal bilgiler eğitimi* içinde (s. 3—48). Ankara: Pegem Akademi.

- Artan, İ. (2001). Engelli çocukların eğitiminde etkili bir teknik: Müzik. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 43—55.
- Ataseven, F. (1988). Değişen sınıf içi öğretim ortamları ve şarkılarının yabancı dil öğretiminde araç olarak kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 189-198.
- Ayva, Ö. (2010). Sosyal bilgiler dersi öğrenme öğretme süreci ile ilgili öğrenci görüşleri. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 276—282.
- Ay, T. S. ve Fidan, N. K. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinden müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 69—89.
- Ayata, E. ve Aşkın, C. (2009). Müziğin beynin bilişsel fonksiyonlarına olan etkisi. *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 5(2), 13—22.
- Aydemir, H. ve Akpınar, B. (2012). İlköğretim sosyal bilgiler öğretim programının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 41—53.
- Aykaç, N. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler dersi eğitim-öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 46—73.
- Ayyılmaz, A. M. (2016). *Sosyal Bilgiler öğretiminde eğitsel müzik kullanımının öğrencilerin akademik başarıları ve derse yönelik tutumları üzerindeki etkileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Azar, A., İrfan, A. P., Presley, A. İ. ve Balkaya, Ö. (2006). Çoklu zeka kuramına dayalı öğretimin öğrencilerin başarı, turum, hatırlama ve bilişsel süreç becerilerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 45—54.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1—21.

- Bal, M. S. ve Karademir, N. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) konusunda öz-değerlendirme seviyelerinin belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 15—32.
- Başaran, B. I. (2004). Etkili öğrenme ve çoklu zekâ kuramı: Bir İnceleme. *Ege Eğitim Dergisi*, (5), 7—15.
- Batdı, V. (2017). Eğitlence uygulamalarının akademik başarıya etkisi: Meta-analitik bir çalışma. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1), 47—62.
- Bayram, Y. T. ve Çalışkan, H. (2019). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan oyunlaştırılmış yaratıcı etkinlikler: Bir eylem araştırması. *Journal of Individual Differences in Education*, 1(1), 30—49.
- Becel, A. (2014). Yabancılar Türkçe öğretimi için geliştirilen müzikal beyin eğitmeni: Earworm. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 99—106.
- Borich, G. D. (2014). *Etkili öğretim yöntemleri*. (çev. B. Acat). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Boz, C. (2019). *Hücre konusunda bestelenen şarkıların 6. sınıf fen bilimleri dersinin öğretimine etkisi* . Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Aksaray Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Aksaray.
- Bütünler, İ. (2010). *İlköğretim matematik öğretiminde şarkı kullanımının bazı değişkenler üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Büyüktokatlı, N. (2009). *İlköğretimde ev ödevi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Can, G. Yaşar, Ş. ve Sözer, E. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Candan, A. S. ve Koçer, O. (2013). An overview to high school students' perceptions about concepts of history lesson. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları dergisi*, 2(1), 353—373.

- Creswell, J. W. ve Sözbilir, M. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakmak, Z. ve Aslan, S. (2016). Sosyal bilgiler dersi öğretimine yönelik öğretmen ve öğretmen adayı görüşlerinin değerlendirilmesi. *Current Research in Education*, 2(1), 29—41.
- Çalık, Ç. G. (2011). *Etkinliklerle müzik öğretimi: ilköğretimde müzik, müzik, hayat bilgisi, fen ve teknoloji*. Ankara : Kök Yayınları
- Çalışkan, E., Önal, N. ve Yazıcı, K. (2016). Öğretim etkinliklerinde sanal müzelerin kullanımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adayları ne düşünüyor? *Turkish Studies*, 11 (3), 689—706.
- Çelik, H. Katılmış, A. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerindeki öğrenci başarısını etkileyen unsurlara ilişkin görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (22), 128—153.
- Çelik, T. (2020). Dijital çağda sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirme: Bir eylem araştırması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (38), 211—229.
- Çelikkaya, T. Karakuş, U. ve Demirbaş, Ö. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme- değerlendirme araçlarını kullanma düzeyleri ve karşılaştıkları sorunlar. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 11(1), 57—76.
- Çelikkaya, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde araç gereç ve materyal kullanımının önemi. R. Sever ve E. Koçoğlu (Ed.), *Sosyal Bilgiler öğretiminde eğitim teknolojileri ve materyal tasarımı* içinde (s. 40—68). Ankara: Pegem Akademi.
- Çelikkaya, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim araç- gereç ve materyallerini kullanma düzeyleri. *On dokuz Mayıs University Journal of Education*, 32(1). 73—105.
- Çelikkaya, T. ve Kuş, Z. (2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretmenlerin Kullandığı Yöntemler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 741—758.

- Çelikkaya, T., Ünal, Ç. ve Çelikkaya, T. (2009). Yapılandırmacı yaklaşımın sosyal bilgiler öğretiminde başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi (5. sınıf örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 197—212.
- Çetin, Y. (2002). Çağdaş eğitimde müze eğitiminin rolü ve önemi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (8), 57—61.
- Çetin, T. Kuş, Z. ve Karatekin, K. (2010). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem yöntemine ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 158—180.
- Çetinkaya, B. (2018). *Hayat bir sınavdır: Sınav kaygısı ve motivasyon*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çiftçi, B. ve Kaya, M. T. (2012). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik algılarının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(4), 500—511.
- Çiftçi, S., Sünbül, A. M. ve Köksal, O. (2013). Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlenmiş mevcut programa ilişkin yaklaşımlarının ve uygulamalarının eğitim müfettişlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 281—295.
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21(1), 1—8.
- Çoban, A. Temir, M. ve Karaca, S. (2017). Ortaokulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde öğrenci kaynaklı karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (18), 35—54.
- Çuhadar, H. (2008). Müzik ve beyin. *Journal of the Cukurova University Institute of Social Sciences*, 17(2). 67—76.
- Çuhadar, H. (2017). Müziksel zeka. *Journal of the Cukurova University Institute of Social Sciences*, 26(3), 1—12.
- Demirel Ö. ve Yağcı E. (2007). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem Yayınları.

- Demircioğlu, İ. H. (2006). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilimler hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 161–172.
- Dinç, E. ve Doğan, Y. (2010). İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler öğretim programı ve uygulanması hakkında öğretmen görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*. 1(1), 17–49.
- Doğan, Y. ve Özbaş, B.Ç. (2016) Sosyal bilgilerde drama. D. Dilek (Editör). *Sosyal Bilgiler Eğitimi* içinde (s. 655–678). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, Y. ve Torun, F. (2018). Sosyal bilgiler ders kitapları nereye doğru gidiyor? *The Journal of International Lingual Socialand Educational Sciences*, 4(2), 111–125.
- Dursun, F. (2006). Öğretim sürecinde araç kullanımı. *İlköğretmen Dergisi*, (1), 8–9.
- Dilaver, H. H. ve Tay, B. A. (2008). Sosyal bilgilerde yapılandırmacılık. M. Safran (Ed.) *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 91-121), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dursun, Ş. ve Dede, Y. (2004). Öğrencilerin matematikte başarısını etkileyen faktörler: Matematik öğretmenlerinin görüşleri bakımından. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24(2), 217–230.
- Dündar, Ş. (2008). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğrenme ortamlarının yapılandırmacı özellikler açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eady, I. L. ve Wilson, J. D. (2007). Restructuring music's role in the middle school curriculum. *College Student Journal*, 41(1), 239–241.
- Egüz Ş. Ve Kesten, A. (2012). Sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 81–104.
- Er, A. Ve Bayındır, N. (2015). Sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin tarih konularının öğretimine ilişkin öğretmen unsuru ile fiziki koşullar ve materyal hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 88–103.

- Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3(1), 207—221.
- Erdal, G.G. (2007). Müziğin kişisel- toplumsal-ulusal-uluslararası işlevleri üzerine. 38. *ICANAS 10*, 287—294.
- Garipoğlu, N. (2001). Gezi -gözlem metodunun coğrafya eğitimi ve öğretimindeki yeri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 3(2), 13—30.
- Gardner, H. (2013). *Çoklu zeka: Yeni ufuklar*. İstanbul: Optimist Yayınları.
- Gedikli, E. (2007). Müzik eğitimi, Bursa: Hiperlink Yayınları.
- Gevenç, S. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde fıkraların kullanımı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Göher, F. M. (2007). Müziğin toplumsal işlevi: Müzik, siyaset, din ve ekonomi. *Müzik Kültürü ve Eğitimi*, 2, 301—313.
- Göktaş, Ö ve Şad, S. N. (2014). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersi uygulama öğretmenlerinin seçim süreci: Ölçütler, sorunlar ve öneriler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(4), 115—128.
- Gömlüksiz, M.N. ve Elaldı, Ş. (2011). Yapılandırmacı yaklaşım bağlamında yabancı dil öğretimi. *Electronic Turkish Studies*, 6(2), 443—454.
- Gönenç, S. ve Açıkalın, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve bunlara getirdikleri çözüm önerileri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 26—41.
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 63—78.
- Gün D. ve Köse, H. S. (2012). Klasik müzik dinlemenin ilköğretim öğrencilerinin sınav başarılarına etkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 7(2), 143—149.
- Gündoğan, M. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji yeterlik düzeyleri (Bursa ili örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

- Güney, N., Aytan, T. ve Şengül, M. (2014). Müziksel-ritmik zekaya yönelik etkinliklerin dil bilgisi öğretiminde akademik başarıya etkisi. *Education Sciences*, 9(2), 120-134.
- Güngördü, E. (2002). *İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürbüz, F., Çeker, E. ve Töman, U. (2017). Eğitsel şarkı ve oyun tekniklerinin öğrencilerin akademik başarıları ve kalıcılığı üzerine etkileri, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 593—612.
- Israel, H. F. (2013). Language learning enhanced by music and song. *Literacy Information and Computer Education Journal*, 2(1), 1360—1366.
- İbrahimoglu, Z. (2018). Sosyal bilgiler eğitiminde öğrenme güçlüğü çekilen konular nedenleri ve çözümleri. *International Journal of Educational Sciences*, 10 (3), 162—182.
- İbret, B. Ü., Demirbaş, İ. ve Demir, F. B. (2019). İlkokul 4. sınıf öğrencilerine alternatif etkinliklerle doğal çevreye duyarlılığın kazandırılması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8(1), 258—280.
- Kabapınar, Y. (2014). *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kabapınar, Y. ve Sargın, T. (2018). Müziksel zeka temelinde hayat bilgisi dersi işlemek: “Hem öğreniyorum hem de eğleniyorum”. *Erciyes Journal of Education*, 2(2), 16—39.
- Kalın, Ö. U. (2016). Ezgilerle sosyal bilgiler öğretimi. R. Sever, M. Aydın ve E. Koçoğlu (Ed.). *Alternatif yaklaşımlarla sosyal bilgiler öğretimi içinde* (s.287—326). Ankara: Pegem Akademi
- Karabey, M. (2014). Mert Karabey ile müzik ve psikoloji üzerine. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 2(3), 39—46.
- Karadeniz, O. (2019). Türküler ile sosyal bilgiler öğretimi. H. Tokcan (Ed.). *Sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat incelemeleri içinde* (105-126). Ankara: Pegem Akademi.

- Karakoç, E. (2012). *İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen çocuklara sözcük öğretiminde küçük çocuk şarkılarının kullanımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Kavas, A. B. ve Bugay, A. (2009). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimlerinde gördükleri eksiklikler ve çözüm önerileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 13–21.
- Kaya, B. Topçu, E. ve Kop, Y. (2014). 7. Sınıf sosyal bilgiler çalışma kitaplarının yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı açısından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 9(5), 1327–1340.
- Kaya, R. ve Güven, A. (2012). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde tarih konularının işlenişi ve tarihin değeri ile ilgili görüşleri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(2), 675–691.
- Kaya, Y. (2010). Sosyal bilgiler eğitimindeki sorunlar ve çözüm önerileri: Öğretim elemanlarının görüşleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4), 839–867.
- Kaymakçı, S. ve Akbaba, B. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geçmiş yaşantılarında öğrenemedikleri konular ve bunlara ilişkin çözüm önerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 183, 145–165.
- Keçe, M. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan tarih konuları: Öğretmen görüşlerine dayalı nitel bir araştırma. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 11(4), 343–361.
- Keleş, V. (2003). Modern müzecilik ve Türk müzeciliği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1–2), 1–17.
- Kılıçoğlu, G. (2015). Sosyal bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. M. Safran (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 1–16). Ankara: Pegem Akademi.
- Kocabaş, A. (2008). Müzik ve matematik. *Yeniden İmece Dergisi*, 18, 79–82.

- Koçoğlu, E. ve Egüz, Ş. (2019). Türkiye’de, sosyal bilgiler eğitimine ilişkin alan eğitimcilerinin sorunsal tespitleri. *Manas Sosyal Araştırmalar dergisi*, 8(1), 26—37.
- Kömür, Ş., Saraç, G. ve Şeker, H. (2005). Şarkılarla İngilizce öğretimi (Muğla örneği). *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 109—120.
- Köse, B. (2012). Yabancı dil öğretiminde şarkı kullanımı. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kurtulgan, K. ve Köstüklü, N. (2010). İlköğretim II. kademe sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde, öğretmen ve müfettiş görüşlerinin değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 173—196.
- Kurumu, Türk Dil. (2020). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kuş, Z. ve Çelikkaya, T. (2010). Sosyal bilgiler öğretimi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 69—91.
- Küçükahmet, L. (2011). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Laserre, P. (2007). *Nietzsche’nin müzik üzerine düşünceleri*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- MEB, Talim ve Terbiye Kurulu (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: MEB Basımevi.
- Mercan, S. ve Türküresin, H. E. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çağdaş öğretim uygulamaları ile ilgili görüşleri. *The Journal of Anatolian Cultural Research (JANCR)*, 3(2), 146—166.
- Meydan, A. ve Akdağ, H. (2008). Sosyal bilgiler öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. B. Tay ve A. Öcal (Editör). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi içinde* (s. 146—190). Ankara: Pegem Akademi.
- Mimaroglu, İ. (2006). *Müzik tarihi*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Murphey, T. (2010). *Music and Song*. Oxford: Oxford University Press.

- Nalçacı, A. ve Erçoşkun, M. H. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde kullanılan materyaller. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim fakültesi Dergisi*, 11, 141—154.
- Ocak, G. ve Yurtseven, R. (2009). Beşinci sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 94—109.
- Olçay, A. ve Döş, İ.(2009). Ortaöğretimde başarıyı olumsuz etkileyen unsurların öğrenci boyutuyla tespitiye yönelik bir uygulama. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 131—155.
- Ostrander, S. (1998). *Süper Öğrenme*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Öner, G. (2015). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin okul dışı tarih öğretimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Turkish History Education Journal*, 4(1), 89—121.
- Öz, N. B. (2001). İnsanın kültürel gelişiminde müzik eğitiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14(1), 101—106.
- Özel, E. (2012). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojilerine yönelik tutum ve davranışları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(31), 129—144.
- Özel, E. (2014). İlköğretim düzeyindeki tarih eğitiminde teknolojik araçların kullanılma durumları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 713—740.
- Öztaş, S. (2008). Tarih öğretimi ve filmler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 543—556.
- Öztaş, S. ve Turan, R. (2009). İlköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntemleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 903-932.
- Öztürk, A. (2001), Eğitim ve öğretimde yeni bir yaklaşım: Yaratıcı Drama. *Kurgu Dergisi*, 18, 251—259.
- Öztürk, B. (2003). Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi, E. Karip (Ed.). *Sınıf Yönetimi içinde* (s. 150—192). Ankara: Pegem Akademi.

- Özyürek, L. (1983). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Pesen, A. ve Çiftçi, Y. E. (2016). Geleneksel öğretim, drama ve müzik destekli öğretimin akademik başarı ve kalıcılık üzerine etkisi. *Middle East Journal of Education (MEJE)*, 2, 57—69.
- Saban, A. (2002). *Çoklu zeka teorisi ve eğitim*. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Sargın, T. (2016). *Hayat bilgisi dersi öğrenme ortamlarına çoklu zeka kuramının müziksel zeka alanını eklemlmek: Bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Say, A. (2008). *Müzik nedir, nasıl bir sanattır?* İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Selanik, C. (1996). *Müzik sanatının tarihsel serüveni*. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Sidekli, S. ve Coşkun, İ. (2014). Türkü: Sosyal bilgiler öğretiminde yeni bir yaklaşım. *Trakya University Journal of Social Science*, 16(1), 23—32.
- Sina, İ. (2004). *Musiki* (çev.Turabi, A.H.). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Soysal, A. Ş. Yalçın, K. ve Karakaş, S. (2005). Temporal lobun sesi: Müzik. *Yeni Symposium* 43(3), 107—113.
- Şahan, M. (2005). Müze ve eğitim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 487—501.
- Şahin, M. (2015). Öğretim materyallerinin öğrenme- öğretme sürecindeki işlevine ilişkin öğretmen görüşlerinin analizi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 995—1012.
- Şahin, D. ve Güven, S. (2016). Sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerindeki yöntem ve teknik kullanımına ilişkin görüşleri. *Online Fen Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 42—59.
- Şaktanlı, S. C. (2007). *İlköğretim 4. sınıf ingilizce dersindeki şarkıların müzik öğretmeni destekli öğretiminin öğrencilerin İngilizce dersine ilişkin tutumları ve başarıları üzerine etkisi*. (Ankara Talâtpaşa İlköğretim Okulu Örneği). Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Şendurur, Y. ve Barış, D. A. (2002). Müzik eğitimi ve çocuklarda bilişsel başarı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 165—174
- Simsek, A. (2011). *Öğretim Tasarımı*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Şimşek, C. L. ve Şimşek, A. (2010). Türkiye’de bilim tarihi öğretimi ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yeterlilikleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 169—198.
- Şimşek, H., Hırça, N. ve Coşkun, S. (2012). İlköğretim fen ve teknoloji öğretmenlerinin öğretim yöntem ve tekniklerini tercih ve uygulama düzeyleri: Şanlıurfa ili örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 249—268.
- Tahiroğlu, M. (2006). *İlköğretim okullarının ikinci kademesinde sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde karşılaştıkları güçlükler (Aksaray ili örneği)*. Yayımlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Talışık, E. (2013). *İlkokul Türkçe, matematik ve hayat bilgisi derslerinde öğretim materyali olarak şarkıların kullanımının öğrencilerin başarı ve tutum gelişimleri üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tan, N. (2016). *İlkokul matematik derslerinde şarkı kullanımının öğrencilerin başarı, tutum ve sözcük dağarcığı üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Tangülü, Z. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde farklı bir yaklaşım: Türküler tarihi. <http://academicjournals.org/journal/ERR/article-abstract/D2DB49A47250> adresinden alınmıştır.
- Tarhan, Ö. (2015). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının politik okuryazarlığa ilişkin görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9, 649—669.
- Taşdemir, M. (2000). *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme: Program, öğretim, yönetim ve değerlendirme*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Tay, B. (2004). Sosyal bilgiler dersinde anlamlandırma stratejilerinin yeri ve önemi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 1—12.

- Tay, B. ve Tay, B. A. (2006). Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumun başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 73—84.
- Temiz, E. (2011). Çocukların müziksel ses özelliklerine uygun şarkı söyleyebilme becerilerine işitme kaybı değişkeninin etkisi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 67—75.
- Top, M. (2009). *İlköğretim 8. sınıf T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde edebî ürünlerin kullanımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Topçu, E. (2016) Ortaokulda tarih eğitimi: Yapısal sorunlar ve çözüm önerileri. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 22—35.
- Topçu, E. (2016). 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin tarihsel bilgiye ilişkin algılarının incelenmesi. *Turkish History Education Journal*, 5(1), 97—135.
- Topçu, E. (2017). Öğretmenlerin ifadesiyle sosyal bilgiler dersi. *Journal of Education and e-Learning Research*, 4(4), 139-153.
- Topçu, H. ve Bulut, N. (2016). Şarkılarla yapılan matematik öğretiminin 6. sınıf öğrencilerinin başarılarına etkisi. *Journal of Kirsehir Education Faculty*. 17(1), 535—553.
- Turan, L. ve Çelik, H. (2019). Yedinci sınıf Türkçe dersi millî kültür temasının Barış Manço şarkılarıyla öğretiminin öğrenci başarısına etkisi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (65), 533—566.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçar, A. ve Karakuş, U. (2017). 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi çevre konularının öğretiminde belgesel kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 993—1009.
- Uğur, İ. (2011). Televizyon reklamlarında müzik ve reklam ilişkisi. *Akademia Erciyes İletişim Dergisi*, 2(1), 2—18.

- Uludağ, Z. ve Odacı, H. (2002). Eğitim öğretim faaliyetlerinde fiziksel mekân. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/153154/uludag.htm adresinden alınmıştır.
- Uluğbay, S. (2013). Müzik eğitiminin çocuk zekasına olan etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 1025—1034.
- Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgilerde ders kitapları. Tay ve Öcal (Editör). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (s. 191—216). Ankara: Pegem Yayıncılık
- Ulusoy, K. ve Gülüm, K. (2009). Sosyal bilgiler dersinde tarih ve coğrafya konuları işlenirken öğretmenlerin materyal kullanma durumları. *Journal of Kırşehir Education Faculty*, 10(2), 85—99.
- Uysal, M. (2017). *Teaching grammar structures through songs*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Ünal, Ç. ve Çelikkaya, T. (2009). İlköğretim, 1. kademe sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ile bunların uygulanma sıklığı. *Methods And Techniques Used In Teaching Geography Subjects In Social Sciences Lessons In The First Stage Of Elemen*. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 9(11), 151—166.
- Ünal, F. Özmen, C.ve Er, H. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin internet kullanma durumları, *Electronic Turkish Studies*, 8(6), 741—752.
- Ünlü, İ. ve Kızılkaya, M. F. (2018). Etkileşimli tahta kullanımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi, *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(2), 863—880.
- Vural, B. (2004). *Eğitim-öğretimde teknoloji ve materyal kullanımı*. İstanbul: Hayat Yayıncılık
- Yağışan, N., Köksal, O. ve Karaca, H. (2014). İlkokul matematik derslerinde müzik destekli öğretimin başarı, tutum ve kalıcılık üzerindeki etkisi. *İdil*, 3(11), 1—26.
- Yalın, H. İ. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Yaman, E. (2010). Kalabalık sınıfların etkileri: Öğrenciler ne düşünüyor? *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 403—414.
- Yangın, S. (2011). Öğretim sürecinde kullanılan araçlar ve etkili kullanımı. Demirel ve Altun (Editör) . *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (s. 43-71). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yanpar, T. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Arı Yayıncılık.
- Yanpar, T. (2011). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yazıcı, D. (2017). Müziğin insan beyni üzerindeki etkisi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(1), 88—103.
- Yener, Y. A. (2011). Müziğin çocuklar ve yaşlılar üzerindeki etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 119—124.
- Yener, Ş. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan öğretmen ve öğrenci kaynaklı sorunlar: Muş il örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 105—120.
- Yeşil, R. (2009). Sosyal bilgiler aday öğretmenlerinin sınıf içi öğretim yeterlilikleri: (Kırşehir Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 327—352.
- Yeşilbursa, C. C. (2008). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımı. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (23), 209—222.
- Yıldırım, B. (2003). Sosyolojik yapı ve öğretmenlik. M. Karlı (Ed.). *Öğretmenlik mesleğine giriş-Alternatif yaklaşım içinde*. Ankara: Öğreti yayınları.
- Yıldırım, N. (2011). Materyal seçimi ve materyal tasarımı. M. Küçük (Ed.). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı içinde* (s. 23—42). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

- Yıldırım, T. ve Tahiroğlu, M. (2012). Sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 104—114.
- Yılmaz, K. (2020). *Öğrencilerin müzik dersine ilişkin motivasyonlarını artırmaya yönelik müzik öğretmeni çalışmalarının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 3(9), 21—39.
- Yılmaz, K. ve Tepebaş, F. (2011). İlköğretim düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar: Mesleğine yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 157—177
- Yılmaz, A. ve Demir, S. B. (2014). Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ve sosyal bilgiler öğretmenine karşı tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 9 (2), 1705—1718.

EKLER

Ek 1. Coğrafi Keşifler Şarkısının Sözleri

Avrupalı denizciler, pusulayı öğrendiler

Dayanıklı gemiler yaptılar, okyanuslara açıldılar

Keşfettiler Amerika'yı ve de Güney Afrika'yı

Asya'dan mal alıp sattılar, zengin oldular.

Ümit Burnu Ümit burnu

Onu Bartelmi Diyaz buldu

Vasko dö Gama ise

Hint Deniz Yolu'nu buldu.

Macellan ve Del Kano Kanıtladı

Dünyanın yuvarlak olduğunu

Ticaret yolları değişince

Akdeniz önemini kaybedince

Osmanlı ekonomisi zayıflayınca

Güçlendi burjuva sınıfı

Domates patates mısır kakao

Yer altı yer üstü kaynakları

Avrupa'ya taşındı

Rönesans'ın temelleri atıldı.

Ek 2. Rönesans Şarkısının Sözleri

15. yüzyılda neler oluyor Avrupa’da) x2

Gelince doğudan kâğıt pusula barut ve matbaa) x2

Bilim resim güzel sanat mimari edebiyat) x 2

Rönesans yani yeniden doğuş başladı İtalya’da)x2

Coğrafi keşiflerle kiliseye olan güven azaldı)x2

Güçlendi artık özgür düşünce ortamı)x2

Çok sayıda kitap basıldı bilgi hızla yayıldı) x2

Leonardo da vinci bu dönemin en önemli sanatçısıydı.) x2

Ek 3. Reform Şarkısının Sözleri

Şu Almanya’da reformu başlatan Martin Luther’dir.

Önündeki engel her şeyi baskılayan Katolik kilisesidir.

Şu Almanya’da reformu başlatan Martin Luther’dir.

Önündeki engel her şeyi baskılayan Katolik kilisesidir.

Şu kilise kendini düzeltse bir düzeltse yeniden şekil verse

İnsanlar mezhebini kendi seçse İncil tercüme edilse bilim ilerlese

Şu kilise kendini düzeltse bir düzeltse yeniden şekil verse

İnsanlar mezhebini kendi seçse İncil tercüme edilse bilim ilerlese

Sonunda kilise önemini yitirdi din savaşları bitti.

Laik düzene geçildi.

Osmanlı reformdan etkilenmedi ama

Protestanlara destek verdi.

Ek 4. Sanayi İnkılabı Şarkısının Sözleri

İngiltere’de başladı, Sanayi inkılabı

18. yüzyılda fabrikalar açıldı.

Köyden kente göç başladı, ulaşım kolaylaştı.

Taş kömürüydü enerji kaynağı.

Kol gücünün yerini makine aldı

El tezgahları artık kapandı.

Avrupa’da başladı hammadde arayışı

Sömürgecilik hızlandı.

Afrika’da Asya’da sömürgecilik arttı.

İnsanlar köle gibi alınıp satıldı.

Ülkeler arası bloklaşmalar arttı.

1.Dünya Savaşı bu nedenle başladı.

Osmanlı ekonomisi olumsuz etkilendi

Seri üretimle baş edemedi.

Osmanlı Avrupa’ya bağımlı oldu.

İşsizlik arttı, atölyeler kapandı.

Ek 5. Fransız İhtilali Şarkısının Sözleri

Fransız halkının hakları yok, vergi yükleri ne de çok.

Ülke ekonomik krizde, kralın baskısı çok çok.

Aydınlanma Çağı fikirleri, eşitlik özgürlük adalet gibi

Demokratik gelişmeler, halkı derinden etkiledi.

Kral 16. Lui yeni vergiler ekledi.

Halk artık bıktı yeni bir yol aradı.

Hey heyhadi bakalım, vergiler arttı, nasıl yapalım?

Fransız ihtilali geldi Kralı tahttan alalım alalım .

Hey hey hadi bakalım, vergiler arttı, nasıl yapalım?

Fransız ihtilali geldi Kralı tahttan alalım alalım .

Halk yeni meclis açtı, kralın yetkisi kısıtlandı.

İnsan ve vatandaşlık hakları bildirisi yayınlandı.

Artık meşrutiyete geçildi, herkes eşit kabul edildi.

Demokrasi milliyetçilik fikirleri dünyayı etkiledi.

Hey hey hadi bakalım dünyaya eşitliği yayalım yayalım

Artık yakın çağ geldi yeni çağı pistten alalım alalım.

Hey hey hadi bakalım dünyaya eşitliği yayalım yayalım

Artık yakın çağ geldi, yeni çağı pistten alalım alalım.

Ek 6. Deney Grubu 1. Hafta / 1. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Coğrafi Keşifler

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılâbı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Anlatım, soru- cevap, eğitsel şarkılar, sunu
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, ders kitabı, eğitsel şarkı video ve kağıtları, harita çalışma kağıtları
Ders alanı	Sınıf

ETKİNLİK SÜRECİ

Dersin giriş ve gelişme bölümlerinde EBA'da yer alan “Coğrafi Keşifler ve Osmanlı Devleti” ile “Coğrafi Keşiflerin Sonuçları: Avrupa'da Yaşam” adlı video ve slaytlardan yararlanılır (20 dk).

Uygulayıcı tarafından hazırlanmış olan “harita üzerinde coğrafi keşifleri gösterme” etkinliği (Ek-19) yapılır. Ardından hep birlikte kontrol edilir (10 dk)

Dersin son 10 dakikasında konuyla ilgili olarak hazırlanmış olan eğitsel şarkı “Coğrafi Keşifler” (Ek-1) öğrencilere sunulur. Şarkı sunu olarak akıllı tahtada açılır Aynı zamanda şarkı sözlerinin yazılı olduğu sayfalar öğrencilere dağıtılır. İştirme yoluyla şarkı öğretim yöntemi kullanılır. İlk dinleyişte öğretmen ve öğrenciler sunuyu izler ve dinlerler. İkinci ve üçüncü seferde ise eğitsel şarkı öğretmen ve öğrenciler tarafından hep birlikte iki kez söylenir. (10dk)

Uygulayıcı öğrencilere metinleri okuyarak evde tekrar ederek ezberlemelerini ister.

Ek 7. Deney Grubu 1. Hafta 2. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Rönesans

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılâbı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Anlatım, soru- cevap, eğitsel şarkılar, sunu, test
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, ders kitabı, eğitsel şarkı video ve şarkı sözleri kağıtları, boşluk doldurma testleri
Ders alanı	Sınıf

ETKİNLİK SÜRECİ

Dersin başında uygulayıcı bir önceki derste öğrendikleri şarkıyı kağıtsız bir şekilde söylemelerini ister (5 dk). Hemen ardından öğrenilenleri pekiştirmek amacıyla bir metin dağıtarak (Ek-20) metindeki boşluk bırakılan yerleri uygun kavramlarla doldurmaları istenir. (5dk) .Yeni konuyla ilgili derse bir giriş yapılır. (5dk)

“Rönesans” isimli eğitsel şarkıya (Ek-2) geçilir. Şarkı sunu olarak akıllı tahtada açılır. Aynı anda şarkı sözlerinin yazılı olduğu sayfalar öğrencilere dağıtılır. İşitme yoluyla şarkı öğretim yöntemi kullanılır. İlk dinleyişte öğretmen ve öğrenciler sunuyu izler ve dinlerler. İkinci ve üçüncü seferde ise eğitsel şarkı öğretmen ve öğrenciler tarafından hep birlikte iki kez söylenir. (10dk). Öğretmenin sorduğu sorular doğrultusunda şarkı ile ilgili soru cevap etkinliği yapılır (5dk). Öğrencilerden bu müziğe uygun olarak bir kıta da kendilerinin eklemeleri istenir. Daha sonra öğrenciler bu kıtayı seslendirirler. (10dk)

Ek 8. Deney Grubu 1. Hafta 3. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Reform

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılâbı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Anlatım, soru- cevap, eğitsel şarkılar, sunu, bilgi yarışması
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, ders kitabı, eğitsel şarkı video ve kağıtları
Ders alanı	Sınıf

ETKİNLİK SÜRECİ

Reform konusu ile ilgili derse giriş yapılır. EBA'da yer alan “Reform” ve “Reform’un sonuçları” adlı videolardan yararlanılır (15dk)

“Reform” isimli eğitsel şarkıya (Ek-3) geçilir. Şarkı sunu olarak akıllı tahtada açılır. Aynı zamanda öğrencilere şarkı sözlerinin yazılı olduğu sayfalar dağıtılır. İşitme yoluyla şarkı öğretim yöntemi kullanılır. İlk dinleyişte öğretmen ve öğrenciler sunuyu izler ve dinlerler. İkinci ve üçüncü seferde ise eğitsel şarkı öğretmen ve öğrenciler tarafından hep birlikte iki kez söylenir(10dk). Daha sonra öğrencilere sunulan üç şarkıda geçen kavramlarla ilgili olarak uygulamacı tarafından hazırlanan bilgi yarışması (Ek-21) oynanır (15dk). Uygulamacı haftaya derse gelirken işlenecek konu ile ilgili (Aydınlanma Çağı) öğrencilerden bir şarkıyı da baştan sona yazmalarını ister.

Konu ile ilgili anahtar kavramları kitap üzerinden işaretletir. Öğrencilere şarkı yazımı ile kısaca bilgi verilir. (5dk)

Ek 9. Deney Grubu 2. Hafta 1. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Aydınlanma Çağı

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılâbı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Anlatım, soru- cevap, eğitsel şarkılar, sunu, test
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, ders kitabı, öğrencilerin hazırladığı eğitsel şarkılar, eşleştirme testleri
Ders alanı	Sınıf

ETKİNLİK SÜRECİ

Dersin başında geçen hafta öğrenilen konularla ilgili kısa bir tekrar yapılır (5 dk). Öğrencilerin hazırlamış olduğu şarkıları sunma aşamasına geçilir. Gönüllü öğrenciler tahtaya çıkarak şarkılarını söyler. Nakarat kısmına diğer öğrenciler de eşlik eder. (10 dk). Söylenen şarkılarda yer alan kavramların üzerinde durularak soru cevap yapılır (10 dk). Anlatılan konunun pekişmesi için konuyla ilgili EBA'da yer alan “Bilimsel Gelişmeler” adlı sunumdan yararlanılır. (10 dk) Aydınlanma Çağı ile ilgili eşleştirme etkinliği (Ek-22) yapılır (5 dk).
--

Ek 10. Deney Grubu 2. Hafta 2. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Sanayi İnkılabı

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılâbı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Anlatım, soru- cevap, eğitsel şarkılar, sunu, video, test
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, ders kitabı, eğitsel şarkılar, boşluk doldurma testleri
Ders alanı	Sınıf

ETKİNLİK SÜRECİ

Bir önceki ders kısaca tekrar edilerek, hangi konuya geçileceğinden söz edilir (5 dk).

Sanayi İnkılabı konusu ile ilgili öğretmenin daha önce Sosyalbank adlı siteden indirmiş olduğu “Sanayi Devrimi ve Sömürgecilik” adlı video izletilir. (15 dk).

Konuyla ilgili olarak hazırlanmış olan eğitsel şarkı “Sanayi İnkılabı” (Ek-4) öğrencilere sunulur. Şarkı sunu olarak akıllı tahtada açılır Aynı zamanda şarkı sözlerinin yazılı olduğu kağıtlar öğrencilere dağıtılır. İşitme yoluyla şarkı öğretim yöntemi kullanılır. İlk dinleyişte öğretmen ve öğrenciler sunuyu izler ve dinlerler. İkinci ve üçüncü seferde ise eğitsel şarkı öğretmen ve öğrenciler tarafından hep birlikte iki kez söylenir. (10dk)

Konuyla ilgili etkinlik (Ek-23) yapılır. (10 dk)

Ek 11. Deney Grubu 2. Hafta 3. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Fransız İhtilali

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılâbı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Anlatım, soru- cevap, eğitsel şarkılar, sunu, video, test
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, ders kitabı, eğitsel şarkılar, boşluk doldurma testleri
Ders alanı	Sınıf

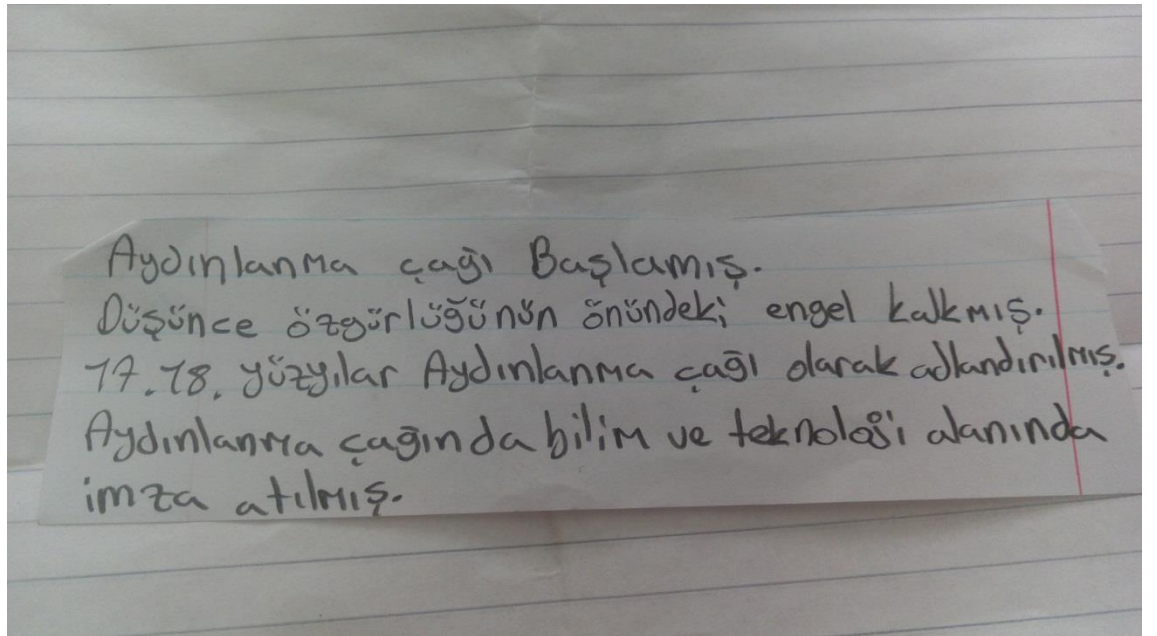
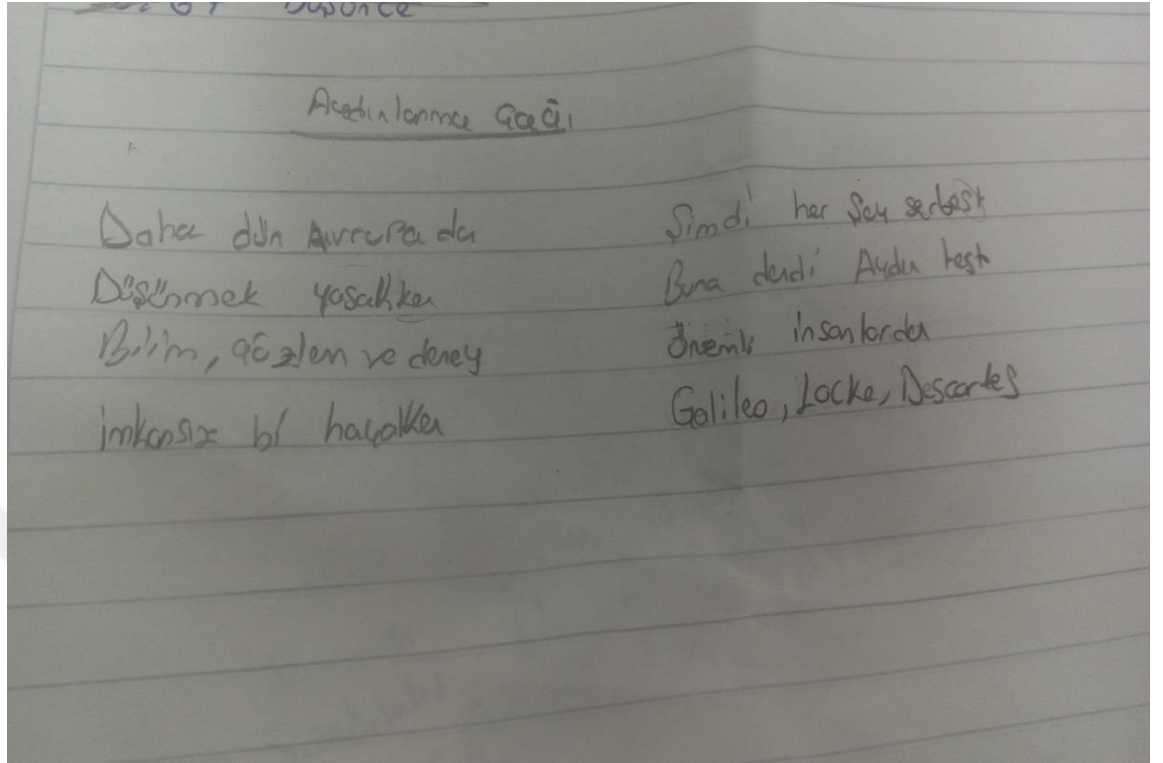
ETKİNLİK SÜRECİ

Önceki ders kısaca tekrar edilir ve yeni konu ile ilgili ön bilgiler yoklanır (5 dk). Fransız İhtilali ile ilgili EBA'da yer alan “Fransız İhtilali ve Osmanlı Devleti’ne Etkileri” adlı video ile Sosyalbank sitesinde yer alan “Fransız İhtilali” adlı sunum izlenir (15 dk).

Konuyla ilgili olarak hazırlanmış olan eğitsel müzik “Fransız İhtilali” (Ek-5) öğrencilere sunulur. Şarkı sunu olarak akıllı tahtada açılır Aynı zamanda şarkı sözlerinin yazılı olduğu sayfalar öğrencilere dağıtılır. İşitme yoluyla şarkı öğretim yöntemi kullanılır. İlk dinleyişte öğretmen ve öğrenciler sunuyu izler ve dinlerler. İkinci ve üçüncü seferde ise eğitsel şarkı öğretmen ve öğrenciler tarafından hep birlikte iki kez söylenir. (10dk). Şarkı ile ilgili soru cevap yapılır. (5dk)

Boşluk doldurma etkinliği (Ek-24) yapılır. (5 dk)

Ek 12. Öğrencilerin Yazdığı Eğitsel Şarkı Örnekleri

Aydınlanma çağı

17. ve 18. yüzyıllarda aydınlanma olarak isimlendirildi
tıpba kimya da bilim ve teknoloji yükseldi
özellikle ve esirlik yarılmaya başladı Avrupada

Aydınlanma çağı aydınlanma çağı

17. 18 yüzyıllarda aydınlanma çağı olarak isimlendirildi
Avrupa da Avrupada aydınlanma çağı Avrupada.

Tıptan İlimyaya bilim ve teknoloji

gelişmeler Sanayi inkrabının temelini oluştundu

Aydınlanma çağı siyaset, toplum, hukuk

Galileo, Locke, Bacon, Bey ünlü bilim insanları.

Ek 13. Kontrol Grubu 1. Hafta 1. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Coğrafi Keşifler

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılabı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Sunum, video, soru cevap
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, ders kitabı, video, slayt, harita çalışma kağıtları
Ders alanı	Sınıf

ETKİNLİK SÜRECİ

Dersin giriş ve gelişme bölümlerinde EBA'da yer alan “Coğrafi Keşifler ve Osmanlı Devleti” ile “Coğrafi Keşiflerin Sonuçları: Avrupa'da Yaşam” adlı video ve slaytlardan yararlanılır (20 dk). Video ve slaytlarla ilgili soru-cevap etkinliği yapılır (10 dk). Uygulayıcı tarafından hazırlanmış olan “harita üzerinde coğrafi keşifleri gösterme” etkinliği (Ek-19) yapılır. Ardından hep birlikte kontrol edilir (10 dk)
--

Ek 14. Kontrol Grubu 1. Hafta 2. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Rönesans

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılabı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Sunu, anlatım, soru- cevap
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, ders kitabı, slayt ve videolar.
Ders alanı	Sınıf

ETKİNLİK SÜRECİ

Coğrafi Keşifler konusu ile ilgili kısa bir tekrar yapılır. (5dk) Yeni konuyla ilgili kısa bir giriş yapılır. (5dk) Konu ile ilgili EBA'da yer alan “Rönesans’ın İtalya’da Doğuşu” ve “Rönesans’ın Avrupa’da Yayılması” adlı slayt ve videolar izlenir. (15 dk) Boşuk doldurma etkinliği (Ek-20) yapılır. (5dk) Öğrencilere “Rönesans döneminde yaşıyor olsaydınız, hangi alanda eser vermek isterdiniz?” sorusu sorularak düşünceleri istenir. Daha sonra öğrencilere söz hakkı verilerek düşüncelerini paylaşmalarına fırsat verilir (10 dk)
--

Ek 15. Kontrol Grubu 1. Hafta 3. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Reform

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılâbı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Anlatım, video, soru- cevap, sunu, bilgi yarışması
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, ders kitabı, sunu, video
Ders alanı	Sınıf

ETKİNLİK SÜRECİ

Reform konusu ile ilgili derse giriş yapılır. EBA'da yer alan “Reform” ve “Reform’un sonuçları” adlı videolardan yararlanılır (15dk) .

Öğrencilerden Coğrafi Keşifler, Rönesans ve Reform hareketlerinin Osmanlı Devleti’ne etkilerinin ne olabileceği ile ilgili sorular yönelterek fikir alışverişi yapılır. (10 dk)

Daha sonra öğrencilere sunulan üç şarkıda geçen kavramlarla ilgili olarak uygulamacı tarafından hazırlanan bilgi yarışması (Ek-21) yönergeye göre oynanır. (15dk)

Ek 16. Kontrol Grubu 2. Hafta 1. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Aydınlanma Çağı

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılâbı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Anlatım, soru- cevap, sunu, video, test
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, ders kitabı, eşleştirme testleri
Ders alanı	Sınıf

ETKİNLİK SÜRECİ

Dersin başında geçen hafta öğrenilen konularla ilgili kısa bir tekrar yapılır (5) Konuyla ilgili EBA'da yer alan “Bilimsel Gelişmeler” adlı sunumdan yararlanılır. (10 dk) Konuyu pekiştirmek adına soru cevap etkinliği yapılır. (10 dk) Aydınlanma Çağı ile ilgili eşleştirme etkinliği (Ek-22) yapılır. (10 dk) Daha sonra yine EBA'dan “Aydınlanma Çağı ve Sanayi Devrimi” adlı video izletilerek bir sonraki derse hazırlık yapılır (10 dk).
--

Ek 17. Kontrol Grubu 2. Hafta 2. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Sanayi İnkılabı

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılâbı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Anlatım, soru- cevap, sunu, video, test
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, ders kitabı, boşluk doldurma testleri
Ders alanı	Sınıf

ETKİNLİK SÜRECİ

Bir önceki ders kısaca tekrar edilerek, hangi konuya geçileceğinden söz edilir (5 dk). Sanayi İnkılabı konusu ile ilgili öğretmenin daha önce Sosyalbank adlı siteden indirmiş olduğu “Sanayi Devrimi ve Sömürgecilik” adlı video izletilir. (15 dk). Sömürgecilik teması doğrultusunda çeşitli haber sitelerinden derlenen fotoğraflar öğrencilere gösterilerek konu somutlaştırılır. Öğrencilerin fikir alışverişi yapması sağlanır (10 dk). Konuya ilişkin etkinlik (Ek-23) yapılır. (5 dk).

Ek 18. Kontrol Grubu 2. Hafta 3. Ders Planı

Bölüm 1

Süre	40 dakika
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	7. sınıf
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Konu	Fransız ihtilali

Bölüm 2

Kazanımlar	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar. Coğrafi keşifler, Rönesans, Aydınlanma Çağı, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılâbı, sömürgecilik ve bunların neden olduğu karmaşa ile insan hakları ihlallerine değinilir.
Yöntem ve Teknikler	Anlatım, soru- cevap, sunu, video, test
Araç ve gereçler	Akıllı tahta, video ve slaytlar, ders kitabı, boşluk doldurma testleri
Ders alanı	Sınıf

ETKİNLİK SÜRECİ

Önceki ders kısaca tekrar edilir ve yeni konu ile ilgili ön bilgiler yoklanır (5 dk).

Fransız İhtilali ile ilgili EBA'da yer alan "Fransız İhtilali ve Osmanlı Devleti'ne Etkileri" adlı video ile Sosyalbank sitesinde yer alan "Fransız İhtilali" adlı sunum izlenir (15 dk).

İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'nde yer alan maddeler öğrencilerle birlikte tartışılır
Öğrencilere " Eğer İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'ne bir madde daha ekleyecek olsaydınız, hangi maddeyi eklemek isterdiniz?" sorusu sorularak fikir alışverişinde bulunulur (15 dk)

Boşluk doldurma etkinliği (Ek-24) yapılır (5 dk).

Ek 19. Coğrafi Keşifler Eşleştirme Etkinliği

Aşağıda dünya haritası üzerinde coğrafi keşifler gösterilmiştir. Harita üzerindeki numaralı gemiler alttaki bilgi kutularından hangisi ile eşleşiyorsa yanındaki boş kutuya numarasını yazınız.

Sosyaldeyince.com

1. Bu gemi K. Amerika ve G. Amerika'nın birbirinden ayrıldığı yerde duruyor (Panama Kanalı)

2. Bu gemiyle İspanyol denizci Macellan kendi adını verdiği Macellan Boğazını aşarak dünyayı dolaştı.

3. Bu gemiyle Portekizli denizci Vasco D. Gama Hindistan'a ulaştı.

4. Bu gemiyle Portekizli denizci Bartolmeu Dişaz Afrika kıyılarını dolaşarak Umüt Burnunu keşfetti

5. Bu gemiyle İspanyol Kralı adına Hindistan'ı arayan Kriştof Kolomb Amerika kıyılarındaki Antil adalarına ulaştı.

Ek 20. Rönesans Konusu Boşluk Doldurma Etkinliği

Rönesans, Fransızca anlamına gelen bir deyimdir.

Rönesans.....da ortaya çıkmıştır.

Rönesans ile.....düşünce son bulmuştur.

Rönesans ile birlikte çok sayıda.....basılmış,
.....hızla yayılmıştır.

..... bu dönemin en önemli sanatçısıdır.

Rönesans resim gibi alanlarda etkili
olmuştur.

Kitapları kısa sürede çoğaltmaya yarayan makine.....dır.

Ek 21. Bilgi Yarışması Etkinliği

Yönerge: Bilgi yarışması 16 kısa cevaplı yazılı sorusundan oluşmaktadır. Sınıf iki gruba ayrılır. İki grup ortak görüş alınarak grup ismi seçerler. Öğretmen soruyu öğrencilere sözlü bir şekilde okur. Öğretmen soruyu sorduktan sonra öğrencilerin 10 saniye içinde önlerinde yer alan boş kağıtlara doğru cevabı yazmaları beklenir. Süre bittikten sonra öğretmen iki grubun cevaplarını kontrol eder. Daha sonra yazı tahtasına herkesin görebileceği şekilde puanları yazar. Her doğru yanıt 10 puandır. Sorular bitince puanlar toplanır. En yüksek puanı alan grup yarışmayı kazanır.

Yarışma soruları

- 1) Coğrafi keşifler ile hangi limanlar önemini kaybetti?
- 2) Osmanlı devleti coğrafi keşiflerden en çok hangi alanda etkilendi?
- 3) Kristof Kolomb hangi kıtayı keşfetti?
- 4) Hint Deniz Yolu'nu keşfeden kimdir?
- 5) Ümit Burnu'nu kim keşfetti?
- 6) 15. Yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan “yeniden doğuş” anlamına gelen gelişme nedir?
- 7) Rönesans nerede ortaya çıkmıştır?
- 8) Rönesans hangi alanlarda etkili olmuştur? En az üç tane yazınız.
- 9) Rönesans döneminin en önemli sanatçısı kimdir?
- 10) Leonardo da Vinci'nin en önemli tablosu hangisidir?
- 11) Rönesans ile birlikte Avrupa'ya hakim olan hangi düşünce son bulmuştur?
- 12) 16. Yüzyılda Avrupa'da din alanında ortaya çıkan gelişme nedir?
- 13) Reform hareketi hangi ülkede başlamıştır?
- 14) Reform hareketini başlatan kimdir?
- 15) Reform hareketiyle birlikte hangi kutsal kitap tercüme edilerek farklı dillere çevrilmiştir?
- 16) Reform hareketi sonucu ortaya çıkan mezhepler hangileridir?

Ek 22. Aydınlanma Çağı Eşleştirme Etkinliği

Aşağıda Aydınlanma Çağı'nda çeşitli alanlarda çalışmalar yapan kişiler ve bu kişilerin çalışmaları verilmiştir.

Verilen kişiler ile yaptıkları çalışmaları doğru bir şekilde eşleştiriniz.

1 2 3	1628 yılında deneylere dayanarak damarların ve kalbin nasıl çalıştığını açıklamıştır. İnsan sevgisi üzerine çalışmalar yapmıştır. Fransız İhtilali'nin öncülerindendir. Dünya'nın Güneş'in etrafında döndüğünü yazmış olduğu kitabında belirtmiştir.	4 5 6	Evrensel Yer Çekimi Yasası'nı bulmuştur. Müzik alanında dünyaca bilinen eserler vermiştir. Analitik geometriyi geliştirmiştir.
---	--	---	--

Descartes Mozart	Newton Galileo	Jean Jacques Rousseau Dr. W. Harvey
---	---	--

Ek 23. Sanayi İnkılabı Etkinliği

Aşağıda verilen maddelerdeki ifadelerin Doğru mu Yanlış mı olduklarını sağdaki hücrelere yazınız.

	İfadeler	DOĞRU	YANLIŞ
1	Avrupa devletleri coğrafi keşifleri gerçekleştirdikten sonra sömürgeleştirdikleri Yeni Dünya'daki topraklardan bol miktarda ham maddeyi kendi ülkelerine getirdiler.		
2	Ele geçirilen sömürge topraklarındaki insanları köleleştiren Avrupalılar ucuz işgücü elde ettiler.		
3	Sanayi İnkılabı ilk olarak İspanya'da başladı.		
4	Teknolojik makinelerle seri üretim gerçekleşmesi Osmanlı devletinde görülmüştür.		
5	Tarıma ve insan gücüne dayalı olan ekonomi yerine makinelerin ve üretimin egemen olduğu bir ekonomik sisteme geçilmesiyle Sanayi Devrimi başladı.		
6	Sanayi Devrimiyle beraber atölye ve benzeri küçük işletmeler oldukça yaygınlaştı.		
7	Sanayi Devrimiyle daha iyi şartlarda yaşamak isteyen köylüler, şehirlere göç etmeye başladı.		
8	Demir ve çelikten yapılan gemiler ve trenler ulaşımı kolaylaştırarak uluslararası ticareti kolaylaştırdı.		
9	Sanayi İnkılabı sonucunda şehirlerde alt yapı sorunları, çevre kirliliği ve çarpık kentleşme sorunları ortadan kalkmıştır.		
10	Sanayi İnkılabı sonucunda Avrupa'da fabrikalaşmanın başlaması ve hızlı üretim artışının yaşanması Reform hareketlerine zemin hazırladı.		
11	Şehirlerde nüfus hızla artmış ve günümüzün metropol denilen büyük şehirleri oluşmuştur.		
12	Tarım sektöründe insan gücüne dayalı üretimin yerini makineler alırken, şehirlerde yeni kurulan fabrikalarda işgücü ihtiyacı doğmuştur.		
13	Yaşam koşullarının iyileşip ölüm oranlarının düşmesi Sanayi İnkılabının siyasi hayata etkisine örnektir.		
14	Sanayi İnkılabıyla oluşan işçi sınıfının sorunlarını çözmek ve haklarını korumak amacıyla sendikalar kurulmaya başlanmıştır.		
15	Avrupalı devletler fabrikalarda ucuz ve seri üretim gerçekleştirirken Osmanlı Devleti atölye benzeri küçük işletmelerde üretim yapmaktaydı.		
16	Fabrikalar sayesinde seri üretime geçen ülkelerin ürün elde edebilmek için ham madde kaynakları aramaya başlamaları ekonomik gelişmelere örnektir.		

Ek 24. Fransız İhtilali Konusuna İlişkin Boşluk Doldurma Etkinliği

FRANSA- İNSAN VE YURTTAŞ HAKLARI BİLDİRİSİ- DEMOKRASİ ve
MİLLİYETÇİLİK- VERGİ- 16. LUI- MEŞRUTİYET- YAKIN ÇAĞ- FRANSIZ
İHTİLALİ- 1789

Aşağıdaki cümlelerde yer alan boşlukları yukarıda verilmiş olan uygun kelimelerle doldurunuz.

Merhaba arkadaşlar. Benim adım Maria benda yaşıyorum. Ülkemde ekonomik kriz

yaşanıyordu.

Kral halkın üzerinde baskı yapıyor, süreklileri artırıyordu.

Halk artık bunalarak ayaklandı veni başlattı.

Halk yeni bir meclis açarak ülke..... geçti.

İnsanlara haklar tanıyan.....yayınlandı.

Tüm dünyayı etkileyen.....yayıldı.

Dünyayı etkileyen bu olay..... yılında yaşandı ve artık.....a geçildi.

Ek 25. Akademik Başarı Testi

1. 15.ve 16.yüzyıllarda Avrupa ülkelerinde görülen edebiyat, sanat ve bilimdeki gelişmelere genel olarak ne ad verilir?

- A) Reform B) Coğrafi Keşifler C) Rönesans D) Sömürgecilik

Buhar gücüyle çalışan makinelerin üretimde kullanılmasıyla Sanayi İnkılabı başladı.

2. Yukarıdaki açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisi Sanayi İnkılabının sonuçlarından biri değildir?

- A) Pazar ve hammadde ihtiyacı sebebiyle sömürgecilik faaliyetlerinin başlaması
B) Aydınlanma Çağının başlamasına sebep olması
C) Köyden şehre hızlı nüfus göçünün başlaması
D) Osmanlı devletinin açık pazar haline gelmesiyle

3. Aşağıdakilerden hangisi Fransız İhtilali'nin sonuçlarından biri değildir?

- A) Sanayi İnkılabının başlamasına sebep olması
B) Fransa'da monarşi rejiminin yıkılıp yerine cumhuriyetin kurulmasına neden olması
C) Yeni Çağın bitip Yakın Çağ'ın başlaması
D) Tüm dünyada milliyetçilik, eşitlik, özgürlük kavramlarının önem kazanması

4. 15. ve 16. yüzyıllarda Avrupa'da meydana gelen aşağıdaki olaylardan hangisi Osmanlı Devleti'ni ekonomik olarak en fazla etkilemiştir?

- A) Rönesans hareketleri
B) Reform hareketleri
C) Avrupa'daki mezhep çatışmaları
D) Coğrafi Keşifler

Yeni Çağ'daki Rönesans ve Reform gibi hareketler 18.yüzyılda Avrupa'da her konuda akla öncülük tanıyan, felsefe ve bilimde büyük gelişmelerin yaşandığı bir düşünce sisteminin doğmasına neden oldu.

5. Doğa bilimlerinde büyük bir gelişmenin başladığı bu dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sanayi Çağı B) Aydınlanma Çağı
C) Skolastik Dönem D) Orta Çağ

6. Fransız İhtilali ile aşağıdaki çağlardan hangisi başlamıştır?

- A) Yeni Çağ B) Yakın Çağ C) Orta Çağ D) İlk Çağ

Fransız İhtilali'nin Sonuçları;

- Fransız İhtilali ile Laik yönetim anlayışına geçilmiştir.
- Yeniçağ sona ermiş Yakınçağ başlamıştır.
- Avrupa da bir daha her hangi bir sorun ortaya çıkmamıştır.
- Milliyetçilik kavramı ortaya çıkmış ve çok uluslu İmparatorlukların yıkılmasına sebep olmuştur.

7. Fransız İhtilali'nin sonuçları ile ilgili verilen bilgilerden kaç tanesi doğrudur?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

İstanbul'un fethinden sonra İpek ve Baharat Yolları'nın denetimi Osmanlı Devleti'nin eline geçti. Avrupalılar Osmanlı'ya ve diğer Müslüman ülkelere vergi ödememek, ticaret mallarına daha kolay ve ucuz yoldan ulaşabilmek amacıyla yeni yollar aradılar. Bu arayışların neticesinde Avrupalılar Çin ve Hindistan'a giden yeni yollar buldular.

8. Bu durumun aşağıdakilerden hangisine doğrudan ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Osmanlı Devleti'nin gelirlerinin artması
B) Avrupa'da din ve mezhep ayrımının çıkması
C) Akdeniz kıyısındaki limanların önem kazanması
D) Avrupalılar'ın Osmanlıya olan ticari bağımlılıklarının azalması

15 ve 16 yüzyıllarda Avrupalılar tarafından yeni ticaret yollarının, okyanusların ve kıtaların bulunmasına coğrafi keşifler denir.

9. Yukarıdaki açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisi Coğrafi Keşiflerin sonuçlarından biri değildir?

- A) Keşfedilen yerlerde yetişen domates, vanilya, patates,kakao gibi bitkilerin Avrupa'ya taşınması
B) Soyluların eski gücünü kaybedip ticaretle uğraşan kişilerin (burjuva sınıfı) zenginleşmesi
C) İpek ve Baharat Yolunun öneminin artması
D) Kültür ve sanatın desteklenmesi sonucu Rönesans'ın doğması

10. Aşağıdakilerden hangisi Rönesans'ın sonuçlarından biri değildir?

- A) Skolastik (kilise görüşü) düşüncenin yıkılarak pozitif düşüncenin oluşması
- B) Reform hareketleri başlamasına sebep olması
- C) Bilim ve teknikte gelişmelerin hızlanması
- D) Din adamları ve kilisenin otoritesinin güçlenmesi

11. Aşağıdakilerden hangisi Reform 'un sonuçlarından biri değildir?

- A) Rönesans'ın başlamasına sebep olması
- B) Avrupa'da mezhep birliği bozulması ve yeni mezheplerin ortaya çıkması
- C) Din adamları ve kilisenin güvenini kaybetmesi
- D) Katolik kilisesinin kendini yenilemesi ve düzeltilmesi

12. Aşağıda verilen Avrupa'da yaşanan gelişmeler ve ilk ortaya çıktığı ülke eşleştirmesinden hangisi yanlıştır?

- A) Rönesans- İtalya
- B) Coğrafi Keşifler- Fransa
- C) Reform- Almanya
- D) Sanayi İnkılabı- İngiltere

13. Aşağıdakilerden hangisi Coğrafi Keşifler 'in sebeplerinden biri değildir?

- A) Matbaanın etkisiyle coğrafya bilgisinde gelişmelerin meydana gelmesi
- B) Gemicilik alanındaki gelişmeler ve cesur gemicilerin yetişmesi
- C) İpek ve Baharat yollarının Türklerin ve Müslümanların denetimine geçmesi ile Avrupalıların Çin ve Hindistan'a doğrudan ulaşma isteği
- D) Katolik kilisesinin bozulması ve kilisenin, bazı zümrelerin çıkarına uygun hareket etmesi

14. Aşağıdakilerden hangisi Coğrafi Keşiflerin ekonomik sonuçlarından biridir?

- A) Ticaret yollarının değişmesi
- B) Avrupa'dan Amerika'ya, göçlerin başlaması
- C) Hristiyanlığın yayılması
- D) Sömürge İmparatorluklarının kurulması

15. Coğrafi keşiflerle ilgili olarak verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bartelmi Diyaz Ümit Burnu'nu keşfetti.
- B) Vasco da Gama Hindistan'a ulaşan ilk Avrupalı oldu.
- C) Kristof Kolomb Asya Kıta'sını keşfetti.
- D) Macellan ve Del Kano Dünya'nın yuvarlak olduğunu kanıtladı.

16. Aşağıdakilerden hangisi Avrupa'da yaşanan Rönesans Dönemi'nin özelliğini yansıtmaz?

- A) Sanat alanında gelişmelerin yaşanması
- B) Din adamlarına duyulan güvenin artması
- C) Özgür düşüncenin ön plana çıkması
- D) Bilimsel düşüncenin önem kazanması

17. Sanayi İnkılabı aşağıdaki ülkelerden hangisinde ortaya çıkmıştır?

- A) İngiltere B) Fransa C) İtalya D) Almanya

Coğrafi Keşifler sonucunda Baharat ve İpek Yolları önemini yitirdi.

18. Bu durum Osmanlıları daha çok hangi alanda olumsuz etkilemiştir?

- A) Dinî B) Sanatsal C) Kültürel D) Ekonomik

Reform hareketleri sonucunda bazı Avrupa ülkelerinde Katolik Kilisesi'nden ayrılan din adamları yeni mezhepler kurmuşlardır.

19. Bu bilgiye göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Kilisenin otoritesi sarsılmıştır.
- B) Kiliseye duyulan güven azalmıştır.
- C) Avrupa'da mezhep birliği bozulmuştur.
- D) Eğitim kilisenin denetiminden çıkmıştır.

Milliyetçilik akımının etkisiyle her milletin kendi devletini kurma çabası içine girmesi, bütün dünyada ve özellikle Avrupa'da siyasi ve sosyal düzenin değişmesine neden olmuştur.

20. Bu gelişme, aşağıdakilerden hangisinin sonucudur?

- A) Fransız İhtilali'nin B) Coğrafi keşiflerin C) Sanayi İnkılabı'nın D) Rönesans'ın

Ek 26. Açık Uçlu Soru Formu

1) Eğitsel şarkılarla işlenilen dersleri nasıl buldunuz?

2) Eğitsel şarkılarla işlenilen derslerde neler öğrendiniz?

3) Eğitsel şarkıların başka konu/derslerde kullanılması hakkında neler düşünüyorsunuz?

Ek 27. Araştırma İzni

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27001677-44-E.22939372
Konu : Araştırma İzni Verilmesi

20/11/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) 23/10/2019 tarihli ve 27001677/44/20812138 sayılı Valilik Makam Onayı.
c) Araştırma İzinleri İnceleme Komisyonunun 19/11/2019 tarihli tutanağı.
d) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 08/11/2019 tarih ve 60363 sayılı yazısı.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nin ilgi (d) talebi gereği Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Eğitimi Bilimleri Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hanife DEMİR 25.11.2019-06.12.2019 tarihleri arasında Tokat Merkez Kervansaray Ortaokulu 7. Sınıf öğrencilerine yönelik "Sosyal Bilgiler Dersinde Eğitsel Şarkı Kullanımının Öğretim Sürecine Etkisi" başlıklı tez çalışmasını uygulamak istenmektedir.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Eğitimi Bilimleri Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hanife DEMİR'in hazırlamış olduğu "Sosyal Bilgiler Dersinde Eğitsel Şarkı Kullanımının Öğretim Sürecine Etkisi" konulu bilimsel amaçlı anket çalışmasını Merkez Kervansaray Ortaokulu'nda öğrenim gören 7. Sınıf öğrencilerine uygulanma yapması Müdürlüğümüzde de uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Murat KÜÇÜKALİ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
20/11/2019

Dr. Mehmet GÖDEKMERDAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Tutanak
2-Anket
3-Başvuru Formu
4-Tokat GOP Üniv. Rektörlüğü yazısı

Adres: GOP Bulvarı 60100 Tokat/Merkez
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme60@meb.gov.tr

Bilgi için: Adnan YÜCE Memur
Tel: 0 (356) 214 10 17
Faks: 0 (356) 214 11 86

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden bd3c-b4ce-371f-9515-2361 kodu ile teyit edilebilir.

Ek. 28 Özgeçmiş**ÖZGEÇMİŞ**

Adı Soyadı	Hanife DEMİR
Kişisel Bilgiler	Uyruğu: T.C Doğum Tarihi ve Yeri: 08/10/1991/ Bursa
İletişim Bilgileri	E-posta: hnefektirt@hotmail.com Tel: 05536517961
Öğrenim Bilgileri	Lise: Osmangazi Lisesi (2005-2009) Lisans: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (2009-2013) Yüksek Lisans: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programı (2018-2020)
İş Deneyimi	2014-2017: Hakkari Yüksekova Büyükşehirlik Beldesi Ortaokulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni 2017- Halen: Tokat Merkez Kervansaray Ortaokulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni